

**Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická**

Diplomová práce

Pád Francie, Belgie, Nizozemska 1940

Petr Khás

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Moderní dějiny

Diplomová práce

Pád Francie, Belgie, Nizozemska 1940

Petr Khás

Vedoucí práce:

prof. PhDr. Aleš Skřivan, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2016

.....

Děkuji prof. PhDr. Aleši Skřivanovi, Ph.D. za cenné rady, odbornou pomoc a vedení diplomové práce.

OBSAH

1 ÚVOD.....	1
2 SPOJENCI A NĚMECKO PŘED 10. KVĚTNEM 1940.....	5
2.1. Francie před 10. květnem 1940.....	5
2.2. Francouzská armáda před 10. květnem 1940.....	7
2.3. Plán obrany francouzské armády.....	9
2.4. Belgie před 10. květnem 1940.....	12
2.5. Belgická armáda a plány obrany.....	14
2.6. Nizozemsko před 10. květnem 1940	17
2.7. Nizozemská armáda a plány obrany.....	18
2.8. Britský expediční sbor.....	19
2.9. Německo a německá armáda před 10. květnem 1940.....	21
3 10.-15. KVĚTEN 1940 – KLÍČOVÉ DNY.....	24
3.1. Situace v jižní Belgii – německé tanky v Ardenách.....	24
3.2. Situace ve střední a severní Belgii – spojenci na postupu a pád Eben Emael.....	26
3.3. Situace v Nizozemsku – výsadky u Moerdijku, Dordrechtu, Rotterdamu a Den Haagu.....	28
3.4. Situace v jižní Belgii a Francii – německý přechod Maasy.....	31
3.5. Situace ve střední Belgii – bitvy u Hannutu a Gembloux.....	34
3.6. Nizozemsko 11. a 12. května 1940 – začátek konce.....	36
3.7. Situace u Sedanu – francouzské zhroucení a protiútoky.....	39
3.8. Pád Nizozemska.....	41
3.9. Situace v severní Francii a Belgii – zkáza 9. armády	44
4 16.-27. KVĚTEN 1940 – PORÁŽKA.....	45
4.1. Reakce francouzské vlády na krizi – Weygand a Pétain.....	45
4.2. Situace v severní Francii – Němci míří k moři.....	47

4.3. Francouzské protiútoky v severní Francii – De Gaulleovy válečné ostruhy.....	48
4.4. Situace v Belgii – zmatky tří spojeneckých armád.....	50
4.5. Obklíčení a protiútok – Němci v Abbeville a Britové u Arrasu...52	
4.6. Německý obrat k severu – pád Calais a Boulogne	54
4.7. Německé „stop!“ před Dunkerque – von Rundstedtovo kontroverzní rozhodnutí.....	55
4.8. „Britská zrada“ - evakuace BEF	57
4.9. Fronta na Sommě – protiútok u Abbeville.....	59
5 28. KVĚTEN – 22. červen 1940 – ZHROUCENÍ.....	61
5.1. Belgická kapitulace	61
5.2. Německý obrat k jihu a francouzská obrana Sommy.....	63
5.3. Kapitulace Paříže a „italská válka“	67
5.4. Reynaud nahrazen Pétainem a dovršení katastrofy.....	68
5.5. „Vymetání Francie“ a konečná porážka.....	70
5.6. Armée de l’Air.....	72
6 ZÁVĚR.....	75
7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	82
8 RESUMÉ.....	86
9 PŘÍLOHY.....	88

1 ÚVOD

Francouzská republika měla být po první světové válce zárukou míru a stability v Evropě. Její armáda byla chápána jako ochránce poměrů dojednaných v roce 1918. Přesto byla o dvacet let později Francie zdrcujícím způsobem poražena a na řadu let vymazána z mapy Evropy. O osudu Francie se rozhodlo během šesti válečných týdnů v roce 1940. Během devětatřiceti dnů, jež od sebe dělí německý průlom u Sedanu a francouzskou kapitulaci v Compiègne, vypluly na povrch všechny dlouho ukryvané problémy, jež francouzská společnost a armáda měla. Tyto roky neřešené nedostatky tak vyústily v katastrofální kolaps francouzské třetí republiky.

Když přední německý stratég Erich von Manstein plánoval německou invazi do Francie, bylo rozhodnuto, že *Wehrmacht* napadne i Belgii a Nizozemsko. Tyto země se německé agrese obávaly a připravovaly se na ni, byť formálně se snažily zachovat neutralitu. Když byly v květnu 1940 napadeny, došlo zde na destruktivní konfrontaci různých vojenských doktrín a taktik.

Cílem diplomové práce je popsat, přiblížit a analyzovat průběh a příčiny pádu Francie, Belgie a Nizozemska v roce 1940. Práce se zaměřuje na popis událostí z pohledu francouzských, belgických a nizozemských obránců, jež bývá v odborné literatuře méně častý. Těžištěm práce jsou přirozeně válečné události a vojenské aspekty dané problematiky s přesahem do oblasti politiky.

Práce je členěna do čtyř kapitol. První kapitola se zaměřuje na meziválečný vývoj ve Francii, Belgii a Nizozemsku se zvláštním zřetelem na stav jejich ozbrojených sil, jejich operační plány a obranná východiska pro případ válečného střetnutí s Německem. Dále je zde rozebrána situace kolem Britského expedičního sboru. Náležitý prostor je samozřejmě věnován i stavu a ofenzivním plánům německé armády.

V druhé kapitole jsou pak popsány a analyzovány klíčové dny střetnutí od 10. května do 15. května 1940. Pasáž obsahuje popis německého průlomu u Sedanu, následné zhroucení fronty, francouzské protiútoky v severní Francii, situaci na belgické frontě nebo čtyřdenní boj nizozemské armády.

Následuje kapitola o událostech mezi 16. a 27. květnem 1940. Ta obsahuje popis německého průlomu směrem k moři a následné obklíčení spojeneckých armád v Belgii, včetně následné britské „zrady u Dunkerque“. Prostor je věnován i Charlesu De Gaullovi, na jehož dílčích úspěších jsou demonstrovány potenciální možnosti francouzské armády při použití správné taktiky boje.

Čtvrtá kapitola je zasazena mezi 28. květen a 22. červen 1940 a je věnována poslední fázi bitvy. Pojednává o belgické kapitulaci, německém překročení Sommy a Aisny, pádu Paříže, francouzských vnitropolitických otřesech a konečné porážce Francouzské republiky. Kapitola je pak zakončena pojednáním o francouzském letectvu.

V závěru jsou pak zhodnoceny příčiny, jež vedly ke zhroucení Francie, Belgie a Nizozemska a k nimž autor dospěl na základě studia a komparace níže uvedených zdrojů. Autor se již volbou zdrojů snažil docílit toho, aby jeho konečné zhodnocení, jež z jejich studia vyplyne, bylo maximálně objektivní a zahrnovalo co nejvíc úhlů pohledu. Seznam literatury proto obsahuje díla klasická i relativně revizionistická, díla nová i stará, práce Francouzů, Britů, Američanů, Němců, Belgičanů, Nizozemců i Čechů.

Ke zmapování situace Francie a francouzské armády je totiž k dispozici celá řada zdrojů. Velmi užitečným zdrojem je do češtiny přeložená kniha Juliana Jacksona *Pád Francie: Nacistická invaze 1940*. I přes autorovu britskou národnost se jeho popis bitvy neomezuje pouze na zmapování účasti BEF, nýbrž relativně detailně popisuje i situaci francouzské a belgické armády. Uvedená kniha byla pro zpracování diplomové práce velmi užitečná, mimo jiné

také proto, že disponuje velmi obsáhlým seznamem pramenů a další literatury. Další kvalitní knihou je pak *Bitva o Francii 1940* od Philipa Warnera. Ta, byť se již soustředí převážně na Britský expediční sbor, též obsahuje řadu důležitých postřehů k francouzské armádě. Použit byl rovněž český překlad klasické práce Liddella Harta *Válka z druhého břehu*, jež přináší pohled na události očima Němců.

Lze nalézt i několik knih českých autorů. Za všechny je vhodné uvést například vynikající práci *Bitva o Francii: Příčiny porážky Armée de l'Air* od Jana Michla. Kniha mapuje leteckou část bitvy o Francii a za použití obrovského množství zdrojů detailně rozebírá události na francouzském nebi. Poněkud útlou ale přesto v českém prostředí zajímavou knihou je pak práce Vladimíra Kupky *Belgická opevnění z let 1930 – 1940*.

Z cizojazyčných knih lze za velmi přínosnou označit Karla-Heinze Friesera *The Blitzkrieg Legend: The 1940 Campaign in the West*. Frieser totiž ve své práci odmítá některé tradiční mýty o nízké kvalitě francouzské armády a přináší řadu nových pohledů. Moderním pohledem na problematiku odmítajícím staré stereotypy je rovněž kniha Philipa Norda *France 1940: Defending the Republic*. Ke klíčové bitvě u Sedanu je pak k dispozici například kniha *The Breaking Point: Sedan and the Fall of France 1940* od Roberta Doughtyho, jež detailně mapuje zásadní okamžiky na břehu Maasy.

Poněkud starší ale rovněž velmi přínosnou knihou je práce *Divided and Conquered: The French High Command and the Defeat of the West* mapující poměry ve velení francouzské armády během bitvy. Ke zpracování práce bylo rovněž použito několik monotematických studií, jako například *The Strategic Dream: French Air Doctrine in the Inter-War Period, 1919-39* od Roberta Younga o francouzském letectvu, nebo studie Martina Alexandera o závěrečné fázi bitvy s názvem *After Dunkirk: The French Army's Performance against 'Case Red', 25 May to 25 June 1940*.

K Belgii a belgické armádě je pak důležité uvést zejména následující zdroje. Prvním z nich je kniha *Belgium's Dilemma: The Formation of the Belgian Defense Policy, 1932-1940* od Jonathana Epsteina. Kniha mapuje předválečný vývoj v Belgii a formování tamější obranné strategie. K samotnému válečnému angažmá belgické armády pak lze využít například práci Jefferyho Gunzburga *The Battle of the Belgian Plain, 12-14 May 1940: The First Great Tank Battle*, jež se sice zaměřuje především na bitvy u Hannutu a Gembloux, ale poskytuje i vhléd do bojů belgické armády. Komplexní přehled belgického válečného angažmá od Eben Emael až po kapitulaci krále Leopolda pak nabízí kniha *Belgium in the Second World War* od belgického spisovatele Jeana-Michela Veranneman de Watervlieta. Do dějinného kontextu pak události zasadí práce Rogera Keyese nazvaná *Outrageous Fortune: The Tragedy of Leopold III. of Belgians 1901-1941*.

Předválečný vývoj a následné bojové akce v Nizozemsku nejlépe mapuje dvojice knih nizozemských autorů. Je to jednak práce Petera Doormana *Military Operations Of the Dutch Army 10-17 May 1940*. Dále pak kniha *May 1940: the Battle for the Netherlands* od Hermana Amersfoorta. Obě knihy vhodně doplňují britskou a francouzskou literaturu, jež se povětšinou na nizozemské bojiště vůbec nezaměřuje. Užitečným zdrojem k událostem v Nizozemsku je také internetový projekt *War over Holland* nizozemské vojensko-historické nadace *Kennispunt mei 1940*. V sérii článků je zde velmi zevrubně rozebrán sled událostí v Nizozemsku v květnu 1940. Autoři sice hojně čerpají z již uvedených děl Amersfoorta a Doormana, nicméně jako doplnění dalších informací je projekt jistě užitečný.

2 SPOJENCI A NĚMECKO PŘED 10. KVĚTNEM 1940

Situace, v níž se nacházeli dějinní aktéři, v předvečer bitvy o Francii v květnu 1940 snad nemohla být rozdílnější. Zmapujeme-li si meziválečný vývoj v zemích západních spojenců a v Německu, odhalíme jejich porovnáním důvody této rozdílnosti. Náplní této kapitoly tak je stručná komparace meziválečného politického a vojenského vývoje ve Francii, Belgii, Nizozemsku a Německu a to za účelem pochopení stavu v jakém se dané země a jejich ozbrojené síly nacházely v předvečer francouzského tažení.

2.1. Francie před 10. květnem 1940

Pro Francii bylo vítězství v první světové válce do značné míry vítězstvím Pyrrhovým. Země za konflikt zaplatila více než 6 miliony mrtvých a raněných, sever a severovýchod země byly zničeny čtyřmi roky bojů, průmyslová centra poničena, národ hluboce traumatizován válečnými hrůzami. Průběh versailleských mírových jednání a vývoj na počátku 20. let nedával Francii příliš nadějí na zlepšení. Německo evidentně nehodlalo (a reálně ani příliš nemohlo) splácet reparační, v něž Francouzi doufali. Díky ekonomické situaci Německa a mezinárodně politickým poměrům neměla Francie ani příliš reálných možností jak z Němců reparační vymoci.¹

Ve skutečnosti byla Francie v meziválečném dvacetiletí zemí, jež se zmítala v téměř permanentní krizi. Společnost byla rozdělena na několik nesmiřitelných táborů, mezi jednotlivými ideologickými proudy byly obrovské rozpory. To mělo za následek značnou politickou nestabilitu. Jen mezi roky 1924–1926 se vláda vyměnila sedmkrát. André Maurois v knize *Dějiny Francie* o vývoji v meziválečné době píše „*Na první pohled se ve Francii nic nezměnilo. Zdálo se, že instituce normálně fungují; sněmovna zasedala; voliči volili; učitelé vyučovali; vojáci konali manévry; policie udržovala pořádek. Avšak důvěra v parlamentní režim byla vážně narušena. Útoky na instituce třetí republiky*

¹ BERNARD, Philippe, *The Decline of the Third Republic 1914–1938*, Cambridge 1985, s. 79-86.

přicházely současně zleva i zprava. Na levici hlásala III. Internacionála teze jediné strany a diktatury proletariátu. Na pravici vnukal nebezpečný příklad italského fašismu zločinné naděje francouzským reakcionářům.“²

Francii se nevedlo dobře ani na zahraničněpolitickém poli. Belgicko-francouzská okupace Porúří měla za následek jen zvýšení sympatií k „utlačovaným Němcům“. V Itálii pevnou rukou vládl Benito Mussolini a jeho fašisté. A podobně vypjatě nacionální a autokratický režim se záhy ustavil v dalším sousedním státě, v Německu. Pro Francii to znamenalo, že dva její nejsilnější sousedé mají v čele nevyzpytatelné diktátory. A k tomu všemu se ještě do Evropy přihnal přízrak hospodářské krize. Průmysl (zejména textilní) byl silně zasažen, díky situaci Německa vypadly příjmy z reparací, zvýšila se nezaměstnanost, docházelo k nepokojům a další radikalizaci společnosti zapříčiněné poklesem mezd a sociálních výdajů státu.

V roce 1936 došlo k remilitarizaci Porýní. Francie, hluboce v zajetí pacifismu, se zmohla pouze na protest a Hitlerovi bylo dovoleno bez potíží oblast obsadit. Nulová reakce na remilitarizaci Porýní je zásadním bodem francouzské zahraniční politiky v meziválečném období. Je to jasný a konkrétní důkaz neakceschopnosti Francie, která v té době již zcela viditelně ztrácela schopnost a vůli čelit agresivnímu německému sousedovi. Francie svým nekonáním podala jasný důkaz o stavu, v jakém se nachází, celé světové veřejnosti.³

Francouzská zahraniční politika pokračovala ve stejném duchu i v krizových událostech následujících let. Odmítla podporovat „španělské anarchisty“ během občanské války ve Španělsku a prakticovala politiku neúčasti. Během anšlusu Rakouska na jaře 1938 Francie věřila (či tomu tak chtěla), že se jedná pouze o přirozenou snahu Němců sjednotit se se svým bratrským národem. A o něčem podobném se mohl Édouard Daladier přesvědčovat i na podzim téhož

---

² MAUROIS, André, *Dějiny Francie*, Praha 1991, s. 438.

³ THOMAS, Martin, *Appeasement in the Late Third Republic*. In: *Diplomacy & Statecraft* 19, 2008, 3, s. 566-607.

roku, kdy Francie během mnichovských jednání obětovala svého československého spojence.⁴ Francie obětovala střední Evropu ve jménu naděje na mír. A její politika nedošla revize ani v březnu 1939, kdy Německo dohody porušilo a násilně obsadilo zbytek československého území. Snaha udržet mír za každou cenu tak paradoxně dostala Francii do situace, kdy země bude muset nakonec čelit nepříteli mnohem silnějším.

Přesto všechno lze obsazení zbytku Československa z jara 1939 považovat za zlom v tom, jak francouzské politické elity chápaly Německo. Teď již bylo zcela evidentní, že Německo ústupků západních velmocí nepokrytě využívá. A pochopili to i autoři Mnichovské dohody v čele s Édouardem Daladierem. Francie proklamovala spojenectví s Polskem a pokusila se tak alespoň z části zachránit pošramocené renomé, jež měla její středoevropská politika. Francie po březnovém vystřízlivění přeci jen působila rozhodněji a odvážněji. Hitler to považoval za blufování a věřil, že Francie nezakročí, ani když vtrhne do Polska. Francie zakročila. Alespoň politicky. 3. září 1939 vyhlásila válku Německu.

2.2. Francouzská armáda před 10. květnem 1940

Francouzská armáda byla před 10. květnem 1940 symbolem síly. Naděje evropských demokratů se tváří v tvář německé agresi upínaly k francouzské branné moci. Není divu, že tomu tak bylo. Francouzská armáda byla vítězkou první světové války a po celé meziválečné období si udržovala zdání pevnosti. Během 20. a 30. let byla mnohými považována za nejsilnější armádu na světě.

Hlavní silou francouzské armády měly být dle názoru vrchního velení pěší divize. Vrchním velitelem armády byl roku 1935 jmenován Maurice Gamelin.⁵ Ten byl zastáncem v té době velmi rozšířeného názoru, že hlavní tíhu bojových operací v následující válce ponesou pěší divize, stejně jako tomu bylo v

---

⁴ MAUROIS, s. 441-448.

⁵ Maurice Gamelin se narodil 20. září 1872 a zemřel 18. dubna 1958, byl francouzský generál, veterán první světové války a generalisimus spojeneckých vojsk během bitvy o Francii v roce 1940.

první světové válce. Gamelin pokládal německé závěry o schopnostech obrněných divizí vyhrát bitvu za chybné. V červenci 1939 k tomu řekl: „nesmíme přehánět význam mechanizovaných divizí. Mohou sehrát pomocnou roli při rozšiřování průlomů, ale ne hlavní roli, jakou, zdá se, od nich očekávají Němci.“⁶

Takový názor ve francouzské armádě a odborné veřejnosti převládal. A tomu odpovídala skladba i organizace francouzských sil. Armáda byla rozdělena na 10 armád (1. až 9. armáda a tzv. Alpská armáda). Hlavním tělesem byla pěší divize, jejíž průměrná velikost čítala 500 důstojníků a 17000 vojáků. Byla rozdělena do 3 pluků (nebo 9 praporů) pěchoty, roty protitankového dělostřelectva, dvou pluků polního dělostřelectva, průzkumné jízdní skupiny a několika dalších podpůrných a logistických jednotek. 10. května 1940 Francie mobilizovala 215 pluků pěchoty. Byly zde ale značné rozdíly ve výstroji, výzbroji a kvalitě jednotek. Je nutno rovněž zmínit 95 koloniálních pluků mobilizovaných k 10. květnu 1940 (zuávové, Alžíráné, Maročané, Tunisáné, Malgaši atd.).⁷

V první světové válce patřili Francouzi k průkopníkům tankových vojsk. Během meziválečného období ale většina špiček francouzské armády upustila od dalšího prohlubování znalostí v oblasti tankových sil. Lze říci, že byl zanedbán jak vývoj a výroba tanků jako takových, tak i další zlepšování taktiky nasazení tanků v boji. V květnu 1940 tak Francie disponovala třemi obrněnými divizemi, jež ale trpěly všemi výše uvedenými neduhy.⁸ Vynikající francouzský těžký tank Char B 1 totiž nebyl vyroben v dostatečném množství. Jeho nasazení tak u francouzských obrněných sil suplovaly lehčí stroje, jež se už z podstaty nehodily pro tankový boj. Chybné bylo i strategické nasazení tanků. Francouzi disponovali 2900 tanky. Pouze 960 z nich ale bylo zformováno do obrněných útvarů, z čeho vyplývá, že většina francouzských tanků byla rozptýlena po celé

---

⁶ JACKSON, Julian, *Pád Francie: Nacistická invaze 1940*, Praha 2006, s. 45-47.

⁷ SUMNER, Jan, VAUVILLIER, Francois, *Francouzská armáda 1939-1945*, Brno 2008, s. 6-14.

⁸ PEJČOCH, Ivo, *Obrněná technika 7: Francie 1919-1945*, Cheb 2007, s. 303-308.

frontě.⁹ Přesně v duchu Gamelinovi taktiky, že tank je pouze podpora pěchoty.

Při zahájení bitvy o Francii se na území Francie nacházelo 2 176 bojeschopných letounů *Armée de l'Air*. Dané číslo může působit silným dojmem, ale kvalita francouzských letounů byla velmi rozdílná. Vybavení jednotlivých leteckých jednotek bylo velmi nestejně. Francouzské letectvo navíc postrádalo jasnou a moderní koncepci svého bojového nasazení v nastalém konfliktu. Francouzská generalita nedoceňovala možnosti moderního letectva. Stejně jako na tankové síly i na letectvo se většina francouzských velitelů dívala optikou první světové války. Letci byli chápáni jako průzkumníci. Bylo od nich vyžadováno, aby vybojovali vzdušnou převahu nad bitevním polem, na kterém pěchota vybojuje vítězství. O úzké součinnosti letectva a pozemních sil po německém vzoru nebylo ve francouzských taktických příručkách ani památka.¹⁰

2.3. Plán obrany francouzské armády

Francouzská zahraniční politika sice dělala během meziválečného období vše proto, aby se konfliktu s Německem vyhnula, velení francouzské armády ale přesto mělo svoji jasnou představu, jak případný konflikt vybojuje. Stěžejní ideou onoho plánu bylo nebojovat ve Francii. Francouzi nechtěli, aby jejich země prošla stejným pustošením jako za minulé války. Přijali proto opatření.

Po celé délce francouzsko-německé hranice vyrostl masivní pevnostní komplex známý jako Maginotova linie. Důmyslná železobetonová síť pevností a bunkerů se táhla podél celého Alsaska-Lotrinska. Na jihu začínala jižně od Mulhouse na francouzsko-německo-švýcarském pomezí a na severu končila u Longuyonu nedaleko belgických a lucemburských hranic.¹¹ Linie byla francouzským velením pokládána za nedobytnou a měla Francouzům poskytovat řadu výhod. Dát francouzské armádě dostatek času na mobilizaci v případě

---

⁹ JACKSON, s. 47.

¹⁰ MICHL, Jan, *Bitva o Francii: Příčiny porážky Armée de l'Air*, Praha 2011, s. 9-21.

¹¹ POSEN, Barry R., *The Sources of Military Doctrine: France, Britain, and Germany Between the World Wars*, Ithaca 1984, s. 111-113.

překvapivého německého útoku, kompenzovat demografickou nevýhodu Francouzů oproti Němcům a v neposlední řadě zajistit, že Němci do Francie potáhnou jinudy.

Francouzské vrchní velení si totiž přálo bitvu vybojovat v Belgii, daleko od průmyslového centra Francie. Zatímco Maginotova linie tak měla chránit severovýchodní hranici, francouzské síly měly vtáhnout do Belgie a zde Wehrmacht zastavit. Celá koncepce byla Mauricem Gamelinem zpracována v několika plánech.¹²

Jedním z nich byla tzv. Varianta „Escaut“. Dle ní měly francouzské síly z levého křídla (zřejmě by šlo o 7. armádu generála Henriho Girauda) postoupit do Belgie a vytvořit linii podél řeky Šeldy sahající až k Antverpám s jakýmsi středobodem v Gentu. Zbytek francouzských sil by zůstal na belgicko-francouzské hranici.¹³ Druhou variantou byla odvážnější tzv. Varianta „Dyle“. Během té se měly do Belgie vysunout hned 3 francouzské armády (v pořadí od východu již zmíněná Giraudova 7. armáda, dále pak Britský expediční sbor, 1. armáda generála Georgese Blancharda a 9. armáda generála Andrého Corapa). Tyto síly pak měly v Belgii utvořit obrannou linii táhnoucí se podél řek Dyle a Maasa od Antverp přes Wavre, Namur, Dinant a Givet a končící u francouzského Mézières.¹⁴

Když se Maurice Gamelin se svými podřízenými rozhodoval, kterou variantu zvolit, vybral nakonec variantu Dyle. Jednak by díky tomu bylo uchráněno průmyslové centrum Belgie (včetně Bruselu) a také řeky Maasa a Dyle skýtaly příhodné přírodní překážky, jež mohly sloužit jako přirozená bariéra. Problém ale představovala oblast kolem Gembloux ve středu linie.¹⁵ Ta

---

¹² DOUGHTY, Robert, *The Seeds of Disaster: The Development of French Army Doctrine, 1919-1939*, Mechanicsburg 1985, s. 122-125.

¹³ POSEN, s. 118-123.

¹⁴ GUNZBURG, Jeffery A., *Divided and Conquered: The French High Command and the Defeat of the West: 1940*, Liverpool 1979, s. 79-88.

¹⁵ ALEXANDER, Don W., *The Repercussions of the Breda Variant*. In: *French Historical Studies*, 8, 1974, 3, s. 470-473.

byla velmi rovná a vhodná pro soustředěný útok německých tanků. Gamelin ale dostal informaci, že Belgičané gemblouskou oblast usilovně opevňují a zřejmě i proto se definitivně rozhodl pro realizaci varianty Dyle.¹⁶

Nakonec ale bylo francouzské velení ještě ambicioznější. Variantu Dyle se rozhodlo rozšířit v tzv. Variantu Breda.¹⁷ Ta kladla na Giraudovu 7. armádu (která již tak měla urazit zhruba 120 kilometrů od Dunkerque do Antverp) ještě vyšší nároky. Armáda nově měla dorazit až do nizozemské Bredy a zde se spojit s nizozemskými silami, bude-li Nizozemsko rovněž napadeno. Ve světle těchto plánů tak francouzské velení začlenilo do 7. armády své nejvíce mobilní divize, aby bylo Bredy dosaženo včas. Rychlé mechanizované divize byly začleněny i do 1. armády a organizovány do jezdeckého sboru pod velením generála Reného Prioux¹⁸. Ty měly za úkol co nejrychleji dorazit do kritické oblasti kolem Gembloux a případně zdržovat nepřítele dokud Blanchard nedorazí se svými silami a plně nerozvine obrannou linii. U Corapovy 9. armády se předpokládalo, že dorazí do místa určení včas, jelikož měla urazit vzdálenost zhruba 50 kilometrů.¹⁹

Francouzské strategické plány pro nadcházející válku s Německem lze tedy v zásadě shrnout jako snahu vybojovat pečlivě naplánovanou defenzivní bitvu mimo francouzské území, jež donutí Němce v zoufalých útocích vykrváčet na důmyslných obranných liniích Francouzů. Francouzský generální štáb vše pečlivě naplánoval a v předvečer 10. května 1940 situace vypadala jasně. Nepřítel bude poražen ve střední Belgii ve snaze obejít naše hraniční opevnění a obsadit Paříž, tak jako se o to pokusil v předchozí válce.

---

¹⁶ JACKSON, s. 56-60.

¹⁷ DOUGHTY, *The Seeds of Disaster: The Development of French Army Doctrine, 1919-1939*, s. 155-159.

¹⁸ René Prioux se narodil 11. dubna 1879 a zemřel 16. června 1953, byl francouzský generál, během bitvy o Francii nejdříve velitel jezdeckého sboru a posléze 1. francouzské armády.

¹⁹ WARNER, Philip, *Bitva o Francii 1940*, Praha 1990, s. 50-54.

2.4. Belgie před 10. květnem 1940

Osudy Belgického království za první světové války lze do jisté míry srovnat s těmi francouzskými. Na belgickém území probíhaly těžké boje s německým agresorem, za což země platila materiálními i lidskými ztrátami. A stejně jako Francie i Belgie vyšla z první světové války sice značně poznamenaná, ale na straně vítězů. V meziválečném dvacetiletí tak měla získat podíl na reparacích a podílela se také například na okupaci Porúří.

Jak ve 30. letech opět narůstala síla jejího německého souseda, začala se Belgie vážně zaobírat přípravami na možný budoucí konflikt. Stejně jako v případě Francie bylo ale jejich primárním cílem se konfliktu vyhnout. V zahraniční politice byla země v důsledku první světové války orientována na Francii a Velkou Británii. Vztah s Francií lze pokládat za do jisté míry chladnější a ostražitější až s určitými známkami nedůvěry. Zato vztahy belgicko-britské byly poměrně blízké.²⁰ Tento blízký vztah měl kořeny již v době samotného vzniku nezávislé Belgie. A konec konců i vstup Británie do první světové války byl reakcí na porušení belgické neutrality. Británie si totiž dobře uvědomovala, že zmocní-li se Němci belgických přístavů a letišť budou záhy použity pro útok na samotnou Británii.

Vztahy Belgie k Británii a Francii se ale v druhé polovině 30. let začaly komplikovat. Belgie v roce 1936 zrušila spojení s Francií a ústy svého krále Leopolda III.²¹ vyhlásila politiku „ozbrojené neutrality“. Důvodů k tomu bylo několik, ať již zmíněná vzájemná nedůvěra s Francií, tak (oprávněná) obava ze slabosti západních spojenců v případném konfliktu s Německem nebo také to, že britská diplomacie do jisté míry zanedbala „utužování“ francouzsko-britsko-belgické koalice. Belgická vláda tak částečně nabyla dojmu že by v nastalém konfliktu byla západními velmocemi použita jako nárazníkové pásmo.²²

---

²⁰ COOK, Bernard A., *Belgium: A Modern History*, New York 2005, s. 111-114.

²¹ Leopold III. Belgický se narodil 3. listopadu 1901 a zemřel 25. září 1983, v letech 1934-1951 byl králem belgickým.

²² JACKSON, s. 90-92.

Všechny výše zmíněné důvody vedly k tomu, že belgická vláda doktrínu oné „ozbrojené neutrality“ navenek opravdu striktně dodržovala až do samého začátku německé invaze do země. Belgičané se z daných důvodů také odmítli přidat ke spojencům poté, co Německo provedlo invazi do Polska. Belgičtí představitelé úzkostlivě dbali na to, aby Německo žádným svým krokem nevyprovokovali k opakování scénáře z roku 1914. Na druhé straně se ale belgické ozbrojené síly na konflikt připravovaly a belgická armáda měla jasný plán jak v případě německé agrese z východu postupovat.

Příkladem zarputilé snahy belgické vlády „vypadat neutrálně“ je také tzv. Mechelenský incident z ledna 1940. 10. ledna 1940 v západní Belgii nouzově přistálo malé vojenské letadlo, jehož pilot v zimní mlze ztratil kurs. Na jeho palubě byl kromě pilota také major Helmuth Reinberger. Ten původně letěl do Kolína nad Rýnem na velitelskou poradu. A pro tyto účely měl s sebou detailní plány nadcházející německé invaze do Belgie a Nizozemska.²³ Reinberger se sice pokusil tajné materiály spálit, ale ještě než se mu to podařilo, byl zajat dvojicí belgických pohraničnicků. Dokumenty byly okamžitě zkoumány belgickou tajnou službou. Reakce krále Leopolda a belgické vlády ale nebyla taková, jakou si v Paříži představovali. Francouzi doufali, že Belgie ve světle přímých důkazů „prozře“ a třeba i pozve francouzskou armádu do země. S dnešním odstupem již víme, že dokumenty zajištěné u Mechelenu vskutku byly onou pověstnou „kouřící zbraní“. Belgická vláda ale rozhodně odmítla připojit se ke spojencům, či dokonce přímo pozvat francouzskou armádu do země. Z části z přesvědčení, že plány nejsou pravé. Z části z důsledného dodržování politické neutrality.²⁴

Pokládám ještě za nutné uvést, že vliv Mechelenského incidentu na pozdější přepracování německých útočných plánů je sporný. V dřívější odborné literatuře je často uváděno, že Hitler nechal generalitu předělat plány operace

---

²³ SEBAG-MONTEFIORE, Hugh., *Dunkirk: Fight to the Last Man*, Massachusetts 2006, s. 16.

²⁴ SHIRER, William L., *The Collapse of the Third Republic: An Inquiry into the Fall of France in 1940*, Rosetta 2014, s. 557-560.

kvůli jejich prozrazení u Mechelenu. Vliv Mechelenského incidentu na revizi plánu Žlutý (Fall Gelb) ale některé novější práce nepotvrzují a za přeplánování ofenzivy stály zřejmě jiné důvody, například Vůdcova touha po ambicióznějším projektu operace. Je tedy možné, že Hitler využil Mechelenský incident pouze jako záminku, aby jeho generálové vypracovali jiný plán.

2.5. Belgická armáda a plány obrany

Po vyhlášení politiky „ozbrojené neutrality“ se belgická armáda připravovala na částečně samostatnou obranu proti agresí. Oficiálně tím vzaly za své všechny plány na koordinovaný francouzsko-belgický odpor proti německé invazi, byť dnes již víme, že neoficiální styky a porady mezi Mauricem Gamelinem a jeho belgickým protějškem Édouardem van den Bergem probíhaly i nadále.²⁵

Belgické plány vycházely z tzv. doktríny statické obrany. Jádrem belgického odporu měla být síť zákopů, bunkrů a pevností, jež částečně vycházela z francouzské Maginotovy linie. Ty měly brzdit a rozrušovat německý postup a zpomalit jej natolik, aby v Belgii mohla vzniknout konsolidovaná belgicko-francouzsko-britská linie, jež nepřítel zastaví a porazí. I přes belgickou neutralitu se totiž v případě války se spojeneckou pomocí samozřejmě počítalo.²⁶

V 30. letech probíhaly v belgických vojenských kruzích horlivé diskuse o tom, kde obranou linii ustavit. Střetávala se tzv. „koncepte obrany hranic“ (koncepte ministra Devéze²⁷) s tzv. koncepcí hluboké obrany (koncepte generála Galeta²⁸). První koncepte počítala s tím, že obranná linie bude kopírovat belgické hranice v celé délce od Nizozemska až po Francii a Lucembursko. Koncepte byla sice politicky populární, jelikož měla ambici chránit celé belgické území, ale z vojenského hlediska byla těžko proveditelná. Jen málo brala v potaz

---

²⁵ JACKSON s. 51-54.

²⁶ VERANNEMAN DE WATERVLIET, Jean-Michel, *Belgium in the Second World War*; Barnsley 2014, s. 83-89.

²⁷ Albert Devéze se narodil 6. června 1881 a zemřel 28. listopadu 1959, byl belgický politik, v letech 1932-1936 ministr obrany.

²⁸ Émile Galet se narodil 13. prosince 1870 a zemřel někdy v roce 1940, byl belgický generál a vojenský teoretik.

využití přírodních překážek (zejména pak kanálů) v obranné linii. Navíc generální štáb několikrát poukazoval na velké nebezpečí v případě, že by Němci provedli útok severně přes Nizozemsko. Německé síly by pak od severu proudily do střední Belgie přímo na Brusel a to za zády belgických obránců.²⁹

Koncepce generála Galeta oproti tomu počítala se značnou elasticitou obranných linií. Na hranicích měli belgičtí vojáci provádět pouze zdržovací boje a postupně ustupovat až na hlavní obrannou linii táhnoucí se od severu k jihu zhruba od Antverp přes Brusel a Namur až do míst, kde u Givet začíná území francouzské republiky. Koncepce byla mnohem realističtější, využívala přírodních překážek a její udržení do příchodu spojenců se zdálo reálnější.³⁰

A z ní také posléze vyšel plán belgické obrany. Belgické obranné linie na ní vypadaly jako jakýsi trojúhelník. Šlo o dvě zdržovací obranné linie z Antverp do Lutychu (povětšinou podél Albertova kanálu) a z Lutychu do Namuru (s využitím toku řeky Maasy). Třetí stranou trojúhelníku měla být silně opevněná linie Antverpy-Brusel-Namur-Givet. Na ní měli belgické obránce podpořit jejich britští a francouzští spojenci a zastavit Wehrmacht ve střední Belgii. Tato belgická linie by tak vlastně navazovala na francouzské síly jak z jihu (díky svému konci u francouzského města Givet) tak na severu (díky Gamelinově variantě Breda).³¹

Jak z popisu vyplývá, tím úhlem pomyslného trojúhelníku, jež byl nejbližší německému území, byla oblast kolem města Lutychu. Ta byla silně opevněna a celému systému fortifikací vévodila majestátní pevnost Eben-Emael. Komplex dělostřeleckých tvrzí usazených v silně opevněných pozicích severně od Lutychu byl chloubou belgických ozbrojených sil. Pevnost byla v dané době

---

²⁹ EPSTEIN, Jonathan E., *Belgium's Dilemma: The Formation of the Belgium Defense Policy 1932-1940*, Leiden 2014, s. 72-77.

³⁰ KEYES, Roger, *Outrageous Fortune: The Tragedy of Leopold III. of Belgians 1901-1941*, Newton Abbot 1984, s. 91-97.

³¹ EPSTEIN, s. 60-62.

pokládána za nedobytnou a Belgičané jí tak ve svých plánech přisuzovali značnou roli. Měla rozbít německý postup, ale hlavně vázat část německých sil a zamezit jim v postupu dál do srdce Belgie.

Belgická armáda ale pochopitelně nespolehlá pouze na pevnostní linii. V květnu 1940 měla belgická armáda v poli 22 divizí. Plných 18 z nich bylo divizí pěších.³² Ty byly vybaveny povětšinou zastaralou výzbrojí. Jako zvláště citelný se měl posléze ukázat nedostatek protiletectvých zbraní. Rovněž belgické tankové síly nesnesly srovnání s konkurencí od Wehrmacht. Belgie disponovala pouze desítkou francouzských středních tanků Renault AMC 10, jež zakoupila ve Francii. Naproti tomu ale belgické divize měly k dispozici 200 stíhačů tanků T-13, jež byly vybaveny kvalitním 47mm protitankovým kanónem. Ani ty ale nebyly pro tankový boj moderního typu zcela vhodné.³³

K velmi kvalitním belgickým jednotkám patřili tzv. Ardenští lovci (*Chasseurs Ardennais*).³⁴ Jednalo se o elitní jednotku lehké pěchoty, jež měla bojovat s nepřítelem v oblasti silně zalesněných Arden zejména na belgicko-lucemburském pomezí. Tito mobilní a dobře vycvičení vojáci se dobře osvědčili v boji s německou přesilou. V květnu 1940 disponovala belgická armáda dvěma divizemi těchto střelců.

Souhrnně lze tedy konstatovat, že belgický plán obrany byl jakýmsi mixem statické obrany (pevnostní linie opřené o přírodní překážky a frotifikační uzly obrany) s obranou elastickou (postupný ústup na linii do střední Belgie realizovaný za pomoci zdržovací taktiky). Byť se Belgie zahraničněpoliticky snažila vytvářet dojem sebeneutrálnější, belgickým vojenským plánovačům bylo jasné, že země se nedokáže ubránit bez pomoci spojenců. A to vyhovovalo záměrům Francouzů, jež si přáli vybojovat válku na území Belgie. Francouzské a

---

³² VERANNEMAN DE WATERVLIET, s. 91.

³³ BOND, Brian., *The Battle of France and Flanders 1940*, Barnsley 2001, s. 38-42.

³⁴ EPSTEIN, s. 77-81.

belgické zájmy si tak na začátku května 1940 byly bližší, než se mohlo na první pohled zdát.

2.6. Nizozemsko před 10. květnem 1940

Nizozemského království se na rozdíl od Francie a Belgie první světová válka bezprostředně nedotkla. Země nebyla pustošena císařskými armádami, nestála na straně Dohody a posléze se neúčastnila poválečných jednání a nijak neparticipovala na poválečném vypořádání s Německem. I přesto ale byla nizozemská ekonomika silně zasažena válečnou blokádou a snaha o hospodářské reformy a sociální smír značně ovlivňoval nizozemskou politiku minimálně po celá 20. léta.

Když se v Německu dostal k moci Adolf Hitler, zprvu se zdálo, že to bude mít na Nizozemsko kladný dopad. Rozjel se čilý obchod mezi oběma zeměmi a řada Nizozemců nezastírala obdiv k Hitlerovým reformám. V jistém smyslu lze meziválečný vývoj v Nizozemsku srovnat s vývojem ve Francii. I zde se utvořili hluboké názorové příkopy mezi jednotlivými skupinami ve společnosti, kdy nově emancipovaní dělníci naráželi na zájmy vyšších vrstev a konzervativních kruhů. A právě ti často vzhlíželi k sousední nacistické velmoci.³⁵

Vedení Nizozemského království v čele s královnou Vilemínou³⁶ si sice uvědomovalo nutnost posílení armády a vojenských reforem již od poloviny 30. let, ke konkrétním akcím ale došlo až zhruba rok po remilitarizaci Porýní. A to ještě značná část vojenské rozpočtu státu putovala na rozvoj námořnictva, jež bylo potřeba k ochraně bohatých nizozemských kolonií. Práce na obraně samotného pevninského Nizozemska tak začaly pozdě a nebyla k nim ani potřebná vůle. Částečně díky jejich ekonomické nákladnosti, částečně kvůli pacifismu nizozemské společnosti a částečně díky již zmíněnému proněmeckému

---

³⁵ BLOM, Hans, *History of the Low Countries*, Oxford 2006, s. 439-442.

³⁶ Vilemína Nizozemská se narodila 31. srpna 1880 a zemřela 28. listopadu 1962, v letech 1890-1948 byla královnou nizozemskou.

cítění některých Nizozemců.³⁷

2.7. Nizozemská armáda a plány obrany

Stejně jako v Belgii a ve Francii i v meziválečném Nizozemsku byl armádní rozpočet ten první, jenž byl v případě potřeby seškrtnán. To vedlo k tomu, že v době nástupu Adolfa Hitlera v Německu byla nizozemská armáda velmi zastaralá. V reakci na nástup nacistů se ale přeci jen určité procesy daly do pohybu a jak již bylo zmíněno v druhé polovině 30. let začala probíhat pozvolná modernizace nizozemských ozbrojených sil. A nutno uvést, že modernizace byla poměrně úspěšná. Nizozemcům se podařilo vyrobit či (ve větší míře) nakoupit nutné vybavení jako dělostřelecké kanóny (Krupp 5,7cm), protitankové kanóny (Böhler 4,7 cm) či pěchotní pušky (Mannlicher-Steyr 6,5 mm).³⁸

Nicméně nizozemská armáda se na prahu invaze nemohla měřit s *Wehrmacht*. Zásadním problémem byla, podobně jako u Belgičanů, faktická neexistence tankových sil. Nizozemské obrněné síly se skládaly pouze z obrněných automobilů, což lze pokládat za zřejmě jejich největší nedostatek. Vybavení nizozemské armády by v květnu 1940 bylo možná dostačující pro válku, jež by se odehrávala o deset let dříve, ale tváří v tvář německému blitzkriegu uspět nemohla. Navíc jak je patrné z textu výše, velká většina Nizozemci nakupovaných zbraní byla pořizována z Německa. A jak se válka blížila, němečtí dodavatelé pochopitelně své dodávky zdržovali, či v některých případech přestali dodávat úplně.

Za zmínku nicméně stojí nizozemské letectvo. To k 10. květnu 1940 disponovalo 120 bojeschopnými letadly, z nichž některé stroje měly svoji nespornou kvalitu. Jednalo se navíc o domácí produkci továrny Fokker. Za zmínku tak stojí například dvoumotorový těžký stíhač Fokker G.I nizozemského letectva, jež byl na svoji dobu kvalitním strojem a snesl srovnání s letadly

---

³⁷ BLOM, s. 444.

³⁸ DOORMAN, Peter., *Military Operations of the Dutch Army: 10th-17th May 1940*, Solihull 2005, s. 8-12.

podobné třídy jak od RAF tak *Luftwaffe*. V květnu 1940 jich vzlétlo 25.³⁹

Strategické záměry nizozemského vrchního velení byly v určitých aspektech podobné těm belgickým. I Nizozemci spoléhali na linie statické obrany, byť nedosahovaly rozsahu ani kvalit těch belgických. A stejně jako Belgičané i Nizozemci chtěli svojí obranu elasticky stáhnout a bránit pouze klíčové oblasti státu.⁴⁰ Nizozemská koncepce obrany v hojně míře pracovala s přírodními podmínkami v zemi. V plánu bylo bránit oblast na západě země (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht) zvanou Pevnost Nizozemsko (*Vesting Holland*). V cestě mělo Němcům stát několik dalších linií ve středním a východním Nizozemsku. Jednotky z nich se měly ale v případě potřeby stáhnout právě na západ. Oblast „pevnost Nizozemsko“ bylo možné v případě potřeby zatopit a znemožnit tak nepříteli účinné ofenzivní operace. V relativním bezpečí opevněného západu země pak měli Nizozemci sečkat na příchod spojenců.⁴¹

Porovnáme-li všechny tři dosud zmíněné spojenecké armády účastníci se nadcházející bitvy (francouzská, belgická, nizozemská), vycházejí z této komparace nizozemské ozbrojené síly jako nejslabší. Je pochopitelné, že se Nizozemci nemohli rovnat Francouzům, jejichž podmínky pro stavbu a rozvoj vojska byly nesrovnatelné, ale dobře vypovídajícím faktem je například to, že Nizozemci postavili méně jednotek než Belgie, i když disponovali v dané době početnější mužskou populací.

2.8. Britský expediční sbor

Velká Británie, druhá významná mocnost patřící na počátku druhé světové války do bloku západních spojenců, vyslala do Francie vojenský kontingent. Ten se nazýval Britský expediční sbor (BEF) a měl navázat (byť v omezenější míře) na britské vojenské angažmá ve Francii během první světové války. Mimo

---

³⁹ AMERSFOORT, Herman, *May 1940: the Battle for the Netherlands*, Leiden 2010, s. 109-113.

⁴⁰ THOMAS, Nigel, *Hitlers's Blitzkrieg enemies 1940: Denmark, Norway, Netherlands and Belgium*, Oxford 2014, s. 25-29.

⁴¹ DOORMAN, s. 19-23.

nesporného efektu vojenského měla přítomnost britského sboru ve Francii i rozměr politický.⁴² Šlo o jasnou deklaraci britsko-francouzského spojení a jeho přímý produkt. Britové vysláním svých mužů do Francie vyjadřovali sounáležitost se svým kontinentálním spojencem a mělo jít o jasnou deklaraci ochoty vybojovat spolu s Francouzi vítězství pro západní demokracie.⁴³

Vojenský přínos BEF pro spojence během bitvy o Francii je nesporný. Byť některými britskými autory bývá jeho důležitost nadsazována a při čtení jejich textů poněkud zaniká fakt, že BEF tvořil pouze necelých 10% z celkových spojeneckých sil v bitvě (315 000 mužů rozdělených do 10 divízi a jedné tankové brigády).⁴⁴ BEF sice disponoval řadou motorizovaných a tankových sil i vlastním dělostřelectvem, ale minimálně zpočátku byl velký problém v osobním vybavení vojáků. Chyběly základní věci jako oblečení nebo osobní zbraně a britský válečný průmysl dělal vše proto, aby nedostatky napravil.⁴⁵

Ve strategických plánech spojeneckých plánovačů figuroval BEF jako součást sil, jež po začátku tažení vstoupí do Belgie. Sbor, dislokován kromě několika jednotek na belgicko-francouzské hranici v okolí Lille, měl po cestě do střední Belgie urazit hned druhou největší vzdálenost po 7. francouzské armádě.⁴⁶ Napomohla tomu slušná motorizace BEF. Britové měli urazit zhruba 100 kilometrů a ustavit linii mezi městy Leuven a Wavre, necelých 12 km před Bruselem. Ve Wavre na ně měla od jihu navázat 1. armáda generála Blancharda. Britové měli hájit relativně krátkou, asi pětadvaceti kilometrovou frontu krytou za tokem řeky Dyle. Od severu na ně měla navázat již zmíněná 7. armáda. V případě, že by tato bojovala daleko na severu (což se díky variantě Breda mohlo

---

⁴² POSEN, s. 142-145.

⁴³ CHARMAN, Terry, *Outbreak: 1939: The World Goes to War*, London 2009, s. 221-226.

⁴⁴ WARNER, s. 22-25.

⁴⁵ ATKIN Ronald, *Pillar of Fifer: Dunkirk 1940*, Birlinn 2001, s. 15-18.

⁴⁶ POSEN, s. 138-143.

snadno stát), měla být linie rovněž doplněna částmi do oblasti ustoupivší belgické armády.⁴⁷

Souhrnně lze tedy konstatovat, že vojenský přínos BEF pro válečné úsilí spojenců existoval v poměrně značné míře. Na druhou stranu jej ale není vhodné přeceňovat, je důležité jej vnímat střízlivě v řeči čísel a pramenů. Lze totiž konstatovat, že větší přínos měl BEF spíše na poli politickém. Jistě napomohl utužení spojeneckých vazeb mezi Británií a Francií, dobře působil na francouzské civilisty a zvyšoval kredit Britského impéria jakožto spojence, jež si plní své závazky a nezřikává se odpovědnosti.

2.9. Německo a německá armáda před 10. květnem 1940

Německo si ze všech zúčastněných zemí prošlo během meziválečného dvacetiletí největší změnou. Z poraženého císařství se přes epizodické výmarské peripetie stala nacionální totalitní říše. Národ ponížený prohrou v první světové válce uhranul rakouský antisemita Adolf Hitler natolik, že pod jeho taktovkou byli Němci ochotni spáchat takřka cokoliv. V předvečer francouzského tažení měl Vůdce na svém kontě již několik podrobených zemí. Rakousko, Československo a nejnověji Polsko. Střední Evropa vlastně přestala existovat a místo ní přišlo velké Německo. O podobný scénář se Hitler pokoušel v severní Evropě. Klíčovým pilířem jeho režimu a hlavním prostředkem jeho expanzivní politiky byla německá armáda.

Velení německé armády, z velké části reprezentované pokrokovými vojenskými strategy a teoretiky, odvedlo v meziválečném období velký kus práce. Z versailleskými smlouvami ořezaného Reichswehru se opět stala armáda, která po Evropě budila respekt.⁴⁸ Hitler dokázal účinně využít pasivity západních velmocí a přezbrojit armádu. Zbrojní a výrobní potenciál Němců ještě výrazně narostl po anexi Československa na jaře 1939. A na konci léta téhož roku po

---

⁴⁷ JACKSON, s. 58-60.

⁴⁸ SHIRER, William L., *The Rise and Fall of the Third Reich: A History of Nazi Germany*, New York 1960, s. 377-383.

bleskovém polském tažení získala Wehrmacht první bojové zkušenosti. Ne všechno šlo v Polsku tak hladce, jak někdy bývá prezentováno, ale Němci se z chyb dokázali poučit.⁴⁹ Když Hitler po pádu Polska obrátil svoji pozornost k západu, měl k dispozici již nezpochybnitelnou vojenskou sílu, jež disponovala bojovými zkušenostmi a moderní taktikou.

Hitler nařídil vypracování prvních plánů na dobytí Francie ihned po porážce Polska v říjnu 1939. Jeho generálové mu představili plán na postup Belgií a Nizozemskem s cílem „pouze“ získat tamější letiště a přístavy pro další válečné operace. Plán postrádal břitkost Schlieffenova plánu z roku 1914 a ambiciózní vůdce s ním nebyl příliš spokojen. V lednu 1940 dostal plán k přepracování generál Erich von Manstein⁵⁰. Manstein byl autorem odvážného nápadu na průnik německých tanků zalesněnými Ardenami. Hitlerovi se líbila jeho odvážnost a v únoru Mansteinovi plán schválil.⁵¹

Německá vojska na západní frontě byla rozdělena do tří armádních skupin. Skupina armád B pod vedením generála Fedora von Bocka se nacházela nejseverněji a držela linie podél nizozemsko-německých hranic. V původních plánech z podzimu 1939 měla vést hlavní útok a k dispozici měla 43 divizí. Jižně od ní ležela německá Skupina armád A v čele s generálem Gerdem von Rundstedtem. Ta byla umístěna na belgických a lucemburských hranicích. Dle původních plánů měla krýt von Bockův útok z jihu. Von Rundstedt měl pro tyto účely 22 divizí.⁵²

Mansteinův plán ale téměř zcela změnil původní záměry. Hlavní útok měl být nově veden mnohem jižněji v oblasti Arden. Hlavní tíhu bojů teď měla nést Skupina armád A. Její síla proto byla navýšena z původních 22 na 43 divizí. Naopak von Bockova skupina byla zmenšena ze 43 na 29 divizí. Armádní

---

⁴⁹ BORCHERT, Hubert W., *Tankový boj na západě*, Praha 2008, s. 11-14.

⁵⁰ Erich von Manstein se narodil 24. listopadu 1887 a zemřel 9. června 1973, byl německý generál, vojenský teoretik a autor plánu Fall Gelb pro německou invazi do Francie, Belgie a Nizozemska.

⁵¹ BISHOP, Chris, *Organizace a bojiště tankového vojska německé armády ve 2. světové válce*, Praha 2010, s. 25-33.

⁵² JACKSON, s. 63-67.

skupina C generála Wilhelma rytíře von Leeba měla v obou plánech za úkol svými 17 divizemi poutat obránce Maginotovi linie.⁵³

Podle nové verze „plánu Žlutý“ měly tankové jednotky Skupiny armád A prorazit francouzské v několika místech na řece Maase a překonat ji. Přičemž k Maase se měly dostat obtížně prostupným lesnatým terénem Arden. Jádrem útočných tankových sil tvořila tanková skupina Kleist (v čele s generálem Ewaldem von Kleistem). Ta byla rozdělena do dvou tankových sborů. Nejjižněji přes Lucembursko a jižní Belgie postupoval XIX. tankový sbor (1., 2. a 10. tanková divize) legendárního generála Heinze Guderiana. Měl za úkol vybojovat přechod přes Maasu u Sedanu na 2. francouzské armádě. Severněji přes jižní Belgie postupoval XXXXI. tankový sbor (6. a 8. tanková divize) generála Hanse-Georga Reinhardta. Ten měl za úkol překročit Maasu u Monthermé. Toto město bránila francouzská 9. armáda. Těchto 1222 tanků se mělo proplést Ardenami a zaútočit na Francouze tam, kde (jako němečtí plánovači doufali) je nikdo nečeká.⁵⁴

Ve chvíli, kdy by Němci získali přechody přes Maasu, mohla by se německá pěchota začít valit do severní Francie. Německé tanky by navíc mohly uhánět dál. Ale ne na Paříž, jak by tomu nejspíše bylo v roce 1914, nýbrž k Lamanšskému průlivu. Došlo by tak k odříznutí francouzských a všech dalších možných spojeneckých armád, které by mezitím postoupily do Belgie ve snaze vybojovat bitvu tam. Spojenecká elita by tak byla odříznuta od zbytku Francie, od Paříže, od vlády, od zásob, od záloh.⁵⁵

Plán to byl značně riskantní. Vyžadoval velkou rychlost a proto bylo evidentní, že tanky budou muset postupovat bez podpory pěchoty.⁵⁶ A představa německých tanků, jak se valí severní Francií k moři, zatímco mají oba boky odkryté pro případný protiútok, nejednomu německému generálovi sebrala

---

⁵³ DILDY, Doug, *Fall Gelb 1940: Panzer Breakthrough in the West*, Oxford 2014, s. 15-18.

⁵⁴ JACKSON, s. 63-64.

⁵⁵ DEIGHTON, Len, *Blitzkrieg*, Praha 1994, s. 172-177.

⁵⁶ POSEN, s. 184-188.

klidné spaní.⁵⁷ Obrovské riziko s sebou ale neslo potenciální obrovský zisk. Podařilo-li by se nejlepší spojeneckou divizi uvěznit v „belgickém kotli“, byla by bitva prakticky rozhodnuta. Adolf Hitler byl znám tím, že takováto neotřelá a riskantní řešení rád volil.⁵⁸ A tak Mansteinův „sek srpem“ (*Sichelschnitt*) dostal zelenou.

Němečtí plánovači ale měli neotřelé a revoluční plány i pro jiné úseky fronty. Nizozemsko mělo být vyraženo mohutnou výsadkovou operací. Stejně tak belgická „nedobytná“ pevnost Eben-Emael se měla stát cílem německých padákových myslivců (*Fallschirmjäger*).⁵⁹ Spojenečtí obránci měli na vlastní kůži pocítit taktiku bleskové války (*Blitzkrieg*). Ta spočívala v těsné koordinaci pancéřových tankových hrotů se střemhlavými bombardéry. V praxi se jednalo o snahu prorazit nejslabší místo nepřátelské fronty, do průlomů dostat co největší počet jednotek, zatímco pancéřové hroty pokračují dál a zcela rozvrátí nepřátelská postavení. Mobilita, rychlost, obrovská koncentrace tankové síly na malém prostoru. To byly klíčové pojmy německé taktiky, s níž si Hitler hodlal podmanit západní Evropu.

3 10.-15. KVĚTEN 1940 – KLÍČOVÉ DNY

3.1. Situace v jižní Belgii – německé tanky v Ardenách

10. května 1940 ve 4:35 ráno spustilo německé velení na západní frontě tzv. plán Žlutý. Jak již bylo uvedeno v předchozích kapitolách, jeho součástí byl i postup silných tankových sil skrze zalesněné ardenské pohoří v jižní Belgii. Ten byl také za rozbřesku desátého květnového dne zahájen a 7 tankových divizí rozdělených do tří tankových sborů se dalo do pohybu.

Někdy se uvádí že německé síly prošly od belgických a lucemburských hranic až k Maase bez kontaktu s nepřítelem. Tak tomu ale nebylo. Již první den bitvy narazily síly z XIX. tankového sboru na Francouze a

---

⁵⁷ MACKSEY, Kenneth, *Guderian: Creator of Blitzkrieg*, Greenhill 1997, s. 92-95.

⁵⁸ HART, Liddell, *Válka z druhého břehu*, Praha 2004, s. 98-101.

⁵⁹ DOORMAN, s.15-17.

to zhruba v oblasti u belgického Neufchateau. Jednalo se o jezdecko patřící do 2. francouzské armády generála Huntzigera.⁶⁰ Francouzi se po krátkém boji stáhli a na druhý den, 11. května 1940 se s Němci utkali znovu. Situace opět skončila francouzským ústupem. Francouzi nebyli přítomni v dostatečném počtu a ani neměli v úmyslu německý postup zadržovat. Hlásili sice koncentraci silných německých útvarů v oblasti, ale že jde o hlavní německý útok pochopitelně odhadnout nedokázali.

O zhruba 50 kilometrů severněji právě zaujímal 9. armáda generála Corapa obraně linie na řece Maase.⁶¹ Henri Corap pochopitelně netušil, že se do jeho oblasti blíží celý XV. tankový sbor Hermanna Hotha. A ani to tušit nemohl, protože své jezdecko nechal zpoza Maasy stáhnout ještě než mohlo zpozorovat blíží se Němce. Corap použil své jezdce k vyztužení linie na levém břehu Maasy.⁶²

Francouzský letecký průzkum ale o koncentraci německých sil v Ardenách informace přinesl. Generál Georges situaci nebral na lehkou váhu a nařídil bombardovat postupující německé kolony. Bohužel pro spojence ale jeho podřízený generál Billote rozkaz nevykonával.⁶³ Letecké síly poslané nad Ardeny výrazně redukoval a do akce tak vyrazila pouze 1/3 sil, jež nařídil vyslat Georges. Zbytek letadel byl dále nasazen ve střední a severní Belgii, jelikož Billote věřil, že k rozhodnutí dojde tam. Situaci nepomohl ani generál Huntziger, jež si byl natolik jistý pozicemi 2. armády u Sedanu, že nevyžadoval žádné letecké bombardování ardenských silnic, v té době doslova přečpaných německými tanky.⁶⁴

---

⁶⁰ JACKSON, s. 66.

⁶¹ DOUGHTY, *The Breaking Point: Sedan and the Fall of France 1940*, Mechanicsburg 1990, s. 77-80.

⁶² FRIESER, Karl-Heinz, *The Blitzkrieg Legend: The 1940 Campaign in the West*, Maryland 2012, s. 264-266.

⁶³ HORNE, Alistair, *To Lose a Battle: France 1940*, New York 1990, s. 281-284.

⁶⁴ JACKSON, s. 67.

Souhrnně lze konstatovat že se francouzské velení během prvních zhruba 30 hodin bitvy dopustilo v dané oblasti řady chyb.⁶⁵ Za prvé si vůbec neuvědomovalo klíčovost daného sektoru. Francouzi měli informace o německém postupu Ardenami, ale hrubě podcenili celou situaci. Generál Georges sice vydal rozkaz, aby se k Sedanu přesunuly zálohy v solidní síle 6 divizí, ale panoval názor, že postačí, když se tak stane během několika dní.⁶⁶ Francouzi tak jisté poznatky o nebezpečí z Arden měli, ale celý úsek fronty považovali za druhořadý. Jejich pozornost se upínala severněji do oblasti střední a severní Belgie, kde si dle svých plánů přáli vybojovat rozhodující bitvu.

3.2. Situace ve střední a severní Belgii – spojenci na postupu a pád Eben Emael

Jak již bylo uvedeno výše, německé síly ihned na začátku plánu Žlutý narušily belgickou hranici a vtrhly do neutrální země. Belgická neutralita, o níž se vláda a král roky snažili tak okamžitě vzala za své. Leopold III. neváhal a ihned pozval spojenecké síly do země. Spojenci tak začali realizovat Gamelinův plán D a nejlepší francouzské a britské jednotky začaly od jihu postupovat do Belgie. Ihned se také rozšířily zprávy o seskoku německých výsadkářů v Nizozemsku a spojenecký plán D tak měl být realizován s tzv. rozšířením Breda.

Spojenecký postup probíhal v podstatě podle plánu. Postupující kolony nebyly napadány německým letectvem, jelikož Němci si samozřejmě přáli vysunutí spojenců do Belgie.⁶⁷ Spojenecké letectvo sice při snaze zadržet německý postup ničením mostů utrpělo značné ztráty již v prvních dnech bitvy, na zemi se ale situace dle názoru spojeneckých velitelů vyvíjela docela dobře. Přesněji řečeno francouzských velitelů, belgičtí velitelé totiž o příhodném vývoji situaci zřejmě tolik přesvědčeni nebyli.

---

⁶⁵ DEIGHTON, s. 211-218.

⁶⁶ ELLIS, s. 37-41.

⁶⁷ DEIGHTON, 226-229.

Belgická armáda sváděla od prvních hodin prudké boje s německými invazními silami.⁶⁸ Dvě velmi důležité věci se ale udály, ještě než bitva vlastně skutečně začala. Němci překvapivým a prudkým leteckým útokem napadli belgická letiště a téměř polovinu belgických letadel zničili během prvních čtyřadvaceti hodin.⁶⁹ Druhá událost byla ještě zásadnější – pád „nedobytné“ pevnosti Eben Emael.

Eben Emael byla klíčovým bodem belgické obrany severně od Lutychu. Jak již bylo uvedeno v předchozích kapitolách, její role byla klíčová, jelikož měla Němce zdržet na dobu dostatečně dlouhou, aby spojenci mohli zbudovat silné obrané linie ve střední Belgii.⁷⁰ Důležitosti pevnosti si byli samozřejmě vědomi i Němci. Proto připravili vskutku revoluční plán na její dobytí. Ještě před začátkem pozemní invaze do země přistáli na střeše pevnosti elitní němečtí výsadkáři. Ve speciálně upravených kluzácích si přivezli potřebné vybavení včetně velmi výkonných náloží. Belgická posádka pevnosti byla akcí zcela zaskočena. Pevnost navíc nebyla plně obsazena a na podobný typ útoku nebyla připravena.⁷¹ Její osádku tvořili především dělostřelci, jež se německým výsadkářům nemohli rovnat v boji muže proti muži. Pevnost kapitulovala a onen nedobytný středobod belgické obrany byl přemožen, než vůbec stihl zasáhnout do bitvy.

Belgičané podnikli několik protiútoků ke znovuzískání pevnosti, ale bez úspěchu. Vrchní velení belgických sil muselo ve světle této katastrofy přehodnotit operační plány. Bylo rozhodnuto, že se belgická armáda musí stáhnout dál na západ.⁷² Obranné linie podél Maasy a Albertova kanálu se díky pádu Eben Emael staly neudržitelné. Belgičané se tak začali stahovat na linii Koningshooikt-Wavre, která probíhala jen zhruba 10 kilometrů od centra Bruselu.

---

⁶⁸ VERANNEMAN DE WATERVLIET, s. 46-48.

⁶⁹ CULL, Brian, *Twelve Days in May*, Londýn 1999, s. 18-20.

⁷⁰ KUPKA, Vladimír, *Belgická opevnění 1930 – 1940*, Brno 1998, s. 15-19.

⁷¹ KUHN, Volkmar, *German Paratroopers in World War II*, Londýn 1978, s. 28-36.

⁷² VERANNEMAN DE WATERVLIET, s. 50-53.

Celá západní polovina země tak byla pádem „nedobytné“ pevnosti smrtelně ohrožena a dle názoru belgického vrchního velení nebránitelná.

Francouzským a britským silám nadělal belgický krach u Lutychu značné potíže. Jejich armády sice postupovaly poměrně rychle na linii Dyle, přesto ale belgický kvapný ústup na západ ohrožoval celou operaci.⁷³ Gamelin se obával, že jeho vojáci nebudou mít dost času na opevnění své obranné linie. Ve svých plánech počítal s mnohem delším a urputnějším belgickým odporem na východě.⁷⁴ A to ještě v té době netušil, že Belgičany údajně opevněná rovina u Gembloux ve skutečnosti téměř vůbec opevněná není a skýtá tak ideální terén pro německý tankový útok.

3.3. Situace v Nizozemsku – výsadky u Moerdijku, Dordrechtu, Rotterdamu a Den Haagu

Ihned v prvních hodinách tažení narušila německá armáda hranice i další do té doby neutrální země, Nizozemska. Jak již bylo uvedeno, k postupu do Nizozemska byla určena slabší z německých armádních skupin, a to Armádní skupina B Fedora von Bocka. Stejně jako v případě Belgie, tak i v případě Nizozemska bylo německým plánovačům jasné, že klíčem k úspěchu je rychlost a moment překvapení. Němci se nechtěli v Nizozemí zaplést do dlouhého a složitého obléhání „pevnosti Nizozemsko“, jež by se snadno mohlo změnit ve složité dobývání opevněných měst v zatopené krajině.⁷⁵

I v Nizozemsku se proto ke slovu dostaly moderní taktické postupy a revoluční řešení, a to v ještě větší míře, než v sousední Belgii. Němci se rozhodli nedat Nizozemcům šanci se postupně stahovat do opevněných západních oblastí země. Vzhledem k množství kanálů a řek ve státě, jsou klíčem k dobytí Nizozemska mosty.⁷⁶ Obě strany si toto dobře uvědomovaly. Němci se proto rozhodli využít taktiku vzdušných výsadků za účelem okamžitého dobytí

⁷³ BOND, *The Battle of France and Flanders 1940*, s.95-99.

⁷⁴ WARNER, s. 72-73.

⁷⁵ DOORMAN, s. 30.

⁷⁶ DEIGHTON, s. 248-251.

důležitých mostů již v prvních hodinách konfliktu a jejich udržení proto, aby po nich mohly projet tankové síly. Získali-li by Němci mosty v Dordrechtu, Rotterdamu a Moerdijku neporušené, mohly by jejich síly vtrhnout přímo do srdce „pevnosti Nizozemsko“ z jihu od Bredy.⁷⁷

Vědomi si klíčové role mostů byli i domácí obránci. Všechny důležité mosty byly obloženy výbušninami a připraveny k případné demolici, hrozilo-li by nebezpečí, že padnou Němcům do rukou. Zdržování německého postupu bylo klíčovým prvkem nizozemské taktiky a ztráta neporušených mostů by ji mohla snadno zhatit.

Německý postup v Nizozemsku lze rozdělit do tří částí.⁷⁸ Nejjižněji zhruba v oblasti Maastrichtu sice prošli Němci nizozemským územím, ale pouze proto, aby pokračovali dále do Belgie směrem na Eben Emael. Hlavní úder pak byl veden směrem na Eindhoven a Hertogenbosch s cílem dosáhnout co nejrychleji již zmíněných mostů, jež mezitím měli obsadit výsadkáři. Tímto směrem také postupovala jediná německá tanková divize určená pro útok na Nizozemsko. Úplně na severu pak Němci postupovali ve směru přes Groningen tak, aby obsadili severní Nizozemsko a dosáhli břehů IJsselmeer.⁷⁹

Nizozemská obrana mostu u Moerdijku se sestávala z kombinace pěchoty (posádka o síle zhruba 350 mužů), dělostřeleckých postavení a stacionárních opevnění. Nizozemci si byli vědomi klíčivosti sektoru, a tak jeho obranu rozhodně nepodcenili. Dvě chyby ale přesto udělali. Obrana byla totiž koncipována tak, že očekávala útok pouze od jihu, směrem od Bredy. Opevnění byla tedy napadnutelná ze severu. S výsadkovou operací nikdo příliš nepočítal.⁸⁰ Druhou chybou bylo že zatímco pohraniční jednotky nizozemské armády byly již 10. května ráno zalarmovány, jednotky v oblasti pevnosti Nizozemsko nikoliv.

---

⁷⁷ AMERSFOORT, s. 127-131.

⁷⁸ BISHOP, s. 30-35.

⁷⁹ *Friday, 10 May 1940: Invasion*. In: War over Holland [online], [cit. 2016-11-04]. Dostupné z: <http://www.waroverholland.nl/index.php?page=10-may>.

⁸⁰ AMERSFOORT, s. 135-137.

Důvodem bylo přesvědčení místního velení, že obráncům delší odpočinek před nadcházející dlouhou bitvou prospěje. Nikdo nečekal německé parašutisty za rozbřesku 10. května.

Když začali němečtí výsadkáři seskakovat na určené pozice na severním i jižním konci moerdijckých mostů, byli tím nizozemští obránci zcela zaskočeni.⁸¹ Německá letadla bombardovala prázdné zákopy, jelikož obránci ještě spali a útok nečekali. Dělostřelecké posádky utekly od svých děl a schovali se před nízko letícími letadly. Zpočátku tak Němci postupovali hladce. Pak se nizozemští obránci přeci jen vzpamatovali a začali výsadkáře ostřelovat z děl a kulometů zrovna ve chvíli, kdy ti z jižního konce již téměř obsadili celý most. Nakonec byli ale Nizozemci přemoženi a pěti stovkám německých výsadkářů se podařilo obsadit neporušený most.⁸²

Situace severně od Moerdijku, v Dordrechtu, byla odlišná. Němci zde měli za cíl výsadkem obsadit dva mosty a za tímto účelem bylo v oblasti vysazeno 1500 parašutistů. Němci ale na základě nepřesného průzkumu podcenili sílu obránců. Setkali se se zuřivým nizozemským odporem a utrpěli značné ztráty. Nedosáhli zde momentálně stanovených cílů, jelikož sice obsadili kýžené mosty, ale nizozemská obrana se stále držela. Jediným štěstím pro německé jednotky v Dordrechtu bylo, že nizozemští velitelé vydávali chaotické rozkazy a jejich jednotky postrádaly organizované velení, což znemožnilo obráncům podniknout protiútok, jež by byl pro německé výsadkáře velkým problémem.⁸³

Dalším cílem německých výsadků byl Rotterdam – největší evropský přístav té doby a jedno z klíčových nizozemských měst. Rotterdamské mosty se nachází pouze 10 kilometrů od sídla vlády v nedalekém Den Haagu, a tak o jejich klíčové poloze nebylo pochyb. Němci po přistání v centru města rychle obsadili most. Další skupina výsadkářů obsadila letiště a sváděla o něj

⁸¹ DEIGHTON, s. 303-304.

⁸² DOORMAN, s. 30-36.

⁸³ *The bridges at Dordrecht*. In: War over Holland [online], [cit. 2016-11-04]. Dostupné z: <http://www.waroverholland.nl/index.php?page=the-bridges-at-zwijndrecht-dordrecht>.

tvrdý boj s nizozemskými obránci. Nizozemci byli postupně zatlačeni ale stále se jednalo o organizovanou vojenskou sílu v čele se schopným plukovníkem Scharrem⁸⁴, jež dokázala Němcům působit potíže. Ve městě navíc byla posádka námořníků (jediných profesionálních vojáků v nizozemské armádě), jež podporovala posádku palbou z lodí.

Fiaskem naopak skončil německý pokus o dobytí Den Haagu.⁸⁵ Jeho cílem bylo rychle přemoci posádku města, zajmout nizozemskou královnu a členy kabinetu a donutit je vyhlásit nizozemskou kapitulaci. Německé armádě sice za nizozemské kampaně řada odvážných plánů vyšla, tato akce byla ale přeci jen nad síly německých výsadkářů. Těm se nepodařilo zajistit kýžená letiště. Na klíčovém letišti Ypenburg byli Němci krvavě odrazeni za cenu ztráty 19 kluzáků. Přeživší výsadkáři pak byli odrazeni odhodlanou městskou posádkou, jež disponovala těžkými zbraněmi.⁸⁶

První den bojů v Nizozemsku skončil úspěchem pro německé útočníky. Podařilo se jim zaskočit obránce a obsadit důležité mosty. Bitva o Nizozemsko ale stále nebyla rozhodnutá. Výsadková akce proti Den Haagu skončila neúspěchem, v Dordrechtu se stále tvrdě bojovalo a Němci držený most v Moerdijku se mohl stát cílem francouzského protiútoků z jihu od Bredy. Giraudova 7. armáda se již kvapně blížila z Belgie. Stejně tak ale německá 9. pancéřová divize uháněla od východu podpořit své výsadkáře. Ta za první den urazila zhruba 20 kilometrů a na sklonku 10. května 1940 se nacházela u městečka Mill.

3.4. Situace v jižní Belgii a Francii – německý přechod Maasy

První německé jednotky se objevily na severním břehu Maasy 12. května 1940 ve 14 hodin. Francouzi měli informace o německé aktivitě v daném sektoru.

---

⁸⁴ Pieter Wilhelmus Scharro se narodil 16. září 1883 a zemřel 19. srpna 1963, byl nizozemský olympionik a voják, během bojů v Nizozemsku velel posádce v Rotterdamu.

⁸⁵ KUHN, s. 38-40.

⁸⁶ BRONGERS, Eppo H., *The Battle for the Hague 1940: the First Great Airborne Operation in History*, Leiden 2015, s. 42-49.

Nebezpečí ale nebylo pokládáno za akutní. Navíc oblast byla příhodná pro obránce. Tři francouzské pěší divize (55., 71. a 3. severoafrická) držely jižní břeh řeky Maasy. Zde, skryty za poměrně širokým říčním tokem, byly zakopány na zalesněném kopci La Marfée a měly ideální výhled na protější břeh.⁸⁷

Vědom si této silné defenzivní pozice odeslal generál Huntziger velkou část svých jednotek východně k Muzonu, kde byly pro útočníky příhodnější podmínky k překročení Maasy. V pozicích nad Sedanem tak zůstala pouze nedostatečně vybavená 55. pěší divize, složená z druhořadých vojáků.⁸⁸

13. května se Němci rozhodli překročit řeku. Přesně dle taktiky Blitzkriegu přechodu předcházela masivní letecký útok nízko letících letadel, s cílem demoralizovat obránce a narušit obranná postavení. Nezkoušené francouzské obránce útoku nemohli čelit a ten tak vážně nalomil jejich morálku. Dělostřelci opouštěli své zbraně, důstojníci nevěleli, řada vojáků jednoduše odešla ze svých pozic.⁸⁹

Samotný přechod zahájila německá pěchota zahájila asi dvě hodiny po poledni. To bylo téměř přesně 24 hodin poté, co první německé jednotky břehu Maasy dosáhly.⁹⁰ Jedná se tak o ideální praktický doklad mobility a rychlosti německých vojsk, jež po celou dobu tažení ostře kontrastoval s francouzskou těžkopádnou snahou vybojovat předem naplánovanou a připravenou bitvu. Němci útočili ve třech směrech v síle tří tankových divizí.⁹¹ Nejzápadněji zhruba 3 kilometry od Sedanu u vesnice Donchery měla řeku překročit pěchota 2. tankové divize. Bezprostředně u Sedanu se přes řeku vrhla 1. tanková divize s cílem postupovat dále na vesnici Cheveuges. A na východě útočila pěchota 10. tankové divize s cílem dobýt vesnici Wadelincourt a vyčistit již zmíněné výšiny La Marfée.

---

⁸⁷ HORNE, s. 330-332.

⁸⁸ JACKSON, s. 68-70.

⁸⁹ WARNER, s. 76-78.

⁹⁰ DOUGHTY, *The Breaking Point: Sedan and the Fall of France 1940*, s. 88-90.

⁹¹ FRIESER, s. 154-161.

Na východě byli sice Němci ostřelováni z děl a kulometů francouzskými obránci, po překročení řeky ale obránce v bunkrech rychle přemohli. Bunkry totiž byli izolováni, jelikož pěchota, jež je měla zajišťovat, utekla ze svých pozic během předchozích náletů.⁹² Němečtí útočníci tak bunkry jeden po druhém vyřazovali.

Ve středu německého útoku, kde přechod řeky začal o půl páté, byla situace podobná. Pěchota 1. tankové divize se sice potýkala s houževnatou palbou obránců po dobu přechodu řeky, jakmile ale byli Němci na druhém břehu, francouzské bunkry již dobyli relativně snadno. Demoralizovaní francouzští obránci zkrátka nemohli v boji muže proti muži čelit odhodlaným a houževnatým německým útočníkům, jež se nezdolně vrhali přes tok Maasy.⁹³

V západním sektoru útoku se Němcům dařilo nejméně. Kvůli silné palbě z francouzských postavení nedokázala pěchota 2. tankové divize překročit řeku a uchytit se na protějším břehu. Vedly k tomu dva dílčí faktory. Útok zde jednak začal až v 18:00 a francouzští obránci se tak mezitím přeci jen stihli částečně zkonsolidovat. A za druhé útok probíhal blízko míst, kde již začínal operační prostor sousední 9. francouzské armády a je tak pravděpodobné, že Corapovo dělostřelectvo podpořilo své spolubojovníky z 55. pěší divize.

Dílčí francouzský úspěch v podobě odražení útoku na levém křídle obrany ale trval pouze do setmění.⁹⁴ S tím, jak se 1. a 10. německá divize uchytily na jižním břehu Maasy a vytvořily zde předmostí, byl ohrožen pravý bok obránců Chevegues. To zapříčinilo, že se tato část 55. divize musela přeskupit a díky tomu i Němci z 2. tankové divize vytvořili o půl desáté večer malé předmostí jižně od Donchery.⁹⁵ V dalších dvou sektorech dosáhli Němci větších úspěchů. Ve střední části dobyli vesnici Chevegues a ve 22 hodin tak drželi předmostí v hloubce zhruba 3 kilometry. Ve východní části byli Němci

---

⁹² DEIGHTON, s. 242-243.

⁹³ JACKSON, s. 70-73.

⁹⁴ DEIGHTON, s. 244-246.

⁹⁵ FRIESER, s. 172-177.

rovněž usazení na jižním břehu.⁹⁶ Němečtí ženisté začali okamžitě se stavbou mostů, aby přes Maasu mohly proudit tanky.

Německý přechod Maasy 13. května a následné odražení francouzských protiútoků 14. května bývá označováno za klíčový moment celého tažení. Tuto tezi lze přijmout. Je s podivem, že o porážce francouzské armády, jež byla v roce 1940 stále mnohými považována za nejlepší na světě, bylo rozhodnuto již čtvrtého a pátého dne tažení. Osud francouzské republiky a jejích spojenců nebyl sice ještě zpečetěn, ale základy šokujícího úspěchu Wehrmacht z května 1940 byly položeny právě zde, na podmáčených březích řeky Maasy.

3.5. Situace ve střední Belgii – bitvy u Hannutu a Gembloux

Jak již bylo uvedeno výše, francouzská armáda spolu s BEF ihned po vypuknutí bojů začala naplňovat Gamelinův plán Dyle a postupovala do předem stanovených pozic ve střední Belgii. Z východu se proti ní blížily německé síly. Rychlost jejich postupu byla díky katastrofě Belgičanů v Eben Emael pro spojence nepříjemným překvapením. Belgické síly po pádu pevnosti kvapně ustupovaly na západ k linii Dyle, pronásledováni rychlými tankovými silami Němců. Spojenečtí velitelé se začali obávat, že linií na řece Dyle nedosáhnou včas. Zřejmě nejvíce tyto obavy trápily velitele 1. francouzské armády generála Blancharda. Jeho muži totiž měli bránit rovinatou oblast okolo Gembloux.⁹⁷ Bylo proto velmi žádoucí, aby Francouzi měli dostatek času na vybudování obraných postavení v místě, které bylo ideální pro útok německých tankových sil. Jak se 3. a 4. německá tanková divize (XVI. sbor generála Hoepnera) převalily přes doutnající Eben Emael a postupovaly dále na západ, rozhodl se Blanchard přijmout nutná opatření.

Blanchard se nejdříve pokusil apelovat na své nadřízené, aby

---

⁹⁶ DOUGHTY, *The Breaking Point: Sedan and the Fall of France 1940*, s. 95-101.

⁹⁷ GUNZBURG, Jeffery A., *The Battle of the Belgian Plain, 12-14 May 1940: The First Great Tank Battle*. In: *The Journal of Military History* 56, 1992, 3, s. 212-220.

ustoupili od plánu Dyle a realizovali skromnější plán Escaut.⁹⁸ To bylo zamítnuto a tak Blanchard hledal další řešení. Jeho záměrem bylo vyslat proti Němcům část svých sil, jež Hoepnerovy tanky zadrží dostatečně dlouho na to, aby vojáci 1. armády ustavili u Gembloux obrannou linii. Danou jednotkou měl být jezdecký sbor pod vedením generála Reného Priouxe.

Prioux se svými silami (20000 mužů a 500 tanků⁹⁹) ustavil obrannou linii u města Hannut a vyčkával na nepřátelské síly, jež se měly blížit od západu. 12. května dopoledne došlo k prvním střetům mezi Francouzi a tanky z německé 4. tankové divize. Němci se domnívali, že narazili pouze na slabou posádku a postoupili k Hannutu bez krytí pěchoty. Rozhořela se bitva mezi německými útočníky a francouzskými obránci, jež byli podporováni tanky Somua S-35. Francouzi po boji ustoupili do dalších předem připravených pozic. Po celé odpoledne 12. května probíhaly tvrdé boje mezi německými tanky a francouzskými dělostřelci podporovanými protiútoky tanků.¹⁰⁰ Na konci dne sice Francouzi opět částečně ustoupili ale dílčí úkol byl splněn – německý postup byl zastaven a francouzská obranná linie držela.

Hned za rozbřesku 13. května Němci obnovili útok. Hoepner měl již k dispozici i 3. tankovou divizi a silnou leteckou podporu *Luftwaffe*. Boj se opět změnil v sérii útoků, francouzských ústupů a následných tankových protiútoků. Francouzi byli sice souvisle tlačeni směrem na západ, nešlo ale o žádný zmatený úprk, nýbrž o konsolidovaný ústup za neustálého boje, jež způsoboval německým útočníkům značné ztráty a zásadně zpomalil jejich postup.¹⁰¹

Přesto se ale z francouzského pohledu dalo u Hannutu dosáhnout více. Francouzi převyšovali Němce kvalitou a (zřejmě) i počtem tanků.¹⁰²

---

⁹⁸ JACKSON, s. 77.

⁹⁹ Tamtéž, s. 222.

¹⁰⁰ ZALOGA, Steven J., *Panzer III vs Somua S-35: Belgium 1940*, Londýn 2014, s. 34-46.

¹⁰¹ GUNZBURG, *The Battle of the Belgian Plain, 12-14 May 1940: The First Great Tank Battle*, s. 222-228.

¹⁰² WARNER, s. 88-91.

Priouxova taktika rozprostření tanků po celé délce linie ale neumožňovala Francouzům plně využít jejich potenciál. Naopak německá moderní taktika a vysoká koncentrace pancéřových sil nadělala obráncům problémy, jež nakonec vyústily v ústup. Prioux úkol splnil. Němci byli zadržováni natolik dlouho, aby 1. armáda mohla ustavit obranné linie u Gembloux. Pokud by se ovšem podařilo Francouzům u Hannutu přesvědčivě zvítězit, mohly se nejen Priouxovy tanky, ale i celá 1. armáda v následujících klíčových dnech soustředit jinde. V době hannutské bitvy totiž o zhruba 50 kilometrů jižněji právě německé síly překročily Maasu u Dinantu. Mohla-li by 1. armáda v následujících hodinách a dnech podpořit Corapovu 9. armádu ve snaze zastavit je, mohla se bitva o Francii alespoň částečně vyvíjet jinak.

V následujících dnech (14. a 15. května) totiž Němci zaútočili na Gembloux.¹⁰³ Hoepnerovy síly sice utrhly značné ztráty a francouzská obranná linie se udržela, problémem ale bylo, že Blanchardova 1. armáda byla v té době potřeba jinde, více na jihu. 15. května, druhý den bitvy u Gembloux, se sice Francouzi ve střední Belgii statečně drželi, ale ve stejnou chvíli 2 tankové divize z XV. sboru generála Hotha již na jihu byly daleko za Maasou. V době, kdy Prioux bojoval u Gembloux, byl Erwin Rommel se svojí 7. tankovou divizí v Sivry, 40 kilometrů za Maasou. Generál Kempf s 6. tankovou divizí se večer 15. května dokonce dostal až do Montcornetu zhruba 50 kilometrů do hloubky francouzského území!¹⁰⁴

3.6. Nizozemsko 11. a 12. května 1940 – začátek konce

Situace nizozemských sil nebyla ráno 11. května 1940 vůbec ideální. Němci se valili do země takovou rychlostí, že nizozemské jednotky umístěné na východě země nestihly ani dostatečně rychle ustupovat a na několika místech byly obklíčeny Němci. Postup 9. německé tankové divize směrem k mostům držným výsadkáři byl neúprosný. Německé tanky se 11. května nacházely již severně od

---

¹⁰³ GUNZBURG, *The Battle of the Belgian Plain*, s. 229-233.

¹⁰⁴ DILDY, s. 54-59.

Eindhovenu, čili zhruba v polovině cesty k prvnímu mostu v Moerdijku, kde si klestily cestu změtí improvizovaných nizozemských linií a shlukem dezorientovaných obránců.¹⁰⁵

Henri Winkelman¹⁰⁶, vrchní velitel nizozemských ozbrojených sil, proto naplánoval na 11. květen několik protiútoků. Jejich cílem bylo znovudobytí kýžených mostů, aby stahující se nizozemské jednotky z východu a jihu vůbec mohly vstoupit do pevnosti Nizozemsko. Útoky ale opět poznamenala špatná koordinace a i když dosáhly jistých lokálních úspěchů a Nizozemci tak měli některé územní zisky, zlikvidovat výsadkáře se nepodařilo. Bojů už se ale toho dne zúčastnili i Francouzi, konkrétně motorizovaný průzkum Giraudovy armády. Byli ale odrazeni úderem *Luftwaffe*, jež svoji roli v západním tažení zatím plnila perfektně.¹⁰⁷

S odpolednem 11. května se situace ještě zhoršila. Německé motorizované síly pronikly nizozemskou obranou linií poblíž Rhenenu a přemohli její obránce. Opět vinou nedostatečné komunikace a koordinace nebyl proveden protiútok a nizozemské síly v oblasti propadly ve zmatek. V nizozemských obranných liniích tak zela zhruba 35 kilometrová mezera od Rhenenu až po Bredu. Němci měli volnou cestu ke svým výsadkářům. A stejně špatně vypadala situace na severu země. Němci již 11. května, druhý den bitvy, dosáhli břehů IJsselmeer u Zurichu a de facto tak kontrolovali celou horní třetinu Nizozemska. Nizozemci ve světle těchto událostí apelovali na spojence, aby postupovali rychleji a dále na severovýchod. To ale nebylo v silách Giraudovy 7. armády. Francouzi postupovali rychle a na hranici svých možností, ale urazit 200 kilometrů z Lille do Bredy za 48 hodin nebylo možné.¹⁰⁸

Události prvních dvou dnů boje přiměli Gamelina k modifikaci jeho

---

¹⁰⁵ DEIGHTON, s. 291-299.

¹⁰⁶ Henri Gerard Winkelman se narodil 17. srpna 1876 a zemřel 27 prosince 1952, byl to nizozemský voják jež v době bitvy o Nizozemsko zastával funkci vrchního velitel armády.

¹⁰⁷ AMERSFOORT, s. 344-361.

¹⁰⁸ DOORMAN, s. 44-48.

plánu. Rychlé zhroucení belgických i nizozemských linií vyvolávalo oprávněné obavy, že realizace plánu Dyle s rozšířením Breda nebude možná. Francouzi tak již 11. května pochopili, že jejich síly vytyčené linie nedosáhnou včas.¹⁰⁹ To mělo za následek Gamelinovo rozhodnutí, že 7. armáda se nevysune až k Bredě, ale ustaví své linie na belgicko-nizozemské hranici severně od Antverp. Toto rozhodnutí bylo v přímém rozporu s přáním Nizozemců, kteří, jak bylo uvedeno výše, naopak žádali, aby se francouzská armáda vysunula dále za Bredu.

Je proto důležité také zohlednit dopad těchto událostí na spojenecké vztahy. Gamelin byl rychlostí, s jakou se zhroutil belgický a nizozemský odpor, pohoršen.¹¹⁰ Chápal, že celý jeho plán je ohrožen. Stejně tak generál Georges vehementně prosazoval ponechání Bredy a s ní celého jižního Nizozemska svému osudu. Po válce se představitelé poražených států Francie, Belgie a Nizozemska navzájem obviňovali, kdo koho zradil a kdo za katastrofu nese vinu. A kořeny těchto sporů je nutno hledat právě zde.

12. května se situace dále zhoršovala. Francouzské průzkumné jednotky které již dosáhly jižního Nizozemska se z důvodů uvedených výše zastavily. Části 9. německé tankové divize obsadily Tilburg, později Oosterhout a po poledni dosáhli jižního okraje Moerdijku, kde se spojily se svými výsadkáři.¹¹¹ Pevnost Rotterdam tak byla odříznuta od 7. francouzské armády. Francouzské síly nejen že neprovedly útok od jihu, ale během odpoledne se navíc začaly stahovat k Antverpám.¹¹²

Další nizozemské katastrofy přicházely během dne. Nizozemská obranná linie Grebbeberg byla prolomena a všechny pokusy o její znovudobytí selhaly. Chaos a zmatek se dál šířil v nizozemské armádě. Tanky 9. divize se velkou rychlostí blížily k Moerdijku a snahy Nizozemců o znovuzískání mostů v

---

¹⁰⁹ GUNZBURG, *Divided and Conquered: The French High Command and the Defeat of the West: 1940*, s. 202-207.

¹¹⁰ SHIRER, William L., *The Collapse of the Third Republic: An Inquiry into the Fall of France in 1940*, Rosetta 2014, s. 442-448.

¹¹¹ DEIGHTON, s. 329-335.

¹¹² AMERSFOORT, s. 366-374.

Dordrechtu a Rotterdamu nebyly úspěšné.¹¹³ Na konci dne 12. května tak byly zbytky Nizozemské armády odříznuty v oblasti pevnosti Nizozemsko, která ale byla infiltrována německými výsadkáři. Většina nizozemských válečných plánů tak vzala za své již třetího dne bojů. Obránci byli zcela zaskočeni prudkostí německých útoků a rychlostí jejich postupu. Armáda propadla v chaos a osud Nizozemska visel na vlásku.

3.7. Situace u Sedanu – francouzské zhroucení a protiútoky

Francouzské velení si uvědomovalo, že na německý přechod Maasy u Sedanu musí reagovat. Opět ale podcenilo rychlost, s jakou je nutné protiútok realizovat. Francouzi sice přesunuli do oblasti tankové i pěchotní rezervy, ty se ale, přesouvaly velice pomalu.¹¹⁴ A když už oblasti 13. května večer dosáhly, byl útok odsunut na druhý den. Němci samozřejmě nezháleli a celou noc usilovně vyztužovali pontonové mosty a následně po nich posílali na druhý břeh Maasy jeden tank za druhým.

14. května Francouzi na německé předmostí opravdu zaútočili. Dosáhli sice zpočátku jistých úspěchů v oblasti Bulsonu a Chéhéry, nakonec byli ale odraženi. Na krachu útoku se podepsala opět špatná koordinace a komunikace, díky nimž jednotky v některých úsecích do útoku nakonec ani nezasáhly. Francouzi zoufale nezvládali držet s Němci tempo a přizpůsobit se rychlosti, s jakou byly vedeny moderní válečné operace.¹¹⁵

Neúspěch protiútoky znamenal definitivní zkátku 55. pěší divize. Co víc, prchající vojáci z 55. divize s sebou k úprku strhli ještě muže ze 71. divize, jež byli rozmístěni na východ od nich. Francouzští záložníci kategorie B¹¹⁶ zkrátka při nejlepší vůli nemohli čelit ničující síle Blitzkriegu. Julian

---

¹¹³ *The Allied Perspective*. In: War over Holland [online], [cit. 2016-13-04]. Dostupné z: <http://www.waroverholland.nl/index.php?page=summary-2>.

¹¹⁴ DOUGHTY, *The Breaking Point: Sedan and the Fall of France 1940*, s. 191-195.

¹¹⁵ FRIESER, s. 209-211.

¹¹⁶ Záložní divize kategorie B byly složeny se starších mužů kteří byli mnohdy na samé horní hranici vojenského věku.

Jackson k tomu ve své knize píše: „*Velitel 71. pěší divize Joseph Baudet přesunul své velitelství do týla, čímž ztratil kontakt se svými muži. Bez jasných rozkazů a demoralizování pověstmi o zhroucení sousední 55. pěší divize mnozí vojáci utekli. Do večera 14. května se 71. pěší divize rozpadla, aniž by se dostala do boje.*“¹¹⁷

Francouzi 14. a 15. května stále ještě předpokládali, že hlavním startegickým cílem německého postupu je Paříž.¹¹⁸ O tom, že Hitlerovy tanky, jež právě prorazily u Sedanu, mají za cíl rychle uhánět k břehům kanálu La Manche a odříznout tak spojence v Belgii, neměli ani tušení. A podle těchto předpokladů byly koncipovány i protiútoky u Sedanu. Francouzi se snažili zahradit Němcům cestu na jih. Ti o ní ale nestáli. Heniz Guderian nechal 2 své tankové divize (2. a 1. divizi) postupovat na západ právě s cílem směřovat ke Kanálu. Čelit francouzskému protiútku u Sedanu měla třetí z jeho divizí, 10. tanková.¹¹⁹

K dalším francouzským protiútokům došlo v oblasti 15. května a 16. května. Lze-li některý okamžik bitvy o Francii označit za „hvězdnou hodinu“ francouzského vojáka, je jím zřejmě bitva u Stonne. Odhodlané francouzské protiútoky a statečnost francouzských tankistů, s jakou tu čelili Němcům, rozbíjí tradiční mýtus o zbabělém a rychle prechajícím francouzském vojákovvi. Francouzi tvrdě bojovali o vesničku Stonne a o jejich konečném neúspěchu rozhodly faktory, jež prostí francouzští vojáci mohli těžko ovlivnit – špatná pohyblivost jejich tanků, extrémní spotřeba paliva a zastaralá taktika jejich nasazení.¹²⁰

Je otázkou, zda by případný francouzský úspěch u Stonne měl vůbec vliv na celkový výsledek tažení. K mostům u Sedanu by pořád ještě chybělo 15 kilometrů, což byla pro pomalé francouzské tanky větší vzdálenost, než by se na první pohled zdálo. Navíc, jak již bylo uvedeno, dvě tankové divize z Guderianova sboru se již tou dobou valily na západ. V době bitvy u Stonne již

---

¹¹⁷ JACKSON, s. 74.

¹¹⁸ HORNE, s. 375-379.

¹¹⁹ JACKSON, s. 76-81.

¹²⁰ NORD, Philip, *France 1940: Defending the Republic*, Yale 2015, s. 92-96.

byla 2. německá tanková divize o 50 kilometrů dále na západ.¹²¹ Nemluvě o 6. tankové divizi z Reinhardtova XXXXI. sboru, jež urazila vzdálenost ještě mnohem delší, jelikož již noc z 15. na 16. května strávili němečtí tankisté v Montcornetu.¹²²

Protiútok u Sedanu byl opět poznamenán celou řadou francouzských chyb. Chybou nejzásadnější byla jeho pozdní realizace. Francouzi zaútočili až v době, kdy německá předmostí již byla posílena tanky. Chybou byl i záměr, s nímž Francouzi útočili, to jest snaha přehradit Němcům cestu na jih. Příliš pozdě francouzské velení pochopilo, že Němci míří na západ k moři. Již tradičně měl na průběh bitvy negativní vliv způsob, jakým Francouzi nasadili a použili své tanky. To ale nelze označit za chybu v pravém slova smyslu, jelikož Francouzi tak činili záměrně a věřili ve správnost své zastaralé taktiky.

3.8. Pád Nizozemska

13. května začali Němci utahovat smyčku kolem obránců odříznutých v pevnosti Nizozemsko. Tanky 9. pancéřové divize postoupily přes most z Moerdijku do Dordrechtu. Nizozemské pokusy o zničení mostu selhaly a Němci tak měli cestu volnou. Horliví němečtí tankisté pak bez podpory pěchoty vjeli do centra Dordrechtu. Utrpěli ztráty v pro ně nevýhodném pouličním boji s nizozemskou pěchotou a byli nuceni se stáhnout.¹²³

Dílčích úspěchů dosáhli Nizozemci protiútokem námořníků v Rotterdamu, byť hlavního cíle, zničení mostu, dosaženo nebylo. Rovněž nizozemská obranná linie Grebbe na východě se ještě na některých místech držela a přinejmenším zpomalovala postup části německých jednotek. Během odpoledne 13. května ale opakované útoky německé pěchoty nakonec obránce z linie vytlačily. Němci za dobytí linie Grebbe zaplatili značnými ztrátami a nizozemská armáda se z oblasti dokázala organizovaně stáhnout na východní

---

¹²¹ FRIESER, s. 208-213.

¹²² BORCHERT, s. 77.

¹²³ BISHOP, s. 36-37.

hranici pevnosti Nizozemsko.¹²⁴ Nic to ale nemění na faktu, že smyčka kolem obránců se opět o něco utáhla. O kritičnosti situace svědčí i fakt, že nizozemská královna Vilemína toho dne opustila zemi. Vydala se i s rodinou do britského exilu.¹²⁵

Když nizozemský vrchní velitel (a po odjezdu královny faktický vládce země) Henri Winkelman následujícího dne zvažoval své možnosti, dospěl k názoru, že jeho situace je kritická. Pevnost Nizozemsko byla kriticky narušena dobytím jižních mostů a jakákoliv spojenecká armáda, jež by mohla obránce vyprostit, byla v nedohlednu. Winkelman ve světle těchto faktů začal zvažovat případnou kapitulaci.¹²⁶ K prvním jednáním došlo u Rotterdamu, který byl od počátku války v první frontové linii.

Obě strany byly výrazně motivovány k jednání. Nizozemci z již uvedených důvodů. Němci naopak chtěli své síly vázané v Nizozemsku co nejrychleji uvolnit pro jiné fronty. Zejména velitel *Luftwaffe* Hermann Göring si přál rychlý konec tažení, jelikož jeho výsadkáři nesli hlavní tíhu bojů.¹²⁷ První jednání začala ráno 14. května a pokračovala až do odpoledních hodin. Německým plánem bylo, že nebude-li kapitulace z nizozemské strany přijata, bude jejich letectvo bombardovat Rotterdam.¹²⁸ Byla již určena i přesná hodina náletu. Když tento čas nastal jednání stále probíhala, ale německé letce o tom nikdo neinformoval. Rotterdam byl bombardován více než padesátkou německých letadel a při náletu zemřelo na 800 civilních obyvatel města. Jedná se o velmi kontroverzní čin německého vrchního velení, jež je výmluvným důkazem bezohlednosti a brutality Hermanna Göringa.¹²⁹

---

¹²⁴ DOORMAN, s. 58-60.

¹²⁵ AMERSFOORT, s. 174-179.

¹²⁶ DEIGHTON, s. 345-349.

¹²⁷ WILLIAMSON, Murray, *Strategy for Defeat: The Luftwaffe 1933-1945*, Columbus 2002, s. 127-132.

¹²⁸ SHIRER, *The Rise and Fall of the Third Reich: A History of Nazi Germany*, s. 253-255.

¹²⁹ AMERSFOORT, s. 366-371.

Na samotnou kapitulaci nizozemské armády ale nálet na Rotterdam pravděpodobně neměl zásadnější vliv.¹³⁰ O její nezbytnosti byl zřejmě Winkelman přesvědčen už předem, jelikož jediným dalším východiskem bylo obětovat vlastní národ ve ztracené bitvě. A byť Winkelman vnímal kapitulaci jako tu skutečně nejposlednější možnost, německé výhrůžky, že další nizozemská města „potká osud Varšavy“, jej definitivně přiměla kapitulaci podepsat.¹³¹

Z trojice Francie, Belgie a Nizozemsko se tak posledně jmenovaná země zhroutila jako první. Země se stala obětí kombinace německé vynalézavosti a bezohlednosti. Vzdušné výsadky do srdce státu hned v prvních hodinách války výrazně podkopaly nizozemské obranné plány. Nizozemci nebyli schopni se vypořádat s revoluční útočnou taktikou Němců. Pro oběti německé bleskové války bylo příznačné, že častokrát vlastně ani nechápaly, co že se to právě děje. A o nizozemských obráncích to platí zrovna tak. Nedokázali reagovat na nastalou situaci, protože ji nechápali. Jejich zastaralé vojenské myšlení jim to neumožňovalo.

Fakt, že celá kampaň trvala pouhých pět dní, by mohl svádět k představám, že nizozemská armáda nebojovala dost statečně. To ale není pravda. Odhodlané protiútoky, jež nizozemští vojáci podnikali proti německým výsadkářům, dokazují opak.¹³² Stejně jako samotný Henri Winkelman, jež se v kritických dnech postavil do čela svého národa a v těžké zkoušce obstál se ctí. Faktem také je, že bez alespoň takovéhoho nizozemského odporu by se Francie a Belgie zhroutily ještě rychleji. Dokázali-li by Němci vyřadit Nizozemsko z boje již prvního dne, jak měli původně v plánu, valily by se německé jednotky do severní Belgie již od 11. května. Vpadly by tak do zad belgickým obráncům, zcela jistě by obsadily Antverpy, možná i Brusel.

---

¹³⁰ DOORMAN, s. 61-63.

¹³¹ Tamtéž, s. 68-73.

¹³² FRIESER, s. 220-223.

3.9. Situace v severní Francii a Belgii – zkáza 9. armády

Z výše uvedených událostí je patrné, že 9. francouzská armáda generála Corapa se ve dnech 13. a 14. května dostala do velmi složité situace. Severně od ní sice Blanchardova 1. armáda ještě zvládala držet Němce před Gembloux, na jihu ale díky průlomům u Sedanu proudily německé tanky do francouzského vnitrozemí. S tím jak se Guderianovy tanky stočily po překročení Maasy na západ, vřítily se do jižní části operačního prostoru 9. armády a pronikly jejím pravým křídlem.¹³³ Do středu postavení Corapových sil navíc postupovaly další 2 německé tankové divize z Reinhardtova sboru, a aby byla tragédie 9. armády dovršena, její pravé křídlo napadly další 2 tankové divize (5. a 7.).¹³⁴

Francouzi nemohli této zdrcující síle čelit. Celé jádro německých tankových sil teď proudilo do oblasti, již bránila jediná francouzská armáda. Francouzi se rozhodli reagovat a zorganizovali protiútok 1. francouzské obrněné divize, jež se do oblasti přesouvala od belgického Charleroi.¹³⁵ Francouzské tanky ale měly problém vůbec do oblasti dojet. Silnice byly přecpané uprchlíky a tanky tak na přesun spotřebovaly téměř všechno palivo. Než stihly Francouzi palivo doplnit a zorganizovat se k útoku, prohnal se jejich pozicemi Erwin Rommel se svojí 7. tankovou divizí, uštědřil Francouzům značné ztráty a bez většího zdržení pokračoval dále na Philippeville.¹³⁶

Ve světle těchto událostí se rozhodl generál Corap stáhnout svoje síly asi o 20 kilometrů více na západ. Těžkopádné francouzské síly ale neměly šanci úkol provést. Nedokázaly se od Rommelových tanků vůbec odpoutat a celé jednotky tak byly německými jednotkami brány do zajetí rovnou za pochodu. Francouzi se v oblasti navíc promíchali s částmi belgické armády, jež sem ustoupily.¹³⁷ Odpor 9. armády se zhroutil a německé tanky téměř volně proudily mezi jejími zbytky.

---

¹³³ HART, s. 112-115.

¹³⁴ JACKSON, s. 77.

¹³⁵ NORD 91-93.

¹³⁶ WARNER, s. 110-115.

¹³⁷ MAY, Ernest, *Strange Victory: Hitler's Conquest of France*, New York 2000, s. 427-433.

Po zhroucení 9. armády Francouzi navíc opět chybně odhadli směr dalšího postupu německých tanků. Vrchní velení reagovalo chvatným ustavením 6. armády generála Touchona.¹³⁸ Ta se ale soustřeďovala u Laonu ve snaze přehradit Němcům cestu na jih k Paříži. Německé tanky tak měly cestu k moři víceméně volnou.

Kolaps 9. armády byl pro Francii tragédií. Němci dokázali dobře využít předmostí za Maasou, jež získali v předchozích dnech. Spojenecké armády začaly být povážlivě ohrožovány z jihu. Francouzské vrchní velení ale nadále považovalo za cíl německého průlomu Paříž, takže si nebezpečí v podobě odříznutí svých sil v Belgii neuvědomovalo.¹³⁹ Ve francouzské armádě začal převládat chaos. Řada generálů byla sérií porážek naprosto demoralizována, zlomena a v podstatě přestala vykonávat svoje povinnosti. Naprosto chyběla jakákoliv flexibilita ze strany Maurice Gamelina. Ten stále nechával svoje nejlepší armády bojovat v Belgii, zatímco německé tanky ze všech sil uháněly k moři, aby je odřízly od Paříže.

4 16.-27. KVĚTEN 1940 – PORÁŽKA

4.1. Reakce francouzské vlády na krizi – Weygand a Pétain

Předseda francouzské vlády Paul Reynaud zažil mezi 10. a 16. květnem 1940 silný psychický otřes. Stejně jako podstatná část francouzské generality upadal premiér do defétismu. Již 15. května sdělil Churchillovi, že fronta byla prolomena u Sedanu a Francie je poražena. Sedanská katastrofa jistě Reynaudem silně otrásla, přesto ale ještě dokázal najít dostatek psychických sil a v kritických dnech, jež po průlomu bezprostředně následovaly, byl alespoň částečně schopen vykonávat svoji funkci. Reynaud viděl jisté východisko z krize v personálních změnách na důležitých postech. V následujících dnech tak provedl (mimo jiné) dvě důležité změny.¹⁴⁰

¹³⁸ HORNE, s. 440-443.

¹³⁹ GUNZBURG, *Divided and Conquered: The French High Command and the Defeat of the West: 1940*, s. 178-182.

¹⁴⁰ NORD, s. 205-212.

Některé zdrcující porážky, jež francouzská armáda během prvních dnů utrpěla, značně otráslly s autoritou jejího vrchního velitele Maurice Gamelina. Gamelin byl přímo odpovědný za strategii, jež očividně nefungovala. On rozhodl o vysunutí nejlepších spojeneckých divizí do Belgie. On byl přesvědčen o špatné průchodnosti Arden. On proto v podstatě dovolil Huntzigerovi zanedbat obranu Sedanu.¹⁴¹ A v neposlední řadě to byl opět on, kdo se ve velké míře podílel na nulové flexibilitě francouzského velení a kdo byl spoluautorem těžkopádného a komplikovaného systému velení a komunikace.

Gamelin sám tušil, že jeho konec se blíží a návrat Maxima Weyganda, jež se do země vrátil ze Sýrie 17. května, jej v tomto přesvědčení utvrdil.¹⁴² Gamelin byl vývojem natolik paralyzován, že pro záchranu svojí pozice neudělal téměř nic. Přišel sice s návrhem na protiofenzivu, při jejím plánování ale zcela ignoroval faktory, jež jí činily neproveditelnou. Neučinil rovněž nic pro to, aby byl ve funkci nahrazen jeho přímý podřízený generál Georges, který ale od průlomu u Sedanu upadl do hluboké letargie a depresivní nečinnosti. Gamelin se o Georgesově psychické paralýze několikrát přesvědčil na vlastní oči, přesto ale zhroucený generál nadále zůstával ve funkci.

K formálnímu převzetí funkce Maximem Weygandem došlo 20. května 1940. Třiasedmdesátiletý veterán Weygand převzal velení od osmašedesátiletého veterána Gamelina.¹⁴³ Přes svůj pokročilý věk ale Weygand působil svěže a energicky. Je otázka, jak se cítil skutečně, navenek ale dokázal Weygand vzbuzovat dojem člověka, jež by mohl ještě s průběhem bitvy něco udělat. A tato skutečnost samozřejmě měla povzbuzující vliv na morálku francouzského vojska.

Dalším veteránem a národním hrdinou, jež byl v „černé hodině“ povolán zpět do služby, byl starý maršál Pétain. Při jmenování Weyganda hrál

---

¹⁴¹ DOUGHTY, *Divided and Conquered: The French High Command and the Defeat of the West: 1940*, s. 89-92.

¹⁴² JACKSON, s. 85-87.

¹⁴³ FRIESER, s. 336-338.

roli jak jeho vliv na morálku vojska, tak víra Paula Reynauda, že je skutečně kvalifikovaným velitelem, jež dokáže zvrátit průběh bitvy. Při jmenování Philippa Pétain do vlády tak bylo činěno výlučně z důvodů povzbuzení morálky.¹⁴⁴ Nikdo si nedělal iluze, že Pétain ve věku čtyřiaosmdesáti let bude velet jednotkám a plánovat protiútoky. Věřilo se ale, že sláva hrdiny první světové války dokáže zažehnout ve Francouzích tolik kýženou naději.

4.2. Situace v severní Francii – Němci míří k moři

Po zhroucení Corapovy 9. armády nestálo německým tankům mířícím k moři v cestě téměř nic. V několika pancéřových proudech mezi francouzským Rethellem na řece Aisně a belgickým Philippevillem se Němci valili na západ.¹⁴⁵ Francouzi paralyzováni defétismem a uvrženi v chaos neměli moc možností, jak na německý průlom reagovat.

16. května vrchní velení konečně pochopilo v jak nebezpečném postavení jsou spojenecké síly v Belgii. Bylo proto nařízeno jejich stažení na západ, aby se nedostaly do pastí. Spojenci se sice stahovali, ale jejich ústup byl pochopitelně pomalejší, než rychlost, s jakou je Němci od jihu obkličovali. Rommelova 7. tanková divize se prohnala Le Cateau, Cambrai a blížila se k Arrasu.¹⁴⁶ Další 4 německé tankové divize postupovaly jižně od ní.

Dalším krokem Francouzů bylo již výše zmíněné ustavení 6. armády, jež by měla zaujmout postavení mezi německými tankovými divizemi a Paříží. Armáda nakonec pod vedení Roberta-Augusta Touchona¹⁴⁷ kvapně zaujala pozice severně od Remeše. Další nově zřízenou armádou byla 7. francouzská. Do jejího čela byl ustaven generál Aubert Frére¹⁴⁸. 7. armáda nakonec zaujala pozice

---

¹⁴⁴ SHIRER, *The Collapse of the Third Republic: An Inquiry into the Fall of France in 1940*, s. 313-319.

¹⁴⁵ BORCHERT, s. 82-85.

¹⁴⁶ GUNZBURG, *Divided and Conquered: The French High Command and the Defeat of the West: 1940*, s. 229-230.

¹⁴⁷ Robert-Auguste Touchon se narodil 18. prosince 1878 a zemřel 11. července 1960, byl francouzský voják a během bitvy o Francii byl ustaven do čela nově zformované francouzské 6. armády.

¹⁴⁸ Aubert-Achille-Jules Frére se narodil 21. srpna 1881 a zemřel 3. července 1944, byl francouzský voják a během bitvy o Francii byl ustaven do čela francouzské 7. armády.

u Noyonu na severním toku řeky Oise, západně od již zmíněné 6. armády Touchonovy. Francouzské velení tak sice alespoň částečně přehradilo Němcům cestu na Paříž, byť toto „přehrazení“ do jisté míry fungovalo pouze na mapách ve francouzském generálním štábu, jelikož reálné bojové možnosti obou nových armád byly značně limitovány. Problémem ale stále byl téměř bezproblémový německý postup na západ ke břehům kanálu La Manche.¹⁴⁹

4.3. Francouzské protiútoky v severní Francii – De Gaulleovy válečné ostruhy

Jak již bylo uvedeno, francouzské velení se snažilo postupujícím německým tankům zabránit v cestě na Paříž. Z toho důvodu byly vystavěny nové armády. Sestavit a zorganizovat novou armádu uprostřed probíhající bitvy jde ale obtížně. A nejinak tomu bylo i v případě francouzské 6. armády. Ta ještě nestihla zaujmout a vybudovat obranné pozice severně od Paříže, když se blížila německá 1. tanková divize.¹⁵⁰ Generál Touchon se proto rozhodl, že je potřeba zpomalit německý postup do doby, než jeho armáda zbuduje obranu.

Pro tento úkol byla vybrána rovněž relativně nová 4. obrněná divize. 16. května 1940 se v podstatě jednalo o jedinou větší tankovou jednotku, jež Francouzům zbyla. 1., 2. i 3. tanková divize byly v předchozích bojích ošklivě zdecimovány.¹⁵¹ De Gaulle se rozhodl zastavit německý postup protiútokem svých tanků. Jako bojiště si vybral vesnici Montcornet. Ta ležela na silnici severně od Laonu a bylo tedy patrné, že Němci při své cestě na západ pojedou právě tudy.

De Gaullova jednotka měla zatím zhruba 160 tanků a stěží tak splňovala označení „divize“. 4. obrněné divizi rovněž chyběla podpora pěchoty, De Gaulle dostal k dispozici pouze jeden prapor. Francouzům se rovněž zoufale nedostávalo pohonných hmot a letecké podpory. Navíc je jasné, že na rychlo

---

¹⁴⁹ HORNE, s. 520-522.

¹⁵⁰ MAY, s. 123-128.

¹⁵¹ KRESAUDY, Francois, De Gaulle a Churchill, Praha 2003, s. 71-73.

zformovaná jednotka spolu nikdy necvičila a celá její organizace se děla za pochodu a byla tak poznamenána nutnou improvizací.¹⁵²

Přesto si ale 4. divize vedla u Montcornet dobře. Francouzi překvapili Němce při postupu a De Gaullův energický a překvapivý útok zpočátku uspěl. Francouzské tanky postoupily asi o 18 kilometrů a v dalším postupu jim zabránil pouze říční tok. Jak již bylo uvedeno, De Gaulle měl totiž pouze jeden prapor pěchoty. Guderianovy tanky pak 4. divizi sice zatlačily na ústup, ale Francouzi mohli být spokojeni. Německý postup byl zpomalen a 6. armáda stihla alespoň zčásti zaujmout obranná postavení na sever od Paříže.¹⁵³

Částečný úspěch francouzských operací u Montcornet potvrdil předpoklady, že rychle postupující německé tankové svazy jsou náchylné k bočním útokům. Tento fakt si uvědomovaly obě strany. Z toho důvodu se také Heinz Guderian dostal do několika konfliktů se svými nadřízenými, konkrétně s generálem von Kleistem.¹⁵⁴ Ten se snažil zpomalit Guderianův postup. Obával se přitom podobných bočních protiútoků, jako byl ten De Gaullův. Von Kleist totiž předpokládal, že francouzské síly jsou silnější a disponují mnohem většími prostředky pro případný protiútok. Naproti tomu Guderian se snažil co nejvíce vytěžít ze sedanského průlomu a co nejrychleji dosáhnout mořských břehů na západě.¹⁵⁵

Naopak Francouzi se u Montcornetu přesvědčili o tom, že podobné boční protiútoky lze realizovat a jsou-li provedeny rychle a překvapivě, mohou dosáhnout úspěchů. Problém ale byl, že se nedostávalo záložních sil, které by podobné útoky mohly provést opakovaně a ve větším měřítku. Zdržení u Montcornetu totiž bylo dočasné a Němci rychle obnovili postup na západ. De Gaulle sice znovu zaútočil o dva dny později u Crécy-sur-Serre, opět se ale

---

¹⁵² KRESAUDY, s. 75-76.

¹⁵³ NORD, s. 92-97.

¹⁵⁴ MACKSEY, Kenneth, *Od triumfu k pádu: osudové chyby německé generality od Moltkeho ke Guderianovi*, Brno 1998, s. 101-104.

¹⁵⁵ HART, s. 119-122.

jednalo jen o drobné zdržení německého postupu.¹⁵⁶

V následujících dnech se pak 4. francouzská obrněná divize přesouvala na západ, přičemž téměř paralelně kopírovala trasu německého postupu.¹⁵⁷ Ve světle toho jak si francouzské vrchní velení začalo uvědomovat, že jeho armády v Belgii budou dost pravděpodobně obklíčeny, bylo jasné, že De Gaullovy tanky budou potřeba na západě, kde měly sehrát svoji roli v operaci na vyproštění spojenců z belgického kotle.

4.4. Situace v Belgii – zmatky tří spojeneckých armád

Dle plánů Maurice Gamelina měla být Belgie hlavním bojištěm „nové války“. Německý překvapivý průlom u Sedanu ale zcela změnil situaci a poměry na bojišti. Spojenecké armády v Belgii postoupily v úvodu tažení na linii Dyle a i přes potíže u Hannutu a Gembloux dokázaly ustavit víceméně stabilní obrannou linii.¹⁵⁸ Katastrofa 9. armády v severní Francii ale tyto dílčí úspěchy zcela devalvovala.¹⁵⁹

Spojenci v Belgii tak chtě nechtě museli ustupovat na západ, aby se nedostali do obklíčení. Jak se francouzský systém velení začal pomalu rozkládat, stal i z organizovaného ústupu místy živelný útěk.¹⁶⁰ Hlavním důvodem spojeneckých problémů v Belgii byla, samozřejmě kromě Němců, těžkopádná vzájemná komunikace. Již bylo výše uvedeno, jak neohrabaná byla francouzská komunikace uvnitř vlastní armády. A lze si proto poměrně dobře představit, jak obtížným úkolem bylo pro Francouze řídit komunikaci mezi svojí, britskou a belgickou armádou.

Maxime Weygand toto pochopil a téměř ihned po svém jmenování se vydal na sever, aby na vlastní oči zhodnotil situaci a promluvil s místními

---

¹⁵⁶ NORD, s. 93.

¹⁵⁷ JACKSON, s. 158-162.

¹⁵⁸ HORNE, s. 569-572.

¹⁵⁹ GUNZBURG, *Divided and Conquered: The French High Command and the Defeat of the West: 1940*, s. 78-81.

¹⁶⁰ FRIESER, s. 312-315.

veliteli, včetně belgického krále a velitele BEF. Byl to akt více než žádoucí, jelikož v době, kdy se k němu Weygand rozhodl, se již německé tanky mílovými kroky blížily k Abbeville, jehož dosažením spojence v Belgii definitivně odřízly.¹⁶¹

20. května 1940 držela spojenecká vojska v Belgii linii, jež od severu k jihu zhruba kopírovala tok řeky Šeldy. Belgická armáda u Ghentu, Britové na francouzsko-belgickém pomezí severně od Lille, zbytky francouzských armád mezi nimi. Mezi Amiens a Lens zela ve spojeneckých liniích téměř 80 kilometrová mezera, jíž se německé tanky valily k atlantickému pobřeží.

Druhého dne dorazil generál Weygand na letiště v Bethune. Byl svědkem naprostého chaosu, který na místě vládl. Spojenecké armády byly pryč, francouzského vrchního velitele nikdo nečekal. Místo působilo dojmem bezvládní a opuštění. Po dalších peripetiích se Weygand přes Calais konečně dostal do Ypres, kde se setkal s belgickým králem Leopoldem III.¹⁶² Obsahem schůzky byl Weygandův plán na stažení belgických vojáků k řece Yser. Znamenalo by to ústup Belgičanů o dalších zhruba 80 kilometrů dále na západ. Drtivá většina Belgie by tak byla vydána do rukou Němcům a belgické území by se zmenšilo na podobný koridor, jaký Belgičané drželi po velkou část první světové války.¹⁶³

Weygand toto navrhl z důvodu, že potřeboval uvolnit francouzské a britské síly k útoku na jih, aby tak mohly vyváznout ze sevření. Německé tanky v Abbeville byly očekávány každým okamžikem a Weygand tak hrál o čas. Belgický král Leopold pochopitelně z jeho plánu neměl velkou radost.¹⁶⁴ Po dlouhých rozhovorech se nakonec oba velitelé dohodli na strategii, podle které belgické síly neustoupí, ale naopak svoji frontu rozšíří, převzou i pozice BEF a budou bránit linii na severu, zatímco Francouzi a Britové zaútočí na jih. Je s

---

¹⁶¹ JACKSON, s. 117-119.

¹⁶² KEYES, s. 201-203.

¹⁶³ JACKSON, s. 87-90.

¹⁶⁴ MAY, s. 422-425.

podivem, že Leopold takový plán přijal. Jeho armáda totiž byla natolik poškozená již proběhlými boji, že stěží zvládala držet svoji současnou frontu, natož ji ještě rozšiřovat směrem k jihu.¹⁶⁵ Je ale evidentní že tento velký hazard byl pro belgického monarchu přijatelnější než další ústup na západ. S BEF se naopak počítalo jako s hrotem protiútoků na jih. Britové neutrpěli takové ztráty jako Belgičané nebo Francouzi a jejich sbor byl stále organizovaný a bojeschopný.

4.5. Obklíčení a protiútok – Němci v Abbeville a Britové u Arrasu

Chmurná očekávání spojeneckých velitelů se naplnila. Německé tanky ze svazu Heinze Guderiana dosáhly 20. května mořských břehů západně od francouzského Abbeville. Belgické, britské a francouzské síly tak byly v Belgii odříznuty. Maxime Weygand od prvních hodin ve funkci vrchního velitele vynakládal veškeré své úsilí k tomu, aby byla naplánována operace, jež spojence z belgického kotle vyprostí a umožní jim ustoupit na jih.¹⁶⁶ Operace byla po vzájemných (a notně zmatených) belgicko-britsko-francouzských konzultacích nakonec naplánována na 21. května 1940.

Dle plánu měl Gortův Britský expediční sbor zaútočit u Arrasu a Francouzi u Cambrai a prorazit koridor k jihu. Jestliže lord Gort se k možnému úspěchu plánu stavěl poněkud skepticky, francouzští zainteresovaní velitelé v něj absolutně nevěřili.¹⁶⁷ Francouzi byli natolik paralyzováni zjevně nekončící řadou drtivých porážek, že nedokázali vůbec uvažovat nad jakoukoliv záchrannou operací. Generál Altmayer byl ustaven do čela další nově zformované francouzské armády. X. armáda zaujala pozice na toku Sommy a její velitel se měl podílet na koordinaci útoků u Arrasu a Cambrai.¹⁶⁸ René Altmayer ale místo toho propukal v pláč a zcela psychicky zkolaboval.¹⁶⁹ V důsledku toho nakonec

---

¹⁶⁵ KEYES, s. 204-206.

¹⁶⁶ BOND, *The Battle of France and Flanders 1940*, s. 160-164.

¹⁶⁷ WARNER, s. 188-192.

¹⁶⁸ GUNZBURG, Jeffery A., *Divided and Conquered: The French High Command and the Defeat of the West: 1940*, s. 155-176.

¹⁶⁹ JACKSON, s. 120-122.

Francouzi odvolali svoji účast v útoku. Útok tak měl být nově veden pouze BEF ve směru na Arras.

Britům se podařilo Němce u Arrasu zaskočit. Jak již bylo uvedeno, hluboký postup do linií nepřítele s sebou nese riziko v podobě bočního útoku. A Britové této příležitosti u Arrasu využili podobně jako De Gaulle před pár dny u Montcornetu. Rommelova 7. divize ze sboru Hermana Hotha byla napadena Brity jižně od Arrasu a zatlačena zpět.¹⁷⁰ Britové nasadili kvalitní tanky typu Matilda a ušředřili zaskočeným Němcům citelné ztráty. A statečně se bili i muži z divize Reného Priouxe, která Brity u Arrasu podpořila.

Němci ale nakonec útok odrazili. Britské síly nebyly natolik početné a chyběla jim letecká podpora, čili po vyčerpání momentu překvapení se jejich postup zadrhl.¹⁷¹ Rommel nasadil k odrazení Britů vynikající protiletecká děla ráže 88 milimetrů a spojenecké tanky byly nuceny se po setmění stáhnout zpátky na sever.¹⁷² Přesto ale arraský protiútok naznačil, že podobné spojenecké útoky na boky německého postupu mají potenciál. Koridor na jih sice proražen nebyl (a ani Gort ani Weygand s tím příliš nepočítali), ale operace přesto ovlivnila válku výrazněji, než se na první pohled zdá.

Němci totiž byli arraským protiútokem nepříjemně zaskočeni. Šlo o nebezpečí, na které například generál von Kleist upozorňoval již v minulosti a na něž Heinz Guderian při své honbě k moři nedbal. Německé obavy ve své knize dobře popisuje Philip Warner: “Podle nich [von Kleistova štábu] se jednalo jen o předzvěst, možná první zkoušku zoufalého protiútoky, který by mohl pro pancéře znamenat totální katastrofu.”¹⁷³ Teď se již němečtí velitelé ale opravdu rozhodli k reálným protiopatřením. Postup na západ byl zpomalen a síly přeskupeny tak, aby byli Němci lépe připraveni na další případné protiútoky. Ve světle následujících událostí, během nichž hrál BEF o čas během evakuace z Dunkerqu,

---

¹⁷⁰ FRIESER, s. 305-308.

¹⁷¹ ELLIS, Lewis F., *The War in France and Flanders*, Uckfield 2004, s. 100-106.

¹⁷² WARNER, s. 109-115.

¹⁷³ Tamtéž, s. 140.

je tedy potřeba Gortův arraský protiútok docenit. Tato operace totiž v Němcích vyvolala obavy a v konečném důsledku je pak donutila zpomalit postup a de facto tak umožnila evakuaci většího počtu spojeneckých vojáků z poražené Francie.¹⁷⁴

4.6. Německý obrat k severu – pád Calais a Boulogne

Dosažením Abbeville dosáhly německé tanky kýžených mořských břehů. Spojenecké síly v severní Francii a Belgii byly obklíčeny. Guderianův sbor dokázal zdánlivě nemožné a 1. a 2. tanková divize urazily za 10 dnů zhruba 450 kilometrů z Německa až ke kanálu La Manche. Jak už tomu u obklíčovací operací bývá, po fázi uvázání smyčky přichází její utahování. A přesně to bylo úkolem Guderianových tanků od 22. května. Německá 1. a 2. tanková divize se měly obrátit na sever.¹⁷⁵ Cílem byly strategicky důležité přístavy Calais a Boulogne. Ty sloužily spojeneckému zásobování. Naproti tomu o případné evakuaci spojeneckých jednotek skrze přístavy ještě 22. května nikdo (možná vyjma lorda Gorta) neuvažoval a tento faktor tak v plánech Němců, Belgičanů ani Francouzů nehrál roli.

Obklíčené spojenecké armády se nezmohly na vážnější odpor a Guderianovi tanky oblehly oba zmíněné přístavy ještě do večera prvního dne operace. 1. a 2. tanková divize sice sčítaly ztráty, jelikož byly v boji nepřetržitě již 12. den a rovněž se ztenčovaly jejich zásoby pohonných hmot, ale ani to jim nezabránilo urazit za jediný den 113 kilometrů z Abbeville do Calais.¹⁷⁶

Pro spojence znamenaly výše zmíněné události vážný problém. 20. května byli odtrženi od svých linií na souši, teď jim hrozilo i přetnutí námořního spojení s domovem.¹⁷⁷ Calais a Boulogne sice nebyly dobyty ihned a jejich posádky se držely až do 25. respektive 27. května, přesto ale bylo upuštěno od

---

¹⁷⁴ FRIESER, s. 286-289.

¹⁷⁵ HORNE, s. 566-569.

¹⁷⁶ GUNZBURG, *Divided and Conquered: The French High Command and the Defeat of the West: 1940*, s. 266-272.

¹⁷⁷ MAY, s. 427-430.

jakékoliv vyprošťovací operace a spojenci se soustředili na obranu posledního přístavu – Dunkerque.

Klíčovou roli Dunkerqu si uvědomovali pochopitelně i Němci. Heinz Guderian chtěl přístav získat pro sebe a 23. května k tomu dostal vhodnou příležitost.¹⁷⁸ Vrchní velení mu „vrátilo“ 10. pancéřovou divizi, jež byla v předchozích dnech převelena na jiný úsek fronty, kde měla odrážet případný spojenecký protiútok. 10. pancéřová tak měla v Guderianových plánech nahradit 1. pancéřovou divizi u Calais a 1. pancéřová divize měla vyrazit směrem k Dunkerque. Němci tak byli ráno 14. dne tažení vzdáleni pouhých 40 kilometrů od úplného obklíčení spojeneckých armád.

4.7. Německé „stop!“ před Dunkerque – von Rundstedtovo kontroverzní rozhodnutí

Poté co Guderian 23. května nařídil svým tankům dobýt Dunkerque, vydaly se jeho pancéřové síly na cestu. Za občasných bojů se dostaly až na dosah města Gravelines, jež leželo zhruba 10 kilometrů od okraje Dunkerqu.¹⁷⁹ A k večeru téhož dne, v době kdy již Heinz Guderian věřil, že to bude právě jeho 1. divize, jež definitivně dorazí spojence lapené v pasti, obdržel legendární tankový velitel jeden z nejkontroverznějších rozkazů v historii druhé světové války.

Guderianův nadřízený Gerd von Rundstedt nařídil tanky zastavit a nepokračovat ani o metr za Gravelines. Von Rundstedt patřil k veteránům první světové války a jako takový měl bohaté zkušenosti z bojů proti Francouzům. A na základě těchto zkušeností měl von Rundstedt k francouzské armádě určitý respekt, jelikož si ji z let 1914-1918 pamatoval jako tvrdého protivníka.¹⁸⁰ A právě díky tomu se v květnu 1940 zdráhal uvěřit, že by francouzská armáda mohla být tak slabá. Rundstedt (a nebyl zdaleka sám) měl obavy z bájných francouzských záloh, které se právě formují na jihu, aby napadly zranitelné

---

¹⁷⁸ MACKSEY, *Guderian: Creator of Blitzkrieg*, s. 321-324.

¹⁷⁹ HORNE, s. 612-615.

¹⁸⁰ MACKSEY, *Guderian: Creator of Blitzkrieg*, s. 354-359.

německé jednotky roztažené po celé šíři Francie. Starý generál proto vydal rozkaz pancéřové síly zastavit a pošetřit je na další těžké boje, které Němce jistě čekají ve chvíli, kdy Francouzi zahájí protiútok z jihu. V té době se také rozšířila fáma o francouzském znovudobytí Amiens a dostala-li se k Rundstedtovi, jistě ho jen utvrdila v jeho názoru.¹⁸¹

Heinz Guderian měl na věci diametrálně odlišný pohled. Správně odhadl, že spojenci jsou na pokraji porážky a dobytí Dunkerque může být posledním krokem na cestě k vítězství. Stejného názoru byli i ostatní tankoví velitelé na úrovni divize a sboru.¹⁸² Rundstedt si proto nechal rozkaz schválit Hitlerem, proti jehož slovu nebylo myslitelné vznášet protesty.

Hitler a von Rundstedt byli přesvědčeni, že jednájí správně, a to na základě dvou mylných předpokladů.¹⁸³ Za prvé již zmíněná domněnka, že francouzská armáda je silnější, než ve skutečnosti byla, a že disponuje ještě velkými zálohami, které se již jistě formují na jihu, aby Němce napadly. Vše šlo v květnu 1940 zkrátka až moc dobře na to, aby Rundstedt, von Kleist a další uvěřili, že je to pravda. A druhou chybnou premisou bylo, že *Luftwaffe* dokáže spojence v Dunkerqu porazit sama. Její velitel Hermann Göring o tom Vůdce několikrát přesvědčoval a ten mu uvěřil.¹⁸⁴ Hitler již v té době věděl (po hříchu dříve než Belgičané), že Britové se chystají evakuovat BEF skrze dunkerqueský přístav. Uvěřil ale svému starému spolubojovníkovi, že ten je schopen jakýkoliv pokus o evakuaci zarazit.

Von Rundstedt tak navíc nabyl dojmu, že vlastně nic neriskuje. Tankové síly ponechá v záloze, kde budou moci projít opravou a jejich posádky odpočinkem, přičemž spojenci u Dunkerque padnou stejně za oběť letectvu. Opatrnost a strach z příliš rychlého postupu, jež se von Rundstedta zmocňovala v

---

¹⁸¹ JACKSON, s. 121-124.

¹⁸² MACKSEY, *Guderian: Creator of Blitzkrieg*, s. 328-331.

¹⁸³ MACKSEY, *Od triumfu k pádu: Osudové chyby německé generality od Moltkeho ke Guderianovi*, s. 104-106.

¹⁸⁴ WILLIAMSON, s. 199-203.

podstatě od sedanského průlomu, ho teď přiměla učinit jedno z nejkontroverznějších rozhodnutí druhé světové války.

4.8. „Britská zrada“ - evakuace BEF

Situace BEF se po událostech posledních dní stala kritickou. Protiútok u Arrasu selhal. Navíc v praxi ukázal rozklad francouzské velitelské struktury a oprávněně vyvolal v lordu Gortovi pocit, že Francouzi nejsou schopni účastit se jakéhokoliv pokusu o únik z obklíčení. Za pravdu mu dalo i to, že Weygand opravdu odvolal francouzský útok z jihu, který měl být součástí vyprošťovací operace, byť o tom neměl Gort v danou chvíli žádné informace. Německé tanky také bez větších potíží oblehly důležité přístavy Calais a Boulogne.¹⁸⁵ BEF bránil dlouhou a nevýhodně tvarovanou frontu. Nedostávaly se mu zásoby, potraviny, nepřítel měl leteckou převahu a koridor, jež ještě spojenci zvládali bránit byl chaotickou změtí různých jednotek promíchaných s nekonečnými davy civilních uprchlíků. Belgická armáda na severu se hroutila, Francouzi na jihu koridoru se sice drželi, ale vše bylo otázkou času. Gort vyhodnotil situaci jako neudržitelnou. Zahájil proto ústup k poslednímu přístavu, jež nebyl v německých rukou, k Dunkerqu.¹⁸⁶

Již výše bylo uvedeno že francouzsko-britské vztahy se po dobu bitvy zhoršovaly. Komunikace nebyla ideální už od počátku a toto spojení mělo daleko k fungujícímu partnerství. S porážkami se ale situace ještě dramaticky zhoršila a obě strany se uchýlovaly k vzájemnému podezírání, osočování a obviňování. Britové Francouze obviňovali z tajení důležitých informací a defetismu. Francouzi naopak Brity ze snahy „vytrátit se“ z bojiště a ponechat Francouze osudu napospas.¹⁸⁷ Na povrch vypluly staré reminiscence z minulé války, během které byli Britové několikrát obviňováni z toho samého.

Gortovo stažení k Dunkerqu tuto situaci dále zhoršilo. Francouzi si po válce často stěžovali, že o něm nebyli informováni, ale to nebyla pravda. Paul

---

¹⁸⁵ ELLIS, s. 203-208.

¹⁸⁶ SEBAG-MONTEFIORE, s. 330-337.

¹⁸⁷ JACKSON, s. 155-157.

Reynaud byl informován osobně Churchillem.¹⁸⁸ Zřejmě tak opět zařadoval problematický systém předávání informací ve francouzské armádě a někteří velitelé na úrovni armády nebo divize tyto informace buď skutečně neměli, nebo je získali zkreslené. Nicméně Reynaud a Weygand nepochybně informováni byli.

BEF svůj závod s Wehrmacht o to, kdo první dosáhne přístavu v Dunkerqu, vyhrál. Do velké míry díky již zmíněnému Rundstedtovu rozhodnutí zastavit německý postup. Na plážích u Dunkerqu (přístav byl rozbit *Luftwaffe*) začala 27. května překotná a notně improvizovaná evakuace. Britové se nalodovali na plavidla všech typů a velikostí a snažili se na poslední chvíli uniknout z německého sevření.¹⁸⁹ Francouzi měli být též zahrnuti do evakuace (Churchill se tím snažil poněkud obrousit hrany), ale zpočátku se tak nedělo.¹⁹⁰

Evakuace trvala až do 4. června 1940. Bylo během ní evakuováno téměř 340 000 tisíc spojeneckých vojáků (200 000 Britů a 140 000 Francouzů). Evakuovaní muži ale byli v zoufalém stavu. Na plážích nechali veškerou těžkou výzbroj, techniku, někdy se do Anglie vrátili bosí a podchlazení. Přesto se ale jednalo o úspěch, protože v době kdy Guderianovy tanky oblehly Calais jen málokdo věřil, že se Britům podaří uniknout z obklíčení.

Vedle již zmíněného německého „stop!“ k úspěchu Operace Dynamo vedly hlavně další dva faktory. Jednak šlo o urputnou francouzskou obranu koridoru. Francouzi se skutečně bránili velmi statečně, dlouho drželi pásmo kolem rozbombardovaného Dunkerqu a umožnili tak svým britským spolubojovníkům odplout.¹⁹¹ Mezi prostými vojáky v první linii bojů totiž žádné britsko-francouzské podezírání nemělo místo. Francouzi tak na malé výspě bráněného území na přelomu května a června 1940 opět potvrdili pravdivost rčení o zuřivém boji zvířete zahnaného do kouta.

---

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 160.

¹⁸⁹ ATKIN, s. 80-93.

¹⁹⁰ WARNER, s. 173-177.

¹⁹¹ NORD, s. 99-102.

Druhým faktorem, jež výrazně napomohl úspěšné evakuaci, bylo selhání *Luftwaffe*. Ta sice ušetřila spojencům citelné ztráty, potopila řadu lodí a bombardovala i spojenecké obranné pozice, ale nedokázala BEF a Francouze „dorazit“ jak sliboval Hermann Göring Hitlerovi.¹⁹² Velkou měrou k tomu přispělo i Britské královské letectvo (RAF) které nad obleženým Dunkerquem svádělo urputnou bitvu s *Luftwaffe*, a které bylo pro Němce mnohem vážnějším soupeřem než Göring očekával.

Evakuační operací Dynamo tak de facto končí boje na „belgické frontě“. Britové odpluli po moři, Belgie kapitulovala 28. května (viz kapitola 5.1.) a v oblasti tak zůstaly pouze zbytky francouzských jednotek, jež byly vyčerpány a dezorganizovány. Na bojišti, jež si před válkou vybral Maurice Gamelin jako místo, kde bude svedena rozhodující vítězná bitva, tak byli spojenci poraženi za tři týdny. Belgickému bojišti nakonec v dějinách připadla zdánlivě druhořadá role, jelikož většina tamějších událostí byla více či méně pouze důsledkem spojeneckých proher u Sedanu a na dalších místech v severní Francii.

4.9. Fronta na Sommě – protiútok u Abbeville

Po dosažení Abbeville se německé tanky obrátily k severu, aby obsadily přístavy Calais a Boulogne. To poskytlo francouzským silám na jih od německých pozic možnost konsolidovat své postavení a připravit se na nadcházející boj. Za tento úsek byla odpovědná též relativně „nová“ francouzská armáda, 10. armáda generála Reného Altmayera. Generál Altmayer byl sice psychicky zcela zlomený a nacházel se ve stavu poráženecké melancholie, přesto ale Francouzi v oblasti naplánovali útok.¹⁹³

Jeho cílem bylo prorazit německou frontu na Sommě u Abbeville a učinit průlom směrem k severu, kde bojovaly obklíčené spojenecké jednotky.

---

¹⁹² WILLIAMSON, s. 206-209.

¹⁹³ GUNZBURG, Jeffery A., *Divided and Conquered: The French High Command and the Defeat of the West: 1940*, s. 255-261.

Jejich situace byla kritická, protože 25. května byla dobytá Boulogne a 27. května padlo Calais. Francouzům se tím ale naskytl příležitost, protože část německých tankových sil bojovala právě u těchto přístavů. K útoku byla vybrána 4. obrněná divize plukovníka De Gaulla. Ta se do oblasti přesunula z východu a v minulých útocích u Montcornetu a Crécy si nevedla vůbec špatně. Navíc byla jedinou obrněnou divizí, jež Francouzům zbyla a tak moc jiných variant Weygandovi ani nezbývalo.¹⁹⁴ Francouzi měli být pro útok podpořeni také Brity generála Fortuna.

Boj začal pozdě odpoledne 27. května, kdy zhruba 250 De Gaullových tanků vyrazilo do útoku proti německým předmostím na jižním břehu Sommy. Útok byl zpočátku úspěšný a De Gaullova taktika masivní koncentrace tanků fungovala. Francouzský „malý Blitzkrieg“ dokázal Němce zatlačit a De Gaulle tak opět prokázal, že tento způsob nasazení tanků v boji je efektivní, byť jich měl jen omezené množství.¹⁹⁵

Druhého dne De Gaulle opět zahájil útok a německé předmostí za Sommou se opět zmenšilo. Jeho těžké tanky Char B-1 byly pro německou pěchotu těžký soupeř a německé linie zachvátil chaos a místy i panika. V důsledku toho padly do zajetí dvě stovky německých vojáků.¹⁹⁶ Francouzi byli ale ostřelováni německým dělostřelectvem ze severního břehu řeky. Bitva u Sedanu tu teď vlastně probíhala v obrácených rolích. Bohužel, pro Francouze ale De Gaulle u Abbeville nedisponoval takovými silami, jaké měl Guderian právě u Sedanu. Jeho útok se tak k večeru 28. května zadrhl a druhý den ráno musel být definitivně odvolán.¹⁹⁷

Další bojové vystoupení 4. obrněné divize, byť pro vývoj války bylo marginální, opět ukázalo Francouzům cestu k úspěchu. Ač bývají De

---

¹⁹⁴ GUNZBURG, *Divided and Conquered: The French High Command and the Defeat of the West: 1940*, s. 266-269.

¹⁹⁵ KERSAUDY, s. 164-165.

¹⁹⁶ MAY, s. 428-430.

¹⁹⁷ KERSAUDY, s. 166-167.

Gaullovy válečné úspěchy poválečnou francouzskou historiografií někdy zveličovány, nic to nemění na faktu, že v květnu 1940 byl Charles De Gaulle jedním z mála francouzských velitelů, jež chápal zásady a postupy moderní války. Bohužel pro Francii ale De Gaulle své správné názory v meziválečné době prosazoval způsobem neobratným a svým přístupem si tak vytvořil celou řadu nepřátel na důležitých místech. Na jeho připomínky k taktice tak nebyl brán náležitý zřetel, za což Francie v červnu 1940 zaplatila cenu nejvyšší.

5. 28. KVĚTEN – 22. ČERVEN 1940 – ZHROUCENÍ

5.1. Belgická kapitulace

Belgická armáda byla na konci května 1940 ve svízelné situaci. Od pádu „nedobytné“ pevnosti Eben Emael prvního dne bitvy byla v podstatě neustále na ústupu. Kvůli rychlosti, s jakou německé jednotky postupovaly belgickým územím, vzaly za své plány na ustavení konsolidované linie před Brusel. Po pádu Nizozemska se začali Němci do Belgie valit i od severu. A díky průlomům u Sedanu a Dinantu brzy i od jihu. Belgické armádě se nedařilo a série neúspěchů měla zdrcující účinek na morálku vojáků.

Koncem května 1940 už belgická armáda držela pouze zhruba 1/10 území předválečné Belgie.¹⁹⁸ Její postavení připomínalo díky náporu Němců ze tří stran pravý úhel. Jejich linie se táhly od jižního Nizozemska na severu přes Bruggy a Roeselare až ke Kortrijku. Zde se stáčely na západ k moři a navazovaly na spojenecká postavení směrem k Dunkerqu. Celkem se jednalo o linie dlouhé zhruba 80 kilometrů.¹⁹⁹

26. května se stala situace pro Belgičany kritická. Belgická armáda byla sice zubožená a na pokraji zhroutení, konečný kolaps ale nepřišel belgickou vinou.²⁰⁰ Jak se jižně od belgických pozic začal BEF stahovat k Dunkerqu, vznikla ve spojeneckých pozicích mezera. Mobilní Wehrmacht této mezery

---

¹⁹⁸ BOND, *The Battle of France and Flanders 1940*, s. 224.

¹⁹⁹ KEYES, s. 411-417.

²⁰⁰ BOND, *The Battle of France and Flanders 1940*, s. 226-231.

okamžitě využila a následky byly katastrofální.²⁰¹ Došlo ke zhroucení francouzské 1. armády a Němci vnikli i do postavení Belgičanů. Belgické pozice v tu chvíli de facto přestaly být linií a staly se pouze izolovanými ohnisky odporu, mezi nimiž do všech směrů proudili Němci. Ke všemu se později ještě přidal německý průlom u Roeselare a dílo zkázy bylo dokonáno.

Král Leopold III. ztratil kontakt s jednotlivými veliteli polních jednotek.²⁰² Belgičané byli neustále decimováni nálety *Luftwaffe* a díky rozbitým komunikacím nebyl ústup možný. Izolovaná postavení belgické armády se ale bránila statečně a i sami Němci měli pro své belgické soupeře slova uznání. Přesto ale král Leopold vyhodnotil situaci jako neudržitelnou a 27. května byla Němcům nabídnuta bezpodmínečná kapitulace.²⁰³ Leopold III. spojencům napsal „Obrana belgické armády dosáhla svých limitů a belgická armáda tak byla nucena požádat o přerušeni palby.“²⁰⁴ Belgická kapitulace vstoupila v platnost druhého dne ráno.

Leopoldovo rozhodnutí vyvolalo rozporuplné reakce.²⁰⁵ Kapitulace belgického krále vzbudila odpor jak u spojenců tak u části belgických politiků. Někteří ministři belgické vlády v čele s premiérem Pierlotem měli s Leopoldem špatné vztahy.²⁰⁶ Jejich nepřátelství sahalo až do doby předválečné. Kořeny je možné hledat také v Leopoldově snaze o belgickou meziválečnou neutralitu, jež narážela na profrancouzskou orientaci řady ministrů. Ministři teď po kapitulaci otevřeně obvinili krále z kolaborace a z vydání Belgie na pospas Hitlerovi. Ironií je, že tito nejhlásitější kritici Leopoldova rozhodnutí již Belgii opustili a své kritické komentáře tak činili z pařížského a londýnského exilu.

Francie a Británie po belgické kapitulaci vynesly na světlo již známý motiv spojenecké zrady. Francouzi si ihned vzpomněli na belgickou

---

²⁰¹ HORNE, s. 613-616.

²⁰² KEYES, s. 418-420.

²⁰³ SHIRER, *The Rise and Fall of the Third Reich: A History of Nazi Germany*, s. 728-731.

²⁰⁴ KEYES, s. 420.

²⁰⁵ BOND, Brian, *Britain, France and Belgium: 1939-1940*, London 1990, s. 91-94.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 95.

meziválečnou neutralitu a tvořili zkratkovité konstrukce, na základě kterých chtěla Belgie „zradit“ vlastně od začátku. Francouzi byli silně pobouřeni faktem, že Belgičané nechápali jejich „šlechtnou snahu“ vybojovat celou válku na belgickém území.

Pokud jde o Brity, těm vadilo zejména údajné stažení a kapitulace belgické armády bez toho, aniž by byli spojenci informováni. Ironií je, že belgická kapitulace proběhla ve chvíli, kdy se BEF již evakuoval z Dunkerqu.²⁰⁷ A onen definitivní kolaps belgických linií byl do velké míry zaviněn právě britským ústupem k plážím, byť belgická obrana by se jistě zhroutila brzy i bez britské evakuace. Belgická armáda navíc své britské a francouzské spojence o neudržitelnosti svých pozic informovala a opakovaně je žádala o pomoc. Britové a Francouzi ale pomoci nemohli, stejně jako nemohli ve stejné situaci pomoci hroutícímu se Nizozemsku o 14 dní dříve.

5.2. Německý obrat k jihu a francouzská obrana Sommy

Po kapitulaci Belgie a zhroucení severní fronty nastalo několikadenní zdánlivé ticho. Německé jednotky se musely přesunout ze severu, kde ještě nedávno bojovaly a zaujmout nová postavení pro útok na jih. Francouzi této příležitosti využili a snažili se alespoň částečně zkonsolidovat svoji obranu. Ta se teď táhla od západu k východu podél řek Sommy a Aisny zhruba kolem měst Abbeville, Amiens, Ham a Rethle, aby u města Montmédy navázala na levý bok Maginotovy linie.²⁰⁸ Tato linie skýtala Francouzům řadu výhod. Řeka Somma byla silnou přírodní překážkou, byť za ní Němci v předchozích dnech již dokázali zbudovat předmostí. Zkrátily se také zásobovací linie Francouzů a čas pro přísun posil nebo nově vyrobených zbraní se tak zkrátily. Francouzská armáda byla sice těžce otřesená, ale přesto stále boj schopná.²⁰⁹

---

²⁰⁷ ATKIN, s. 166-167.

²⁰⁸ DEIGHTON, s. 347.

²⁰⁹ NORD, s. 103-105.

O její bojeschopnosti svědčí také potíže, do nichž se Němci dostali když 5. června obnovili postup na jih. Ten probíhal zhruba ve třech směrech. Zcela na západě Rommelovy síly postupovaly podél atlantického pobřeží s cílem obsadit důležitý přístav Le Havre. To se Němcům nejen do 12. června podařilo, ale navíc zajali Brity a Francouze v St. Valéry-en-Caux, když jim předtím Erwin Rommel skvělým manévrem odřízl ústupové cesty. 12. června také padl Rouen a Němci se zastavili až na toku řeky Seiny západně od Paříže.

Na středním sektoru německého postupu byla francouzská obrana nejurputnější. Němci, osobně pod velením generála Von Kleista, tu narazili na urputné francouzské obránce v podobě 7. a 10. armády. Francouzi využili předchozí dny k posílení těchto armád a ke zbudování obranných postavení. Francouzi opevnili řadu vesnic a vytvořili izolované body odporu, jež německý postup dokázaly účinně rozbít nebo zpomalovat. V předchozích dnech také Francouzi obnovili 1. a 2. obrněnou divizi a mohli tak proti von Kleistovým jednotkám zahájit účinné protiútoky.²¹⁰ Ty Němcům způsobily těžké ztráty a i když německé síly za 3 dny postoupily o více než 40 kilometrů, byl tento postup zaplacen mnohem draž, než von Kleist čekal.

Nejsnáze Němci postupovali na svém pravém křídle. Heinz Guderian zde opět nedbal na zákazy a nařízení vrchního velení a uháněl se svými tanky směrem k jihu.²¹¹ Utkal se sice s těžkými francouzskými tanky Char B-1, jimž se většina jeho tanků v boji rovnat nemohla, pronikl ale jejich postaveními a pokračoval na jih. Prudce vrazil mezi francouzskou 2. a 4. armádu a po překonání jejich pozice se mohl téměř nerušeně projíždět francouzským vnitrozemím.²¹² Riskoval sice mnoho a případný francouzský protiútok by ho odřízl od vlastních linií, Francouzi ale žádný protiútok nevykonali. Stalo se tak proto, že síly, jež měli Francouzi v oblasti Guderianova útoku, nebyly natolik kvalitní ani

---

²¹⁰ ALEXANDER, Martin S., *After Dunkirk: The French Army's Performance against 'Case Red', 25 May to 25 June 1940*. In: *War in History*, 14, 2007, 2, s. 227-230.

²¹¹ MACKSEY, *Guderian: Creator of Blitzkrieg*, s. 156-160.

²¹² ALEXANDER, *After Dunkirk: The French Army's Performance against 'Case Red', 25 May to 25 June 1940*, s. 236-241.

organizované jako síly na východě.

2. francouzská armáda se stále nedokázala plně reorganizovat po svém sedanském neúspěchu do velké míry díky rozporuplné osobnosti svého velitele. Charles Huntziger, její velitel v době sedanské katastrofy, jež nesl na této katastrofě nemalý díl viny, byl totiž nepochopitelně jmenován do čela 4. armádní skupiny, jež měla na starosti právě sektor, do něhož teď proudily Guderianovy tanky. Huntziger nejen že Guderiana nezastavil, ale dokonce i německé pěchotě se podařilo natlačit do vzniklého průlomu a obsadit četná území. Zatímco na západě se tedy urputně bojovalo o každou opevněnou vesnici, na východě se francouzská armáda zhroutila.

Nutno v zájmu objektivitvy dodat, že Charles Huntziger měl k dispozici pouze svojí bývalou 2. armádu a pak 4. armádu v pozicích na řece Marně a Guderian takticky správně udeřil přesně na jejich spoj.²¹³ Zřejmě ani kvalitnější francouzský velitel by si v dané situaci nevedl lépe, byť jmenování „obránce Sedanu“ do čela armádní skupiny rozklad francouzských sil v oblasti zřejmě uspíšilo.

V důsledku toho také německé síly (29. divize motorizované pěchoty) dosáhly 17. června 1940 švýcarských hranic.²¹⁴ Celá 2. armádní skupina generála Prételata tak byla odříznuta v Alsasku-Lotrinsku, kde bránila Maginotovu linii. 2. francouzská armáda též přestala existovat, když Němci u Loguyonu prorazili Maginotovu linii a vpadli jí u Verdunu do zad.²¹⁵ Byl to vskutku smutný osud pro vojáky z těch kvalitnějších divizí 2. armády. Ti byli od Sedanu nejdříve přesunuti na východ, aby bránili údajně ohroženější místo fronty, čili tak mohli klíčovou bitvu těžko ovlivnit. Poté museli téměř měsíc z povzdálí sledovat, jak se bitva rozhoduje v Belgii, aby byli v polovině června

---

²¹³ GUNZBURG, *Divided and Conquered: The French High Command and the Defeat of the West: 1940*, s. 281-285.

²¹⁴ WARNER, s. 190-193.

²¹⁵ ALEXANDER, *After Dunkirk: The French Army's Performance against 'Case Red', 25 May to 25 June 1940*, s. 258-263.

obklíčení téměř ve výchozích pozicích.

Při pohledu na zuřivou francouzskou obranu Sommy a Aisny je nutné si položit otázku, co stálo za tímto francouzským „zmrtvýchvstání“. Faktorů bylo několik. Maxime Weygand přes všechny své chyby a nedostatky lidské a politické byl kvalitnějším velitelem než Maurice Gamelin. Pochopil, že praktikování Gamelinovy zoufale zastaralé taktiky přivede Francouze do záhuby.

Místo statické obranné linie tak na Sommě a Aisně vybudoval elastickou pružnou obranu založenou na již zmíněných ohniscích obrany. Rovněž byla dána větší svoboda rozhodování nižším velitelům a důstojníkům. Ti této možnosti v kombinaci se zkušenostmi nabytými během předchozích bojů dokázali využít.²¹⁶ Weygand dal zkrátka volnou ruku místním velitelům, namísto Gamelinovy taktiky, ve které o všem rozhodoval vyšší velitel usazený 40 kilometrů za frontou.

Příkladem zoufalé francouzské obrany v pozdější fázi bitvy je také obrana Loiry u Saumuru. V Saumuru se nacházela vojenská akademie francouzské armády. Vzhledem k poloze města akademie fungovala ještě v polovině června, kdy se místy blížila německá armáda. Francouzské bojové jednotky již byly poraženy a Pétain žádal Němce o příměří. To ale veliteli akademie a veteránovi první světové války Charlesi Michonovi nezabránilo zformovat z kadetů, učitelů a ustupujících vojáků jednotku. Tento roztodivný mix v síle asi dva a půl tisíce mužů zaujal postavení podél řeky Seiny a 3 dny bránil celé německé divizi v jejich přechodu. 20. června odešli směrem na jih, přičemž jim Němci vzdávali vojenské pocty.²¹⁷

Lze konstatovat, že začátkem června 1940 bojovala francouzská armáda tvrdě a statečně. Nelze přijmout někdy prezentovanou tezi, že po porážce

---

²¹⁶ LEE, Bradford A., *Strategy, arms and the collapse of France 1930–40*. In: *Diplomacy and Intelligence during the Second World War*, 14, 1985, 2, s. 48-52.

²¹⁷ MACNAB, Roy, *For Honour Alone The Cadets of Saumur in the Defence of the Cavalry School: France June 1940*, London 1988, s. 42-53.

v Belgii se francouzský odpor rychle zhroutil.²¹⁸ K dokreslení situace dobře poslouží pár konkrétních čísel. Julian Jackson k tomu píše: „*V první fázi tažení, od 10. května do 3. června, dosahovaly německé ztráty v průměru 2500 padlých, raněných a nezvěstných denně. Ve druhé fázi, od 4. do 18. června, kdy bychom očekávali, že francouzská vojska budou naprosto demoralizována, vzrostly německé ztráty v průměru na 5000 padlých, raněných a nezvěstných denně.*“²¹⁹

5.3. Kapitulace Paříže a „italská válka“

V důsledku Rommelova a von Kleistova postupu proti 10. a 7. francouzské armádě se Paříž stala frontovým městem. 12. června se německé síly dostaly až na západní okraj města. Již o dva dny dříve byla Paříž prohlášena otevřeným městem.²²⁰ Francouzi tím dávali najevo, že město nebudou bránit a vydají jej útočníkům bez boje. Francouzi často tvrdí, že svoje krásné město vydali proto, aby jej nepotkal osud Varšavy, realitou ale je, že své hlavní město neměli příliš čím bránit. Ve městě sice sídlila vojenská posádka pod velením generála Pierra Héringa, jíž Francouzi poněkud přehnaně přejmenovali na „armádu Paříž“, ta ale neměla příliš možností jak Němcům vzdorovat. Urputný obranný boj v ulicích a domech sice mohl Němcům způsobit ztráty a snad i zpomalit jejich postup, Paříž by pak ale bezpochyby skončila podobně jako před měsícem bráněný Rotterdam.

Pokud se také Francouzům podařilo podívat na ztrátu Paříže bez emocí, zjistili, že reálný vojenský důsledek pro jejich věc není žádná katastrofa. Snad jen morální dopady na zbytky francouzských armád nebylo radno podceňovat.²²¹ Francouzská vláda tedy spálila archivy a odjela z města směrem na jih, aby po několika dalších zastaveních dorazila do Bordeaux, odkud chtěli ministři řídit poslední zoufalý odpor proti německé agresi.

---

²¹⁸ NORD, s. 105-107.

²¹⁹ JACKSON, s. 229.

²²⁰ HORNE, s. 168-173.

²²¹ GUNZBURG, *Divided and Conquered: The French High Command and the Defeat of the West: 1940*, s. 299-300.

10. června 1940 dostaly spojenecké vlády informaci, jež na první pohled působila jako absolutní dovršení pohromy. Itálie ústy svého excentrického Duceho Benita Mussoliniho jim vyhlásila válku. Fašistický diktátor vytušil, že nastala jeho chvíle a vrhl se na Francii v naději, že si z kolabující země utrhne svůj kus. Mussolini v té době na Hitlera již nepokrytě žárlil. On se pokládal ve vztahu Hitler-Mussolini za učitele a těžko tak pozoroval jak jeho „žák“ jde od vítězství k vítězství bez něj.

Italové měli směrem k válce s Francií velká očekávání.²²² Mussolini chtěl ke své zemi připojit velkou část jihofrancouzského pobřeží, snil o Marseille, Nice, důležitých středomořských přístavech. Očekával snadnou práci. Místo toho Italové tvrdě narazili hned v pohraničních bojích. Francouzské horské jednotky v oblasti Brianconu kladly tvrdý odpor a Italům se nedařilo postoupit. Víceméně patovou zůstala situace až do konce bitvy. Italská armáda velice brzy narazila na svoje limity a nedokázala si s Francouzi poradit.²²³

Byť se jednalo o střet dvou tehdejších velmocí, je francouzsko-italský konflikt v bitvě o Francii pouhou nevýznamnou epizodou. Vypovídá více o Italech než o Francouzích. Francouzi svoji alpskou hranici uhájili a uprostřed katastrofy si tak připsali alespoň dílčí úspěch. Ten nemohl odvrátit porážku, jež se do jejich země hnala od severu, přesto ale alespoň trochu rehabilituje francouzské vojenské vystoupení na samém sklonku bitvy.

5.4. Reynaud nahrazen Pétainem a dovršení katastrofy

14. května vstoupily německé jednotky do vyklizené Paříže. Z psychologického hlediska šlo o velký německý úspěch.²²⁴ To, co se v minulé válce nepodařilo

---

²²² NORD, s. 109-111.

²²³ SHIRER, William L., *The Collapse of the Third Republic: An Inquiry into the Fall of France in 1940*, s. 847-859.

²²⁴ MACKSEY, *Od triumfu k pádu: Osudové chyby německé generality od Moltkeho ke Guderianovi*, s. 108.

Němcům za celé čtyři roky, dokázali jejich pokračovatelé za měsíc. To, co nedokázali Hindenburg a Ludendorff, zvládli Guderian a Rommel. Pro Němce byl vstup do Paříže sladkou odměnou za strádání a úsilí, jež jim přinesl předchozí měsíc bojů. Pro Francouze šlo o další tragédii ve zjevně nekončící řadě selhání. Je sporné nakolik pád Paříže skutečně poznamenal morálku zbytku francouzských vojáků, jelikož francouzská společnost se v té době již nacházela ve stavu apatie a psychického opotřebení.

Reynaudova vláda, mezitím dorazivší do Bordeaux, absolvovala v těchto krizových hodinách mnohá jednání. Paul Reynaud ve své zoufalé snaze vyvést zemi z katastrofy teď bojoval na mnoha frontách. Stejně jako v rozpadající se Belgii o 14 dní dříve i hroučící se francouzská vláda našla jakési sebezničující uspokojení v tom, že jednotliví její členové bojovali proti sobě. Reynaud tak kromě kolapsu země pod náporom Němců musel ještě řešit útoky proti své osobě ze strany svých kolegů.²²⁵

Ve francouzském politickém a vojenském vedení se utvořily dvě frakce. Jedna chtěla jednat s Němci o příměří a druhá prosazovala boj až do hořkého konce.²²⁶ Reynaud byl zastáncem boje, ale jak se německé tanky blížily tato frakce slábla. Francouzský premiér zkusil ještě poslední zoufalý tah a přes britského zprostředkovatele kontaktoval amerického prezidenta Roosevelta s dotazem, zda by Spojené státy mohly Francii pomoci.

Americký prezident ve své odpovědi sice morálně podpořil Reynauda, to bylo ale jediné co mohl v dané chvíli pro bojující Francouze udělat.²²⁷ Další naději Reynaudovi vykřesal Charles De Gaulle. Z De Gaulla byl v té době již francouzský vyslanec v Londýně, který tam řešil otázku možného odchodu Francouzů do britských severoafrických kolonií odkud by pokračovali v boji. De Gaulle tlumočil Reynaudovi britský návrh na vytvoření anglo-

---

²²⁵ JACKSON, s. 176-179.

²²⁶ NORD, s. 124-127.

²²⁷ JACKSON, s. 180.

francouzsko politické unie. Reynaud byl plánem nadšen. Jeho kabinet jej ale smetl ze stolu. Mezi ministry už se příliš rozšířil názor, že kapitulace je nezbytná a „hrdina od Verdunu“ maršál Pétain návrh na unii zavrhl.

16. června pak Paul Reynaud oznámil prezidentu Lebrunovi, že rezignuje na post ministerského předsedy. Ve světle toho, jak se většina jeho kabinetu přikláněla k jednání o příměří, pokládal svoji pozici za neudržitelnou. Reynaudova rezignace byla jednoznačným vítězstvím té strany francouzských ministrů, jež chtěli zahájit s Němci jednání. Jejím mluvčím se během minulého vývoje stal starý maršál Pétain.²²⁸ Ironií tak je, že muž, jež byl do vlády jmenován aby pozvedl bojového ducha Francouzů, se stal postupně největším zastáncem kapitulace.

Paul Reynaud byl premiérem Francie v možná nejkrizovějším období jejích moderních dějin. Vedl zemi v době kruté a ponižující porážky, jež jí uštědřil její odvěký tyran. Při analýze možných chyb, jichž se Reynaud dopustil, by se největším pochybením mohl zdát výběr osobností, jež v kritické době podpořil. Dvě velké osobnosti, které se za Reynaudovy éry dostaly do vysokých funkcí se nakonec obrátily proti němu a podílely se na jeho pádu. Byli jimi maršál Pétain a Maxime Weygand.

Oběma se Reynaud obklopil ve snaze zabránit katastrofě, aby nakonec skončili jako jeho zapřísáhlí odpůrci. Reynaud, byť jistě ne bezchybný, jednal do posledních chvil v zájmu státu a národa. Pétain a Weygand naproti tomu byli evidentně nasáklí defétismem, apatií a cynismem, jež byl tolik příznačný pro francouzské elity konce 30. let.

5.5. „Vymetání Francie“ a konečná porážka

John R. R. Tolkien v samém závěru třetího dílu své ságy Pán Prstenů píše o momentu, kdy hobiti na hlavu porazí dezorganizované zbytky skřetího vojska a

---

²²⁸ CAIRNS, John C., *Along the Road Back to France 1940*. In: *The American Historical Review*, 64, 1959, 3, s. 587-590.

vyženou je do zapomnění. Tato část je nazvaná „vymetání Kraje“. O finální fázi německého útoku na Francii lze prohlásit, že se jednalo o jakési „vymetání Francie“. Francouzská armáda byla ve stavu totálního rozkladu a až na jednotlivá ohniska lokálního odporu (například pevnosti Maginotovy linie²²⁹), byly zbytky francouzských sil „vymetány do zapomnění“.

Po prolomení posledních organizovaných obranných linií na řece Seině se francouzský odpor zhroutil. Němci se valili francouzským územím a zajímali domácí obránce po tisícovkách. Jiskřička naděje, která možná vysvitla Francouzům na samém začátku června, byla rychle uhašena německými tanky. Němci obsazovali další velká města v srdci země, Rommel byl v Cherbourgu, 19. června padl Brest a Nantes, poslední obránci Maginotovy linie byli obklíčeni u Epinalu.²³⁰ Francouzská vláda byla apatická a bojovala sama se sebou.

V nastalé situaci došlo k výměně na postu ministerského předsedy a šéfem kabinetu se stal maršál Pétain. „Hrdina od Verdunu“ přesně podle toho, jak dříve proklamoval, požádal Němce okamžitě o příměří.²³¹ První krok k definitivní francouzské porážce a kapitulaci byl vykročen. Poté co Pétainovo oznámení prolétlo Francií po rozhlasových vlnách, se zbývající odpor již nadobro zhroutil. Teď již opravdu nebyla na straně drtivé většiny francouzských vojáků žádná vůle k boji. Žádá-li národní hrdina o příměří, kdo by si troufl bojovat s nepřítelem.

Jednání probíhala relativně rychle a 21. června se sešli zástupci obou stran v Compiègne. Francouzi chápali, proč Němci zvolili toto místo, na němž byla stvrzena jejich porážka v předchozí válce. Hitlerův smysl pro dramatický detail v podobě původního vagónu a lavice maršála Focha je ale přesto musel překvapovat. Francouzskou delegaci vedl generál Huntziger, jež si možná již v této chvíli připravoval půdu pro svoji budoucí neslavnou kariéru ve vichystickém kolaborantském režimu. Podmínky byly tvrdé – většina země bude

---

²²⁹ ROMANYCH, Marc, *Maginot Line 1940: Battles on the French Frontier*, Osprey 2010, s. 72-74.

²³⁰ Tamtéž, s. 88-92.

²³¹ EVANS, Martin M., *The Fall of France: Act with Daring*, Oxford 2000, s. 155-158.

okupována Němci a jako dovršení potupy bude ve Vichy ustaven ostudný loutkový režim. Generálu Huntzigerovi je třeba přičíst ke cti, že se snažil podmínky zmírnit, Němci byli ale neoblomní. Francouzi podepsali. Třetí francouzská republika přestala 22. června 1940 existovat.

Francouzská společnost, rozdělená v otázce kapitulace, se propadla do tichého smutku národní katastrofy. Pro jedny začala éra skloněné hlavy, kolaborace a apatie. Pro druhé přišlo období vzdoru, podzemního boje nebo emigrace. Ihned po ukončení bojů si ale všichni Francouzi bez výjimky pokládali otázku, jak se to mohlo stát. Jak mohlo vše zajít tak daleko. A každý jeden Francouz na to měl svoji malou dílčí odpověď. V následujících desetiletích bylo na toto téma napsáno mnoho knih a mnoho učených intelektuálů se pokoušelo dát odpověď na tuto skličující otázku.

5.6. Armée de l'Air

Samostatnou dílčí kapitolou v historii bitvy o Francii jsou letecké boje. I zde lze spatřovat určité analogie s pozemními boji. I francouzská *Armée de l'Air* byla před válkou považována za prvotřídní letectvo. I ve vzduchu se střetly rozdílné taktiky boje. A v neposlední řadě lze obrovské rozdíly spatřovat v tom, jak francouzské a německé letectvo podporovalo své spolubojovníky na zemi a jaké k tomu používalo postupy.

Již mnohokrát bylo uvedeno, že francouzské vojenské doktríny byly do velké míry jen modifikací taktiky, jež se praktikovala v první světové válce. Nejinak tomu bylo i v případě letectva. Za minulé války plnilo letectvo ponejvíce roli průzkumnou. Letouny ještě neměly takové kvality, aby mohly být ničující silou, jež ovládne bojiště. S meziválečným rozvojem letectví ale potenciál letectva prudce vzrostl. Němci si nové možnosti letectva plně uvědomovali a nová *Luftwaffe* byla tvořena podle moderních trendů. Francouzi místo toho možnosti letectva nedocenili.

Už samotná koncepce nasazení letectva poukazovala na značné rozdíly. Němci dle taktiky Blitzkriegu dbali na úzkou součinnost pozemních a leteckých sil. Letectvo v jejich koncepci mělo podpořit průlom pozemních sil intenzivním přesným bombardováním. Oproti tomu francouzské letectvo bylo od pozemních sil separováno a pro vzájemné pochopení a spolupráci toho bylo uděláno jen málo.²³²

Armée de l'Air se potýkala i s nedostatkem kvalitních strojů. Letecký průmysl znárodněný ve 30. letech nedokázal pokrýt poptávku armády a výroba byla velmi pomalá. Francouzští konstruktéři sice dokázali vyrobit a navrhnout kvalitní prototypy, následná sériová výroba ale vázla. Francouzské letectvo tak v květnu 1940 disponovalo rozličnou řadou různých typů letounů, jejichž kvalita byla velmi rozdílná.²³³ Některé jednotky se již podařilo přecvičit na moderní letadla, jiní piloti stále létali na zastaralých strojích.

Během samotné bitvy pak ale francouzští piloti prokázali své nesporné kvality. Na často zastaralých strojích byli Němcům důstojnými soupeři, byť je často limitovala nevhodná taktika a nemoderní postupy, jež měli zafixovány z výcviku. Nelze jim upřít ani statečnost. Když spojenci 14. května 1940 konečně pochopili jak důležité je zlikvidovat německé předmostí u Sedanu, vrhali se francouzští (a britští) bombardovací piloti do sebevražedných misí s cílem zničit německé pontonové mosty. Jejich letadla ale nebyla pro takové úkoly konstruována a tak jen stěží mohli zadaný úkol splnit.

Zvláštní pozornost zaslouží francouzští stíhací letci. Šlo o profesionální vojáky, jež před válkou požívali výsady společenské elity. Stíhači si toto velmi dobře uvědomovali a stal se z nich jakýsi uzavřený elitní klub s vlastními pravidly. Tato „letecká šlechta“ pak pochopitelně jen velmi nelibě přijímala jakékoliv změny a novinky, které by mohly ovlivnit její status.

---

²³² YOUNG, Robert J., *The Strategic Dream: French Air Doctrine in the Inter-War Period, 1919-39*. In: *Journal of Contemporary History*, 9, 1976, 4, s. 65-69.

²³³ VENNESSON, Pascal, *Institution and Airpower: The Making of the French Air Force*. In: *Journal of Strategic Studies*, 18, 1995, 1, s. 40-47.

Francouzští stíhači stále duchem žili v románových dobách rytířských leteckých soubojů první světové války. Celou mozaiku pak dokresluje fakt, že Francouzi byli ze všech stíhacích pilotů na světě nejstarší. Jak o tom píše Jan Michl: „*Chyběla jim agresivita a zdravá absence pudu sebezáchovy, jež je tak vlastní stíhačům dvacetiletým.*“²³⁴

Po sečtení všech těchto dílčích faktorů tak dospějeme k důvodům, proč německé letectvo během května a června 1940 ovládlo nebe nad bitevním polem. Francouzští piloti nebyli špatní, byť jim někdy chyběla agresivita a touha po válečných vavřínech, jež byla patrná na pilotech německých. Byli ale často nuceni létat na zastaralých strojích. Některé mise se tak pro ně stávaly sebevražedné a velení francouzského letectva zbytečně ztrácelo cenné piloty díky vlastní neschopnosti organizovat účinnou výrobu a vyvinout takovou leteckou strategii, jež by byla konkurenceschopná vůči moderní *Luftwaffe*.

---

²³⁴ MICHL, s. 408.

6 ZÁVĚR

Maurice Chevalier, populární francouzský meziválečný zpěvák vydal v roce 1939 píseň s názvem *Ça fait d'excellents Français* (To dělá Francii vynikající). Zpívá se v ní mimo jiné toto: „*Plukovník byl v Action Française, velitel byl umírněný, kapitán byl pro církev, poručík byl nadšený extremistou, seržant byl přesvědčený socialista a kaprál byl na všech seznamech.*“ Jedná se o výmluvnou sondu do situace, v níž se nacházela francouzská společnost na počátku druhé světové války. Francouzi byli hluboce rozděleni a jednotlivé fragmenty společnosti sledovaly své zájmy. A to právě v době, kdy se je chystala napadnout nejničivější branná moc své doby.

Francouzi této moci podleli za šest týdnů. Příčin k tomu byla celá řada, ale ty největší je potřeba hledat právě uvnitř francouzské společnosti a zejména v některých jejích vrstvách. *Wehrmacht* byla v květnu 1940 velmi silná a používala moderní taktické postupy. To ale nebyl hlavní důvod jejího drtivého vítězství v květnu 1940. Francouzi se totiž do velké míry porazili sami. Ti, kteří mají v době krize určovat směr a vést národ, selhali. Pád Francie totiž zapříčinily sami francouzské elity.

Někteří autoři přisuzují francouzský kolaps údajné neochotě celé francouzské společnosti zapojit se do válečného úsilí a pramále touze prostých francouzských vojáků padnout za ideály, jež někdy ani neznali nebo jim byly cizí. Někdy to téměř působí, že autoři jako kdyby přejímali Hitlerovy teze o „francouzské společnosti prohnité skrz naskrz“.

Podíváme-li se ale na výkony prostých francouzských vojáků a pokusíme-li se je vnímat v kontextu jejich možností, uvidíme, že oni nesou na konečné porážce tu nejmenší vinu. Podporovat přitom tezi o nekvalitních francouzských vojácích příkladem Sedanu, kde se divize složená z padesátiletých záložníků rozpadla pod náporom elitních německých tankových divizí, je nefér.

Zaměříme-li se ale detailněji na výkony francouzských vojáků v bitvách, ve kterých je vedl kompetentní velitel a byli nasazeni dle správné strategie, zjistíme, že se za své výkony častokrát nemusejí stydět.

A právě v časté absenci kompetentního velení a správné taktiky je potřeba vidět hlavní problém francouzských ozbrojených sil. Vždyť velení francouzské armády bylo do velké míry odpovědné i za výcvik a vybavení francouzských vojáků. Vinou francouzských velitelů tak francouzští vojáci mimo jiné trénovali a následně v květnu 1940 uplatňovali taktiku, jež nemohla fungovat.

Pokládám na tomto místě za důležité na příkladu několika vysokých francouzských vojenských činitelů ono selhání francouzských vojenských elit z května a června 1940 demonstrovat.

Maurice Gamelin byl vrchním velitelem francouzských ozbrojených sil. Jako takový byl nezpochybnitelnou hlavou armády. On je tak přímo zodpovědný za strategii, s níž Francouzi v roce 1940 vstupovali do bitvy. A právě zcela chybně zvolená strategie byla hlavním důvodem porážky Francie. Nebylo to špatné vybavení jednotek nebo nízká morálka mužstva, jak je někdy uváděno, bylo to zoufale špatné použití často velmi kvalitních jednotek.

Nejzásadnější chyby Maurice Gamelina jsou tři. Jednak je to vysunutí nejlepších spojeneckých divizí do Belgie. Gamelin si tak velmi přál svést rozhodující bitvu právě tam, že vsadil vše na belgickou kartu a zanedbal některé jiné úseky fronty. Vrchní velitel riskoval, že dojde-li k průlomů kdekoliv jinde, budou francouzské elitní síly příliš daleko na to, aby mohly účinně zasáhnout.

Z toho přímo vyplývá druhá chyba a to je absolutní podcenění ardenského nebezpečí. Gamelin zásadně podcenil invenci německé generality a možnost nepřátelského průlomů v dané oblasti. Je nemožné, že by Gamelin o

potenciální hrozbě neměl od vojenského zpravodajství žádné informace. Přesto ale nechával oblast bránit svými nejslabšími jednotkami.

Třetí chybou bylo, že po německém průlomu u Sedanu Gamelin zcela chybně odhadl jeho směr. Domníval se, že se Němci buď stočí na východ a vpadnou do zad Maginotově linii a nebo (méně pravděpodobně) potáhnou na Paříž. To málo, co mu tak zbylo ze záloh (díky již zmíněnému vytažení nejlepších jednotek do Belgie), postavil Němcům do cesty ve směrech, kterými útočníci vůbec nezamýšleli postupovat.

Problémem také byla nepružnost Maurice Gamelina a celého jeho štábu, stejně jako zoufalá pomalost a komplikovanost francouzské komunikace a předávání rozkazů. Ve chvíli, kdy tak Francouzi udělali chybu, trvalo jim velmi dlouho, než si pochybení uvědomili. Následně trvalo opět dlouho přijetí náležitých opatření a následovalo rovněž zdlouhavé udílení a komunikování rozkazů, jež častokrát dorazily ke koncovým jednotkám až ve chvíli, kdy flexibilní německé síly již byly o tři kroky před Francouzi. Konec konců ale i struktura velení a nepružná komunikace je něco, co si určili sami Francouzi a za co je tak odpovědné jejich vrchní velení.

Zcela specifickým tématem je pak zastaralost francouzské taktiky a nemoderní způsob, jakým jeho jednotky měly bojovat. Francouzi v tomto v podstatě doplatili na vítězství v první světové válce, jelikož nabyli pocit, že s podobnou (nebo jen nedostatečně modifikovanou) taktikou mohou uspět znovu. Němci se naopak z první světové války poučili a netrpěli iluzí o nedotknutelnosti tradičních vojenských postupů.

Dalším konkrétním příkladem selhání francouzských vojenských elit je velitel 2. francouzské armády generál Charles Huntziger. Tomu byl svěřen klíčový úsek francouzské obrany a to přechod přes řeku Maasu u Sedanu. Huntziger samozřejmě netušil, že brání místo, jehož název vejde do dějin (již podruhé) jako synonymum francouzské katastrofy. Ale arogantní sebejistota, s

jakou si Huntziger počínal před a následně i během bitvy, měla na celou Francii katastrofální dopad.

Série jeho chyb a omylů je zjevně nekonečná. Nejdříve samolibě prohlašoval, že jeho fronta je naprosto pevná a žádný nepřátelský průlom nehrozí. Přitom to byl on osobně, kdo nechal pozice u Sedanu bránit druhořadou 71. a 55. divizí. Její vojáky, padesátníky, jež zoufale potřebovali trénink se zbraní, nechal navíc po celou dobu hloubit zákopy. Jeho jezdeckto na druhé straně řeky již 10. května narazilo na Němce a průzkumníci mu hlásili silné německé jednotky, před nimiž museli ustoupit na druhý břeh Maasy. Huntziger na to ale nedbal. Když Němci zahájili přechod Maasy a Huntzigerovi nezkušení vojáci byli decimováni nálety a dělostřeleckou palbou, generál se zaradoval, že jeho vojáci konečně dostanou křest ohněm. A když Němci Maasu překročili, zaradoval se podruhé v přesvědčení, že jeho muži získají o to více zajatců.

Když se Huntzigerova fronta zhroutila, dostal k dispozici relativně silné jednotky pro protiútok, ale jeho realizaci fatálně pozdržel. Byť zde je potřeba uvést, že to bylo i díky zmatkům, jež vznikly vinou nekompetentnosti nižších velitelů. Své katastrofální vystoupení Huntziger dovršil v následujících dnech. Domníval se totiž, stejně jako Gamelin, že Němci teď zaútočí do týla Maginotovy linie. Svoji 2. armádu tedy stočil tak, aby stála Němcům v cestě na východ. Jak známo, ti se ale obrátili na západ a vpadli tak do boku Corapovy 9. armády, jež Huntziger svým stažením k východu nechal nechráněný. Corapova armáda se vbrzku zhroutila a německé tanky měly takřka volnou cestu k moři.

Je snadné obviňovat francouzské vojáky z nedostatku bojového ducha. Uvědomíme-li si ale, že jim čas od času veleli generálové, jež jejich decimování dělostřeleckou palbou považovali za „křest ohněm“, je evidentní, kdo nese hlavní podíl na jejich kolapsu. Huntzigerova povýšená přezíravost ještě více vynikne v kontrastu s některými německými veliteli jako byli Heinz Guderian, Erwin Rommel nebo Hermann Hoth, jemuž jeho muži přezdívali „táta

Hoth“.

Byť nelze tuto premisu uplatnit na německou a francouzskou armádu jako celek, je nezpochybnitelné, že němečtí velitelé prokazovali během této bitvy se svým mužstvem větší sounáležitost a to se nevyhnutelně podepsalo na morálce armády. Zatímco Heinz Guderian osobně povzbuzoval své muže stavějící most přes Maasu, francouzská generalita se častokrát chovala jako jakási elitní uzavřená sekta neomylných.

Platila-li by teze, že prosté francouzské vojáky s sebou do katastrofy „strhávalo“ nekompetentní vyšší velení, museli bychom nalézt příklady alespoň dílčích francouzských úspěchů v situaci, kdy v čele jednotky stál kompetentní velitel. A takové příklady opravdu nalézt lze. Alespoň dva z nich pokládám za důležité blížeji rozebrat.

Prvním z nich je generál René Prioux. Na jeho příběhu během pádu Francie můžeme pozorovat hned dva důležité dílčí faktory. Za prvé to byly nesporné úspěchy vojenské, jichž Prioux dosáhl u Hannutu a v některých dalších střetnutích na území Belgie a severní Francie. Na příkladu Reného Priouxe tak lze demonstrovat, že i zastaralé bojující francouzské jednotky byly v rukou schopného velitele sto obstát. Vždyť u Hannutu Priouxovy síly zdržely a na čas i zastavily dvě německé tankové divize. Prioux měl přitom ze štábních škol naučeny ty stejné zastaralé postupy jako jeho kolegové. Rozdíl byl nicméně v tom, že se dokázal chovat flexibilně a pružně reagovat na nastalou situaci, přičemž dílčí neúspěchy se pro něj staly zdrojem poučení nikoliv důvodem k psychickému kolapsu.

A právě v tom tkví druhý a v mnoha ohledech možná větší přínos Reného Priouxe v krizových dnech května a června 1940. Dokázal totiž sérii počátečních katastrof a neúspěchů psychicky zvládnout a po celou dobu tažení zůstal přičetný. A z předchozího textu je patrné že toto rozhodně nebylo mezi francouzskou generalitou po 14. květnu běžnou věcí. Prioux tak jako jeden z

mála dokázal unést odpovědnost, jež nesou elity v krizové době.

Další osobností, jíž je na tomto místě potřeba zmínit, je Charles De Gaulle. Jak již bylo uvedeno výše, De Gaullovy válečné zásluhy bývají někdy zveličovány, přesto ale patřil k té malé části francouzských elit, jež zvládla svůj dějinný úkol se ctí. De Gaulla lze navíc do jisté míry označit za vizionáře, protože se svými reformními návrhy a kritickými postřehy přicházel již před vypuknutím světové války.

Stejně jako Prioux i De Gaulle obstál jak v rovině vojenské tak v rovině morální a politické. De Gaulle tak vešel do dějin nejen jako schopný tankový velitel a taktický teoretik, ale také jako psychicky odolná a ideově ukotvená osobnost, jež v kritickém okamžiku projeví schopnost vést národ. I na De Gaullovi tak lze demonstrovat, že ve chvíli, kdy byli Francouzi vedeni skutečnou elitou a ne politickým oportunistou, jichž bohužel pro Francii a celý svobodný svět byla třetí republika plná, dokázali obstát.

Byly to tak elity francouzské společnosti a armády, její velitelský sbor, kdo na jaře roku 1940 způsobil pád Francie. Byl to Maurice Gamelin, který s arogancí a přezíravostí ignoroval ardenské nebezpečí. Byl to Charles Huntziger, jenž byl za ardenský sektor odpovědný, a jež udělal pramálo pro jeho udržení. Byli to generálové Corap, Altmayer, Billot, jež se po sérii nezdarů psychicky zhroutili a nechali své muže v poli opuštěné a bez rozkazů.

Vysocí představitelé francouzské armády se v předválečném období nechali zatáhnout do politických her a věnovali se spíše politikaření než přípravě na válku. Maurice Gamelin bojoval spíše s politiky, než aby se plně věnoval armádě. Maxime Weygand se zase zapojil do iniciativy pravicových oportunistů. To všechno v době, kdy Němci plánovali svůj vpád do Francie.

Snadno pak lze podlehnout dojmu o nekvalitní francouzské armádě a zbabělosti Francouzů, jež dodnes patří k oblíbeným historickým mýtům.

Francie se nezhroutila díky zbabělosti svých vojáků. Nezhroutila se ani díky revoluční taktice Blitzkrieg nebo vojenské genialitě Heinze Guderiana. Za pád Francie mohou sami Francouzi, respektive její elity. Ta část společnosti, na níž leží v dobách krize největší odpovědnost, ji tragicky nezvládla. A Francie za to zaplatila cenu nejvyšší.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

MONOGRAFIE:

- AMERSFOORT, Herman, *May 1940: the Battle for the Netherlands*, Leiden 2010
- ATKIN Ronald, *Pillar of Fire: Dunkirk 1940*, Birlinn 2001
- BERNARD, Philippe, *The Decline of the Third Republic 1914–1938*, Cambridge 1985
- BISHOP, Chris, *Organizace a bojiště tankového vojska německé armády ve 2. světové válce*, Praha 2010
- BLOM, Hans, *History of the Low Countries*, Oxford 2006
- BOND, Brian, *Britain, France and Belgium: 1939-1940*, London 1990
- BOND, Brian, *The Battle of France and Flanders 1940*, Barnsley 2001
- BORCHERT, Hubert W., *Tankový boj na západě*, Praha 2008
- BRONGERS, Eppo H., *The Battle for the Hague 1940: the First Great Airborne Operation in History*, Leiden 2015
- COOK, Bernard A., *Belgium: A Modern History*, New York 2005
- CULL, Brian, *Twelve Days in May*, Londýn 1999
- DEIGHTON, Len, *Blitzkrieg*, Praha 1994
- DILDY, Doug, *Fall Gelb 1940: Panzer Breakthrough in the West*, Oxford 2014
- DOORMAN, Peter., *Military Operations of the Dutch Army: 10th-17th May 1940*, Solihull 2005
- DOUGHTY, Robert, *The Breaking Point: Sedan and the Fall of France 1940*, Mechanicsburg 1990
- DOUGHTY, Robert, *The Seeds of Disaster: The Development of French Army Doctrine, 1919-1939*, Mechanicsburg 1985
- ELLIS, Lewis F., *The War in France and Flanders*, Uckfield 2004
- EPSTEIN, Jonathan E., *Belgium's Dilemma: The Formation of the Belgium Defense Policy 1932-1940*, Leiden 2014

EVANS, Martin M., *The Fall of France: Act with Daring*, Oxford 2000

FRIESER, Karl-Heinz, *The Blitzkrieg Legend: The 1940 Campaign in the West*, Maryland 2012

GUNZBURG, Jeffery A., *Divided and Conquered: The French High Command and the Defeat of the West: 1940*, Liverpool 1979

HART, Liddell, *Válka z druhého břehu*, Praha 2004

HEALY, Mark, *Panzerwaffe: The Campaigns in the West*, Birmingham 2008

HORNE, Alistair, *To Lose a Battle: France 1940*, New York 1990

CHARMAN, Terry, *Outbreak: 1939: The World Goes to War*, London 2009

JACKSON, Julian, *Pád Francie: Nacistická invaze 1940*, Praha 2006

KEYES, Roger, *Outrageous Fortune: The Tragedy of Leopold III. of Belgians 1901-1941*, Newton Abbot 1984

KRESAUDY, Francois, *De Gaulle a Churchill*, Praha 2003

KUHN, Volkmar, *German Paratroopers in World War II*, Londýn 1978

KUPKA, Vladimír, *Belgická opevnění 1930 – 1940*, Brno 1998

MACKSEY, Kenneth, *Guderian: Creator of Blitzkrieg*, Greenhill 1997

MACKSEY, Kenneth, *Od triumfu k pádu: Osudové chyby německé generality od Moltkeho ke Guderianovi*, Brno 1998

MACNAB, Roy, *For Honour Alone The Cadets of Saumur in the Defence of the Cavalry School: France June 1940*, London 1988

MAUROIS, André, *Dějiny Francie*, Praha 1991

MAY, Ernest, *Strange Victory: Hitler's Conquest of France*, New York 2000

MICHL, Jan, *Bitva o Francii: Příčiny porážky Armée de l'Air*, Praha 2011

NORD, Philip, *France 1940: Defending the Republic*, Yale 2015

PEJČOCH, Ivo, *Obrněná technika 7: Francie 1919-1945*, Cheb 2007

POSEN, Barry R., *The Sources of Military Doctrine: France, Britain, and Germany Between the World Wars*, Ithaca 1984

ROMANYCH, Marc, *Maginot Line 1940: Battles on the French Frontier*, Osprey 2010

- SEBAG-MONTEFIORE, Hugh, *Dunkirk: Fight to the Last Man*, Massachusetts 2006
- SHIRER, William L., *The Collapse of the Third Republic: An Inquiry into the Fall of France in 1940*, Rosetta 2014
- SHIRER, William L., *The Rise and Fall of the Third Reich: A History of Nazi Germany*, New York 1960
- SUMNER, Jan, VAUVILLIER, Francois, *Francouzská armáda 1939-194*, Praha 2006
- THOMAS, Nigel, *Hitlers's Blitzkrieg enemies 1940: Denmark, Norway, Netherlands and Belgium*, Oxford 2014
- VERANNEMAN DE WATERVLIET, Jean-Michel, *Belgium in the Second World War*, Barnsley 2014
- WARNER, Philip, *Bitva o Francii 1940*, Praha 1990
- WILLIAMSON, Murray, *Strategy for Defeat: The Luftwaffe 1933-1945*, Columbus 2002
- ZALOGA, Steven J., *Panzer III vs Somua S-35: Belgium 1940*, Londýn 2014

ODBORNÉ STUDIE:

- ALEXANDER, Don W., *The Repercussions of the Breda Variant*. In: French Historical Studies, 8, 1974, 3, s. 459-488.
- ALEXANDER, Martin S., *After Dunkirk: The French Army's Performance against 'Case Red', 25 May to 25 June 1940*. In: War in History, 14, 2007, 2, s. 219-264.
- CAIRNS, John C., *Along the Road Back to France 1940*. In: The American Historical Review, 64, 1959, 3, s. 583-603.
- GUNZBURG, Jeffery A., *The Battle of the Belgian Plain, 12-14 May 1940: The First Great Tank Battle*. In: The Journal of Military History, 56, 1992, 3, s. 207-244.

LEE, Bradford A., *Strategy, arms and the collapse of France 1930–40*. In: *Diplomacy and Intelligence during the Second World War*, 14, 1985, 2, s. 43-67.

THOMAS, Martin, *Appeasement in the Late Third Republic*. In: *Diplomacy & Statecraft* 19, 2008, 3, s. 569-588.

VENNESSON, Pascal, *Institution and Airpower: The Making of the French Air Force*. In: *Journal of Strategic Studies*, 18, 1995, 1, s. 36-67.

YOUNG, Robert J., *The Strategic Dream: French Air Doctrine in the Inter-War Period, 1919-39*. In: *Journal of Contemporary History*, 9, 1976, 4, s. 57-76.

INTERNET:

<http://www.waroverholland.nl/> [20.4.2016]

8 RESUMÉ

This thesis focuses on the fall of France, Belgium and the Netherlands in May and June 1940. The French army was defeated in six weeks. All problems and rancors of interwar French society were now displayed in one of the most tragic moments in modern French history. The French Republic was not able to resist the overwhelming German military power. But the military supremacy of the Wehrmacht was not the main reason for the surprising French collapse. The main reasons for the French national tragedy were hidden inside the French army and overall society for many years. The fall of Belgium and the Netherlands was even quicker. The Belgian and Dutch army and its “old-fashioned” militaries were unable to oppose modern German doctrines with paratroopers and mass concentrated panzer groups.

The thesis is divided into four chapters. The first chapter describes interwar societies and armies of all involved countries – French army, Belgian army, Dutch army. Naturally, there is a special focus on defensive preparations against possible German aggression. Political and military circumstances of the British Expeditionary Forces are mentioned too. There is also a part about German military, its situation before 10th May 1940 and its attack plans.

In the second part, there are described and analysed crucial days between 10th and 15th May 1940. This chapter focuses on the collapse of the French front near Sedan, French counterattacks in northern France and decisive days on Belgium and especially the Dutch Front.

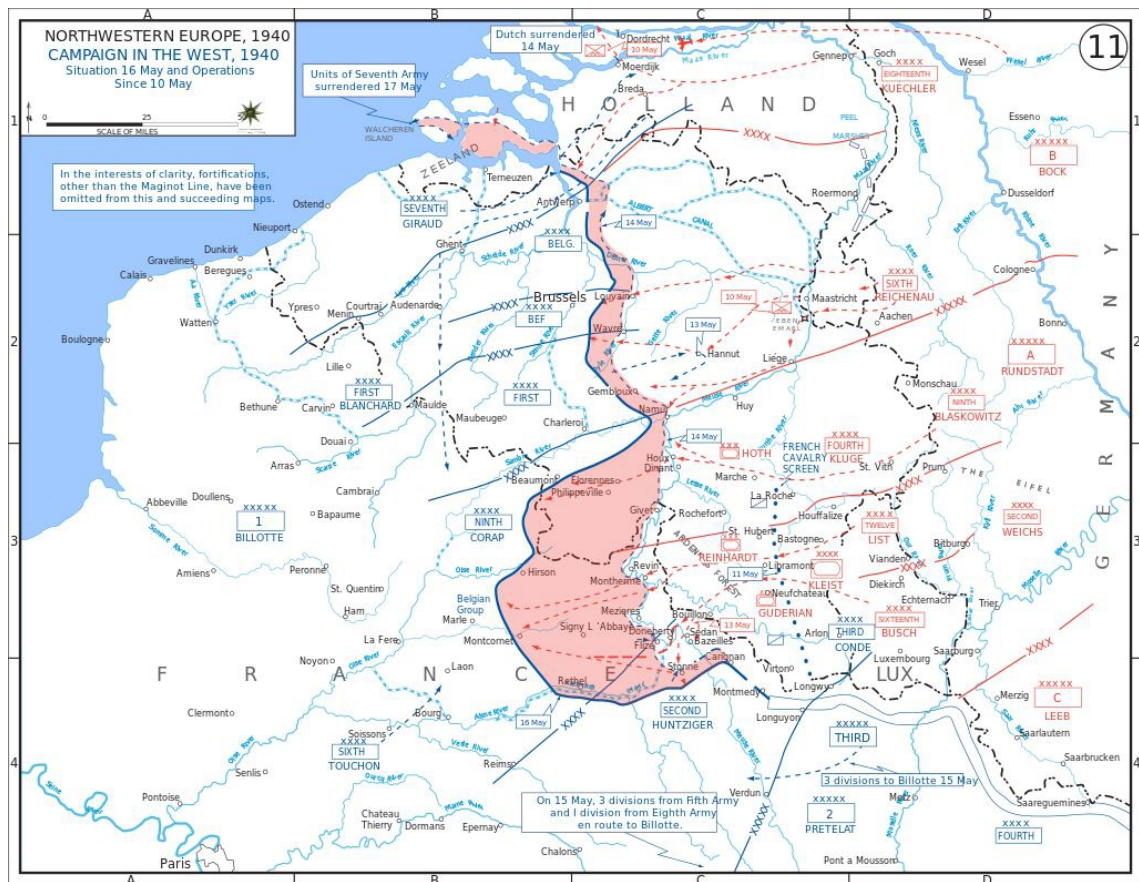
The next chapter focuses on events between 16th and 27th May 1940. It describes the German breakthrough to the French Atlantic shores which results in the encirclement of Allied armies in Belgium or the evacuation of the BEF during Operation Dynamo. There is also a part about Charles De Gaulle and his counterattacks on the German column in northern France.

The fourth part focuses on events between 28 th May and 22 nd June 1940. It describes the final part of the battle in France. There are chapters about Belgian surrender, French defense against final German offensive on Somma and Aisna, French political crisis and final French surrender in old military train near Compiégne. The last part of this chapter focuses on French Airforce.

9 PŘÍLOHY

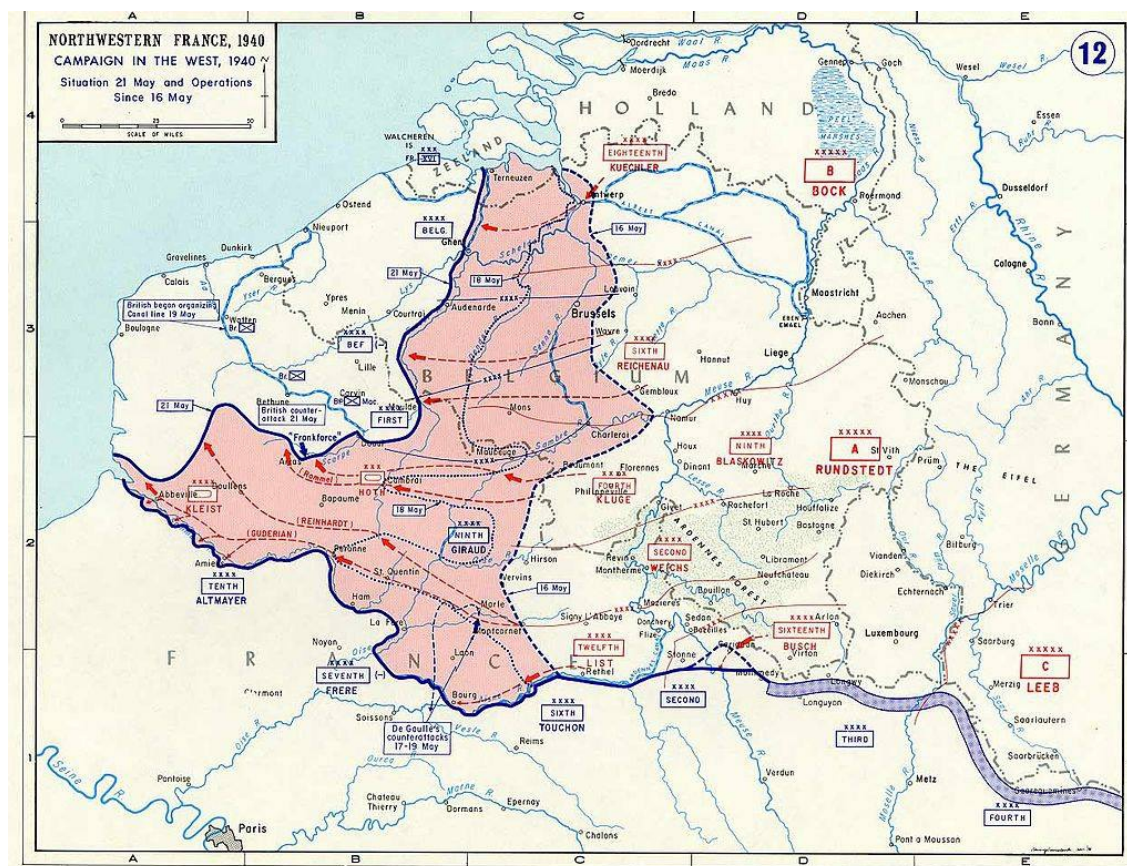
- Příloha č. 1** – Mapa bojových operací mezi 10. a 16. květnem
- Příloha č. 2** – Mapa bojových operací mezi 16. a 21. květnem
- Příloha č. 3** – Mapa německého postupu do Belgie
- Příloha č. 4** – Mapa německého postupu do Nizozemska
- Příloha č. 5** – Francouzský vrchní velitel Maurice Gamelin
- Příloha č. 6** – Belgický král Leopold III.
- Příloha č. 7** – Nizozemský vrchní velitel Henri Winkelman
- Příloha č. 8** – Generál René Prioux
- Příloha č. 9** – Generál Charles De Gaulle
- Příloha č. 10** – Generál Charles Huntziger podepisuje francouzskou kapitulaci
- Příloha č. 11** – Zničený francouzský tank Char B-1 během francouzského protiútoků u Abbeville
- Příloha č. 12** – Nizozemští vojáci s 75mm polním dělem Krupp
- Příloha č. 13** – Belgičtí vojáci v obranném postavení

Příloha č. 1 – Mapa bojových operací mezi 10. a 16. květnem

Zdroj: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2b/10May_16May_Battle_of_Belgium.PNG [22.4.2016]

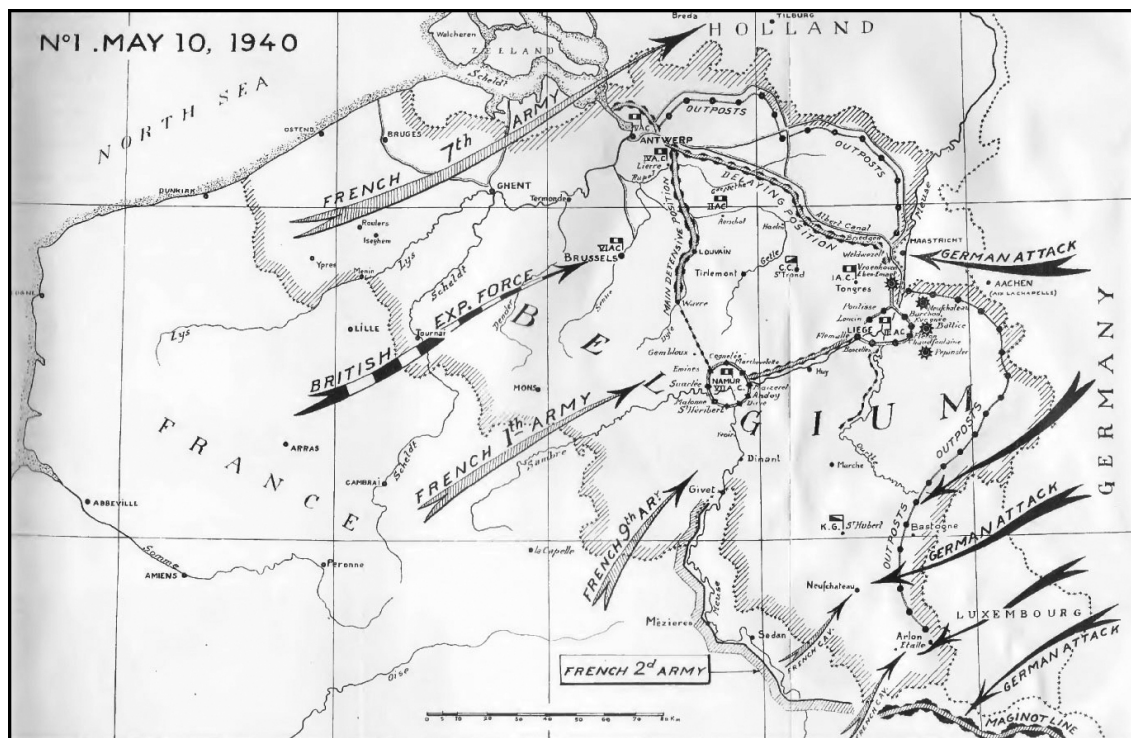
Příloha č. 2 – Mapa bojových operací mezi 16. a 21. květnem

Zdroj: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b5/16May21May_Battle_of_Belgium.PNG [22.4.2016]

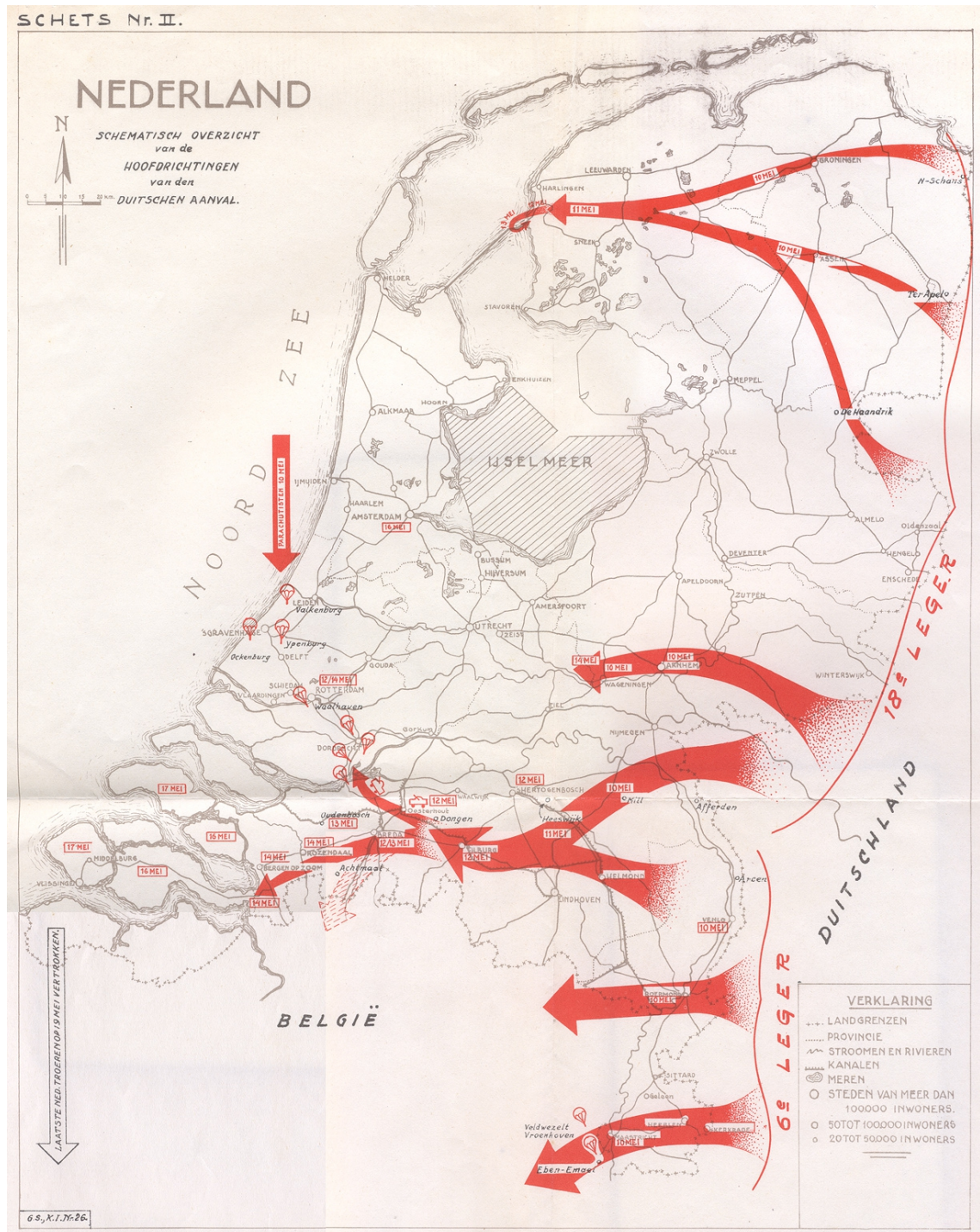

Příloha č. 3 – Mapa německého postupu do Belgie

Zdroj: http://www.ibiblio.org/hyperwar/UN/Belgium/Belgium_193940/maps/Belgium-4.jpg [22.4.2016]

Příloha č. 4 – Mapa německého postupu do Nizozemska

Zdroj: http://storage.kennispuntmei1940.nl/images/greb/kaart/hires/kaart_2.jpg [22.4.2016]

Příloha č. 5 – Francouzský vrchní velitel Maurice Gamelin

Zdroj: <http://i12.servimg.com/u/f12/09/02/08/13/gameli10.jpg> [22.4.2016]

Příloha č. 6 – Belgický král Leopold III.

Zdroj: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ef/L%C3%A9opold_III-1940-revue-01.jpg [22.4.2016]

Příloha č. 7 – Nizozemský vrchní velitel Henri Winkelman

Zdroj: <http://storage.kennispuntmei1940.nl/images/woh/foto/normal/winkelman2.jpg> [22.4.2016]

Příloha č. 8 – Generál René Prioux

Zdroj: http://www.cheminsdememoire.gouv.fr/sites/default/files/styles/diaporama_fiche/public/Articles_Portrait_general_Prioux.jpg?itok=8rs_7Hvr [22.4.2016]

Příloha č. 9 – Generál Charles De Gaulle

Zdroj: <http://www.thefamouspeople.com/profiles/images/charles-de-gaulle-4.jpg>
[22.4.2016]

Příloha č. 10 – Generál Charles Huntziger podepisuje francouzskou kapitulaci

Bundesarchiv, B 145 Bild-P50284
Foto: Weinrother, Carl | 21. Juni 1940

Zdroj: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f1/Bundesarchiv_B_145_Bild-P50284,_Compi%C3%A8gne,_Waffenstillstandvertrag,_Huntziger.jpg
[22.4.2016]

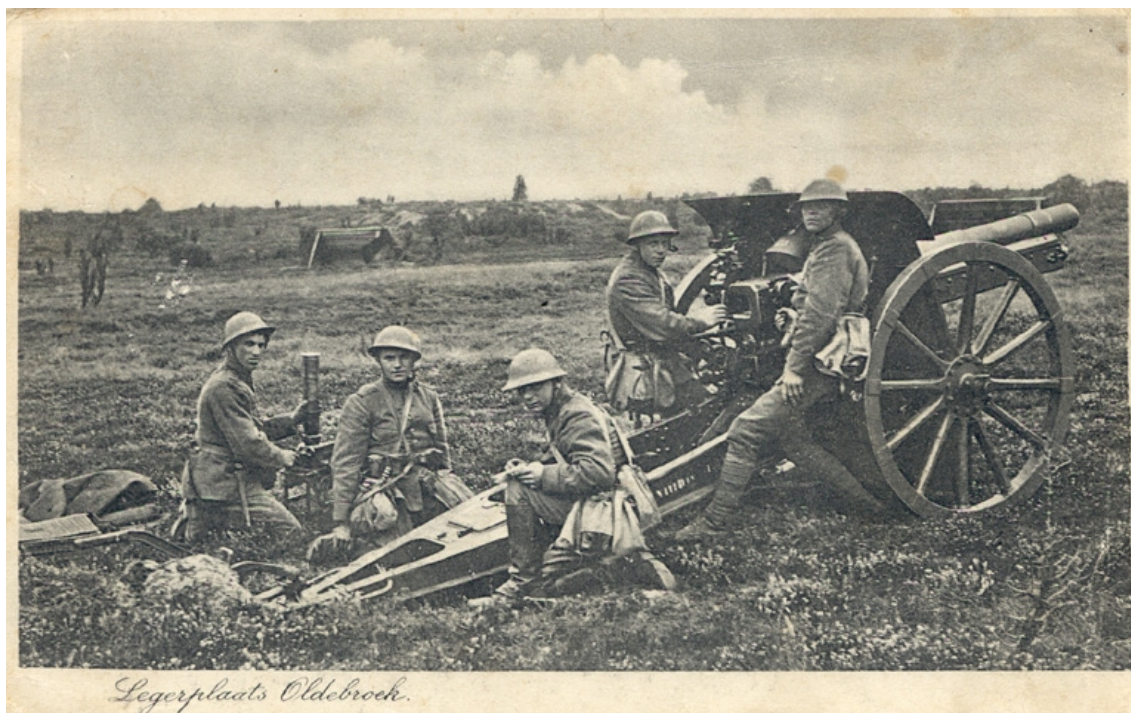

Příloha č. 11 – Zničený francouzský tank Char B-1 během francouzského protiútoků u Abbeville

Zdroj: http://www.worldwarphotos.info/wp-content/gallery/france/tanks/b1_bis/Char_B1_bis_Abbeville.jpg [22.4.2016]

Příloha č. 12 – Nizozemští vojáci s 75mm polním dělem Krupp

Zdroj: <http://www.waroverholland.nl/index.php?page=photo&pid=3994>
[22.4.2016]

Příloha č. 13 – Belgičtí vojáci v obranném postavení

Zdroj: <http://s3-eu-west-1.amazonaws.com/lookandlearn-preview/A/A001/A001271-01.jpg> [22.4.2016]